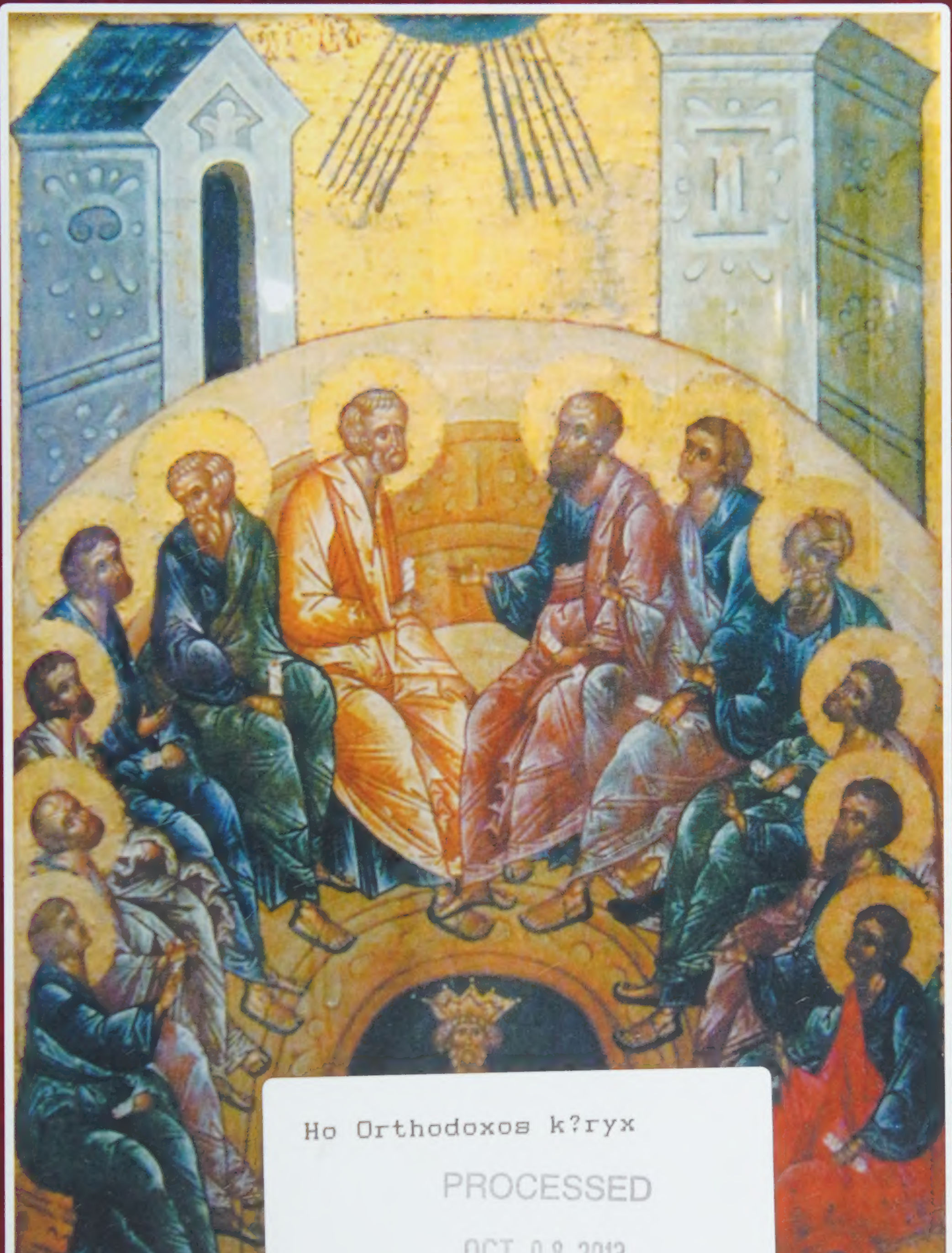
ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2013 • ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 295-297

ORTHODOX HERALD

GREEK ORTHODOX ARCHDIOCESE OF THYATEIRA AND GREAT BRITAIN

APRIL - MAY - JUNE 2013 • ISSUE 295-297

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1964
ΤΡΙΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2013
ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 295-297

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ: Χάρης Μεττής

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:
Αρχιμ. Βασίλειος Παπαβασιλείου
Οικον. Σταύρος Σολωμού
Πρεσβ. Σάββας-Δαυΐδ Βασιλειάδης

ORTHODOX HERALD

First Published 1964
Third Period
APRIL - MAY - JUNE 2013
No.: 295-297

EDITOR-IN-CHIEF: Charis Mettis

EDITORIAL COMMITTEE:
Archim. Vasileios Papavasileiou
Oeconom. Stavros Solomou
Rev. Savvas-David Vasileiadis

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ / CONTACT
5 Craven Hill, London W2 3EN, United Kingdom
Tel.: 020 7723 4787
+44 207 723 4787 (outside UK)
Fax.: 020 7224 9301
+44 207 224 9301 (outside UK)
email: mail@thyateira.org.uk
www.thyateira.org.uk

ΤΡΕΧΟΥΣΑ ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ
ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ: £3
ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ: £5

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ
ΔΩΡΟ ΜΕ ΚΑΘΕ ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΟ ΕΝΑ ΤΕΥΧΟΣ!
Η ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ 6 ΤΕΥΧΗ
- ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ (ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ): **£15**
- ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΛΟΙΠΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ: **£25**
- ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΚΤΟΣ ΕΥΡΩΠΗΣ: **£28**

Οι τιμές συμπεριλαμβάνουν τα Έξοδα Αποστολής

ΔΕΜΕΝΟΣ ΕΤΗΣΙΟΣ ΤΟΜΟΣ
ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ 6 ΕΤΗΣΙΩΝ ΤΕΥΧΩΝ ΣΕ ΣΥΛΛΕΚΤΙΚΟ ΔΕΜΕΝΟ ΤΟΜΟ
- ΤΙΜΗ ΔΕΜΕΝΟΥ ΕΤΗΣΙΟΥ ΤΟΜΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ (ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ): **£28**
- ΤΙΜΗ ΔΕΜΕΝΟΥ ΕΤΗΣΙΟΥ ΛΟΙΠΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ: **£40**
- ΤΙΜΗ ΔΕΜΕΝΟΥ ΕΤΗΣΙΟΥ ΕΚΤΟΣ ΕΥΡΩΠΗΣ: **£45**

Οι τιμές συμπεριλαμβάνουν τα Έξοδα Αποστολής

ΟΙ ΕΠΙΤΑΓΕΣ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΜΟΝΟ ΣΤΟ ΟΝΟΜΑ:
Greek Archdiocese Of Thyateira And Great Britain

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΕΠΙ ΤΩι ΑΓΙΩι ΠΑΣΧΑ

Ἀριθμ. Πρωτ. 388

+ ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ
ΕΛΕΩι ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ - ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΠΑΝΤΙ ΤΩι ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΧΑΡΙΝ, ΕΙΡΗΝΗΝ ΚΑΙ ΕΛΕΟΣ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝΔΟΞΩΣ ΑΝΑΣΤΑΝΤΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ἀδελφοί συλλειτουργοί καί τέκνα εὐσεβῆ καί φιλόθεα τῆς Ἐκκλησίας,

Χριστός Ἀνέστη!

Ἡ ἀναγγελία τῆς Ἀναστάσεως ὑπό τῶν Μυροφόρων πρός τούς Μαθητάς τοῦ Χριστοῦ ἐθεωρήθη ὑπό αὐτῶν παραλήρημα. Καί ὅμως ἡ εἴδησις, ἡ ἐκληφθεῖσα ὡς παραλήρημα, ἐβεβαιώθη ὡς Ἀλήθεια. Ὁ ἀναστημένος Ἰησοῦς ἐνεφανίσθη εἰς τούς Μαθητάς Του ἐπανειλημμένως.

Εἰς τήν ἐποχήν μας τό κήρυγμα τῆς Ἀναστάσεως ἀκούεται καί πάλιν ὡς παραλήρημα διά τούς ὀρθολογιστάς. Ἐν τούτοις, οἱ πιστοί ὄχι μόνον πιστεύομεν, ἀλλά καί βιοῦμεν τήν Ἀνάστασιν ὡς γεγονός ἀληθέστατον. Τήν μαρτυρίαν μας ἐπισφραγίζομεν, ἐάν χρειασθῇ, διά τῆς θυσίας τῆς ζωῆς μας, διότι ἐν Χριστῷ Ἀναστάντι ὑπερβαίνομεν τόν θάνατον καί ἀπαλλασσόμεθα ἀπό τόν φόβον αὐτοῦ. Τό στόμα μας εἶναι πλῆρες χαρᾶς ἐν τῷ λέγειν Ἀνέστη ὁ Κύριος. Οἱ Ἅγιοί μας, κατά κόσμον νεκροί, ζοῦν μεταξύ μας, ἀπαντοῦν εἰς τά αἰτήματά μας. Ὁ μεταθανάτιος κόσμος εἶναι ἀληθέστερος τοῦ προθανατίου. Ὁ Χριστός ἀνέστη καί ζῇ μεταξύ ἡμῶν. Ὑπεσχέθη ὅτι θά εἶναι μαζί μας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. Καί πράγματι εἶναι. Φίλος καί ἀδελφός καί θεραπευτής καί χορηγός παντός ἀγαθοῦ.

Εὐλογητός ὁ Θεός, ὁ Ἀναστάς ἐκ τῶν νεκρῶν καί χαριζόμενος εἰς πάντας ζωήν τήν αἰώνιον. Ποῦ σου θάνατε τό νῖκος; Ἀνέστη ὁ Χριστός, «καί τόν πάλαι ἄμετρα καυχώμενον, ὡς γελοῖον παιζόμενον ἔδειξε» (πρβλ. Κανών Σταυροαναστάσιμος Δ΄ ἤχου, Θ΄ Ὠδή, ποίημα Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ). Τά πάντα πεπλήρωται Φωτός καί αἱ καρδίαι μας χαρᾶς ἀνυπερβλήτου.

Καί ὄχι μόνον χαρᾶς, ἀλλά καί δυνάμεως. Ὁ πιστεύων εἰς τήν Ἀνάστασιν δέν φοβεῖται τόν θάνατον· καί ὁ μή φοβούμενος τόν θάνατον εἶναι ψυχικῶς ἄκαμπτος καί ἀλύγιστος, διότι ὅ,τι διά τούς πολλούς καί ἀπίστους εἶναι ἡ φοβερωτέρα ἀπειλή, διά τόν πιστόν χριστιανόν εἶναι μικρᾶς σημασίας γεγονός, διότι εἶναι ἡ εἴσοδος εἰς τήν ζωήν. Ὁ πιστός χριστιανός ζῇ τήν ἀνάστασιν καί πρό τοῦ φυσικοῦ θανάτου του.

Ἡ συνέπεια τοῦ βιώματος τῆς Ἀναστάσεως εἶναι ἡ μεταβολή τοῦ κόσμου.

Ἐνθουσιάζει τήν ψυχήν. Καί ἡ ἐνθουσιώδης ψυχή ἑλκύει εἰς τόν δρόμον της τάς ἄλλας ψυχάς, αἱ ὁποῖαι συγκινοῦνται ἀπό τά ἀληθινά βιώματα τῆς χαρᾶς τῆς ἀθανασίας. Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ καί ἡ ἰδική μας ἀνάστασις δέν εἶναι μία θεωρητική ἀλήθεια. Εἶναι δόγμα τῆς πίστεώς μας. Εἶναι μία χειροπιαστή πραγματικότης. Εἶναι ἡ δύναμις ἡ νικήσασα τόν κόσμον, παρά τούς ἐναντίον της σκληροτάτους διωγμούς. «Αὕτη ἐστίν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τόν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν» (Α΄ Ἰωάν. ε΄, 4) εἰς τήν Ἀνάστασιν. Διά τῆς Ἀναστάσεως ὁ ἄνθρωπος γίνεται κατά χάριν Θεός. Διά τῆς νίκης τοῦ ἀναστασίμου φωτός ἐπί τῶν ἀκαθάρτων παθῶν, ἐνιδρύεται εἰς τήν ψυχήν μας ἔρως θεῖος καί ἀγάπη τις ξένη, τόν ἀνθρώπινον ὅρον ὑπερβαίνουσα.

Χριστός Ἀνέστη, λοιπόν! Αἱ καρδίαι μας εἶναι πλημμυρισμέναι ἀπό τό Ἀναστάσιμον φῶς καί τήν ἀναστάσιμον χαράν. Προσερχόμεθα μέ γνησιότητα καί ἁπλότητα εἰς τόν Ἀναστάντα Χριστόν. Διότι, ὡς λέγει ὁ Προφητάναξ Δαυΐδ, ὁ ἐπόπτης τῶν καρδιῶν μας ἄνωθεν Θεός «καρδίαν συντετριμμένην καί τεταπεινωμένην οὐκ ἐξουδενώσει» (Ψαλμ. Ν΄, 19).

Ἡ Ἀνάστασις εἶναι ἡ δύναμίς μας, ἡ ἐλπίς μας, ἡ χαρά μας, τό ἀγαλλίαμά μας. Διά τῆς Ἀναστάσεως ὑπερβαίνομεν τόν πόνον καί τήν θλῖψιν δι' ὅλα τά κακά τῆς φυσικῆς ἐπιγείου ζωῆς. Ἡ Ἀνάστασις εἶναι ἡ ἀπάντησις τοῦ Θεοῦ εἰς τήν ἀπορίαν τοῦ πληγωμένου ἀπό τά δεινά τοῦ κόσμου ἀνθρώπου.

Εἰς τάς δυσκολίας καί τά παθήματα, τά ὁποῖα διέρχεται σήμερον ὁ κόσμος, ἡμεῖς δέν ἀποκάμνομεν. Ἡ ἐπί τό αὐτό σύναξις τῶν φοβισμένων Μαθητῶν τοῦ Κυρίου εἰς τό Ὑπερῷον τῆς Σιών μᾶς ἐνδυναμώνει. Δέν φοβούμεθα, διότι ἀγαπῶμεν τούς πάντας, ὅπως ἠγάπησεν ἡμᾶς Ἐκεῖνος καί τήν ψυχήν Αὐτοῦ ἔθηκεν ὑπέρ ἡμῶν. Θεανδρικῶς ὁ Ἀναστάς Κύριος ἀοράτως μᾶς συνοδεύει. Ἀρκεῖ νά ἔχωμεν, -καί ἔχομεν- ἀγάπην. Καί μέ τήν ἀγάπην ἐπιγινώσκομεν τοῦ Μυστηρίου τήν δύναμιν. Τοῦ Μυστηρίου!

Καί ἄν ἄλλοι διστάζουν ἀνθρωπίνως καί «δράγματα στοιβάζουν πράξεων τάς θημωνίας» (πρβλ. Στιχηρά Ἑσπερινοῦ Κυριακῆς Ἀσώτου), ἡμεῖς καυχώμεθα. Καί ἐάν ἡμεῖς δέν «ἀπολικμίζωμεν φιλευσπλαγχνίᾳ τό ἄχυρον τῶν ἔργων τῆς ἀδικίας καί τά πάθη μας καί δέν καταστρώνωμεν ἅλωνα μετανοίας», ὁ Ἀναστάς Χριστός εἶναι Ἀγάπη καί διαλύει τό κάθε εἶδους σκότος καί τόν φόβον γύρω μας καί εἰσέρχεται ἐντός ἡμῶν καί εἰς τόν κόσμον, τῶν θυρῶν τῶν καρδιῶν μας πολλάκις κεκλεισμένων. Καί «μένει μεθ' ἡμῶν» μονίμως διά τοῦ σταυροῦ τῆς ἀγάπης. Τό κάλεσμά Του εἶναι ἡ εἰρήνη. Τήν Ἑαυτοῦ εἰρήνην χαρίζει εἰς ἡμᾶς. Οἱ ἰσχυροί τοῦ κόσμου τούτου ἐπαγγέλλονται καί ὑπόσχονται εἰρήνην, μηδέποτε ἐμπειρικῶς πραγματοποιουμένην. Ἡ δύναμις τῆς Θείας Ἀγάπης καί Εἰρήνης καί Σοφίας μένει ἔξω ἀπό κάθε ἀνθρώπινον πανικόν. Δέν εὑρίσκεται εἰς τό περιθώριον τῆς πραγματικότητος οὔτε εἰς τήν περιφέρειαν κάποιων ἀτομικῶν δοξασιῶν. Εἶναι ἡ καρδία καί τό κέντρον τῶν γεγονότων.

Εἶναι ἡ καρδία τῆς ἀνθρωπότητος. Εἶναι τό κέντρον τῆς ζωῆς. Εἶναι ἡ κυριεύουσα ζώντων καί νεκρῶν. Εἶναι ἡ Ἀλήθεια.

Ἡ ἀδιαφιλονίκητος ὑπεροχή τῆς Δυνάμεως κρατεῖ ἀοράτως τα ἡνία καί κατευθύνει τά πάντα, καθ' ἥν ὥραν πολλοί ἐπώνυμοι κατ' ἄνθρωπον «σκότος εἰς τάς φρένας ἔχουν».

Τήν περίοδον τῆς σημερινῆς γενικῆς ἀποσυνθέσεως παγκοσμίως, ἡ ἐλπίς πάντων τῶν περάτων τῆς γῆς, ἡ Σοφία τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἡ παρουσία τῆς οὐρανίας συνθέσεως καί ἁρμονίας. Τόν καιρόν τῆς καταρρεύσεως καί τοῦ προσδοκωμένου θανάτου ὑπάρχει τό γεγονός τῆς Ἀναστάσεως καί ἡ ἐνίσχυσις τῆς πεποιθήσεως ἐπί τόν Κύριον.

Ἡ εἰρήνη τοῦ θανάτῳ τόν θάνατον διά τῆς κενώσεως Αὐτοῦ πατήσαντος καί ἡ χαρά τῆς ἀγάπης διαχέονται καί θεραπεύουν τόν στενάζοντα καί ὀδυνώμενον πάντοτε σύγχρονον «ἄνθρωπον» καί τήν συνωδίνουσαν καί συστενάζουσαν μετ' αὐτοῦ κτίσιν, τήν «ἀπολύτρωσιν καί τήν υἱοθεσίαν ἀπεκδεχομένους» (πρβλ. Ρωμ. η΄, 20-23) τῆς «ἐλευθερίας τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ».

Ἀληθῶς Ἀνέστη ὁ Κύριος, πατέρες καί ἀδελφοί καί τέκνα!

Ἅγιον Πάσχα 2013
† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως
διάπυρος πρός Χριστόν Ἀναστάντα
εὐχέτης πάντων ὑμῶν

Ἀριθμ. Πρωτ. 441

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΕΠΙ ΤΗι 1700ΕΤΗΡΙΔΙ ΑΠΟ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΤΟΥ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΜΕΔΙΟΛΑΝΩΝ

+ ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ
ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ, ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΧΑΡΙΝ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΝ ΠΑΡΑ ΘΕΟΥ

"Εὐλογητός ὁ Θεός ἡμῶν, ὁ οὕτως εὐδοκήσας" καί οἰκονομῶν τά πάντα τοῖς πᾶσι καί ὁδηγήσας εἰς τήν "Ἀναστάσεως ἡμέραν ταύτην" καθ᾽ ἥν "τά πάντα πεπλήρωται φωτός, οὐρανός τε καί γῆ".

Συμπληροῦνται κατά τό τρέχον ἔτος χίλια ἑπτακόσια ἔτη ἀπό τῆς ἐκδόσεως τοῦ Διατάγματος τῶν Μεδιολάνων περί τῆς ἐλευθερίας τῆς θρησκευτικῆς πίστεως καί ἐπικοινωνοῦντες πρός τήν ἐν παντί τόπῳ καί χρόνῳ ἐκκλησίαν ἀπευθύνομεν ἀπό τοῦ Ἁγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καί Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου μήνυμα ἐλπίδος, ἀγάπης, εἰρήνης καί αἰσιοδοξίας, καθ' ὅτι ἡ Ἐκκλησία ὑπάρχει ὡς συνεχής θεοφάνεια. "Ὁ ἑωρακώς τόν Υἱόν ἑώρακε τόν Πατέρα" (πρβλ. Ἰωάν. δ' 9) καί ὁ ἑωρακώς τόν Θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας ἑώρακε τόν ἀοράτως μεθ᾽ ἡμῶν ὄντα Θεάνθρωπον Κύριον καί τό Ἅγιον Πνεῦμα.

Τοιοῦτος θεσμός ἐν ἐλευθερίᾳ ἐστίν ἡ Ἐκκλησία· "τοιοῦτος ὁ Χριστιανισμός· ἐν δουλείᾳ ἐλευθερίαν χαριζόμενος". (πρβλ. Ἰ. Χρυσοστόμου, Ὁμιλία ΙΘ᾽ εἰς Α΄ Κορινθίους, 193).

Διά τοῦ Διατάγματος τῶν Μεδιολάνων οἱ διωγμοί κατά τῆς Ἐκκλησίας καί τῆς θρησκείας κατά τύπον νομικόν ἐπαύθησαν καί ἐθεσμοθετήθη διά πρώτην φοράν δι᾽ ἀνθρωπίνου περιβλήματος ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως εἰς τόν κόσμον. Ὅμως, ἡ ἐλευθερία ᾗ ὁ Χριστός ἡμᾶς ἠλευθέρωσε (πρβλ. Γαλ. ε᾽ 1) δέν εἶναι τύπος καί γράμμα. Εἶναι ἡ πραγματική ἐλευθερία, τήν ὁποίαν ἐπιζητοῦμεν πάντοτε, ὥστε νά γίνωνται τά πάντα "καινά". Ἄλλωστε, μήπως δέν προσδοκῶμεν καινόν οὐρανόν καί καινήν γῆν;

Μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, ἡ ἱστορία τοῦ κόσμου, τοῦ πρό Χριστοῦ "παλαιοῦ Ἰσραήλ", ἀλλά καί μετά τήν θεανθρωπίνην ἔνσαρκον παρουσίαν τοῦ "καινοῦ Ἰσραήλ", καί ἡ ἐλευθέρα ἔκφρασις τῆς συνειδητῆς πίστεως τοῦ ἀνθρώπου ἦτο πλήρης διώξεων καί διωγμῶν μέχρι μαρτυρίου αἵματος ὑπέρ τῆς ἀληθείας.

***

Εἰς τήν ἱστορίαν καταγράφονται καί διωγμοί κατά προσώπων, τά ὁποία εἶχον διαφορετικήν ἀντίληψιν καί πίστιν περί τῆς Θεότητος ἀπό αὐτῆς τήν ὁποίαν εἶχεν ὁ ἄρχων ἤ ἡ κοινωνία τῆς ὁποίας ἀπετέλουν μέλη.

Ἡ Παλαιά Διαθήκη ἀναφέρεται εἰς τόν θεωρούμενον κοσμοκράτορα τότε βασιλέα Ναβουχοδονόσορα· εἰς τήν κατασκευήν μεγάλης εἰκόνος τοῦ προσώπου του καί εἰς τήν ἀπαίτησιν αὐτοῦ παρά πάντων τῶν ὑπηκόων του ὅπως προσκυνοῦν αὐτήν δι᾽ ἐδαφιαίας ὑποκλίσεως.

"Οἱ τρεῖς εὐαγεῖς Παῖδες" ἐρρίφθησαν εἰς τήν κάμινον τοῦ πυρός, διότι ἠρνήθησαν νά προσκυνήσουν τό εἴδωλον τοῦ Ναβουχοδονόσορος. Ἠρνήθησαν ἐν τῇ πράξει νά ἀποδώσουν εἰς κοσμικόν βασιλέα τήν ἀξίαν τῆς ἰσοθεΐας, τήν ὁποίαν ἀπέδιδεν αὐτός οὗτος εἰς τόν ἑαυτόν του. Ἐδιώχθησαν καί ἔσχον μαρτυρικόν τέλος διά τόν αὐτόν λόγον καί ἡ Ἁγία Σολωμονή καί οἱ ἑπτά μακαββαῖοι παῖδες σύν τῷ διδασκάλῳ αὐτῶν Ἐλεαζάρῳ. Τήν αὐθεντίαν τοῦ Ναβουχοδονόσορος διέψευσε πανηγυρικῶς ἡ κάμινος τοῦ πυρός, ἡ ὁποία, προτυποῦσα τό Μυστήριον τῆς Ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου, ἐδρόσισε καί ἐφύλαξεν ἀσινεῖς τούς Τρεῖς Παῖδας, ὡς τό Πῦρ τῆς Θεότητος τήν Παρθένον Θεοτόκον.

Οἱ ἀρνηθέντες νά προσκυνήσουν τόν ἐξ ἀλόγου ὑπερηφανείας ἰδιοποιηθέντα τήν ἰδιότητα τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπον αἰχμάλωτοι Παῖδες ἐν τῇ καμίνῳ λέγοντες μεγάλῃ τῇ φωνῇ, "πάντα τά ἔργα ὑμνεῖτε τόν Κύριον", προεικόνισαν τήν ἐλευθερίαν τήν ὁποίαν ἔφερεν ὁ Κύριος, "γενόμενος ὑπό νόμον ἵνα τούς ὑπό νόμον κερδήσῃ" (πρβλ. Α᾽ Κορ. θ᾽ 20).

***

Εἰς τάς ἀρχαίας Ἀθήνας, ὁ φιλόσοφος Σωκράτης κατεδικάσθη εἰς θάνατον μέ τήν αἰτιολογίαν ὅτι δέν ἀπεδέχετο τούς θεούς τούς ὁποίους ἡ πόλις ἐλάτρευεν. Ὁμοίως ἀτομικαί διώξεις κατά τῶν ὑποστηριζόντων διαφορετικάς δοξασίας ἀναφέρονται πολλαί ὑπό τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων ὅπως ἐπί παραδείγματι ἡ δίωξις τοῦ Ἀναξαγόρου τοῦ Κλαζομενίου ἐπειδή ὑπεστήριζεν ὅτι ὁ ἥλιος εἶναι πυρακτωμένη πέτρα ἤ ἡ δίωξις τοῦ Διαγόρου τοῦ Μηλίου ἐπειδή ἐκατηγόρει τά ἀρχαῖα εἰδωλολατρικά μυστήρια καί ἀπέτρεπε τούς πολίτας νά συμμετέχουν εἰς αὐτά.

Ὁπωσδήποτε οἱ διωγμοί, πραγματικοί καί ἰδεολογικοί, ἀνά τούς αἰῶνας, καίτοι ὡδήγησαν πολλάκις καί ὁδηγοῦν εἰς τό ἐν μαρτυρίᾳ μαρτύριον, οὐδέποτε κατέλυσαν τήν μεταξύ τῶν ἀνθρώπων θρησκευτικήν ἀνεκτικότητα, ἡ ὁποία διεκηρύχθη ἐπισήμως διά τοῦ Διατάγματος τῶν Μεδιολάνων.

***

Οἱ ρωμαῖοι αὐτοκράτορες κατείχοντο ὑπό ἀπολυταρχικοῦ πνεύματος καί κατέστησαν ἑαυτούς ἀρχηγούς καί τῆς θρησκείας. Μάλιστα δέ ἔφθασαν μέχρι τοῦ σημείου νά ἀπαιτοῦν τήν ἀναγνώρισιν εἰς αὐτούς θεϊκῆς ἰδιότητος καί ἀντιστοίχου τιμῆς.

Ἡ ὑπό τῶν Χριστιανῶν ἀπόρριψις τῶν ὡς ἄνω ἀπαιτήσεων τοῦ αὐτοκράτορος προεκάλει τήν ὀργήν αὐτοῦ, ἕνεκα κυρίως τῆς ἀμφισβητήσεως τῆς αὐθεντίας αὐτοῦ. Ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης ἀνθρωποκεντρικῆς θεωρήσεως οἱ γνωστοί ἀνηλεεῖς διωγμοί, οἱ ὁποῖοι προεκάλεσαν ἑκατόμβας μαρτύρων, οἵτινες "ἔπλυναν τάς στολάς αὐτῶν καί ἐλεύκαναν αὐτάς ἐν τῷ αἵματι τοῦ Ἀρνίου" (Ἀποκ. Ἰωάν. ζ᾽,14).

Συμπερασματικῶς, οἱ διωγμοί κατά τῆς θρησκείας κατέληξαν εἰς τό ἀπόφθεγμα τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου: "Τόν δέ Θεῷ πολεμοῦντα οὐκ ἔνι ποτέ εἰς χρηστόν καταστρέψαι τέλος· ἀλλ᾽ ὁ τοιοῦτος ἐν ἀρχῇ μέν τῆς τόλμης οὐδέν ἴσως πείσεται δεινόν [...] ἄν δέ ἐπιμένῃ τῇ παροινίᾳ [...] μηδέποτε τῆς πρός τόν Θεόν ἅπτεσθαι μάχης, ὡς οὐκ ἐνόν τήν ἀήττητον ἐκείνην χεῖρα διαφυγεῖν" (Εἰς τούς πολεμοῦντας τόν μοναχικόν βίον Α΄, P.G. 47,319).

***

Οἱ Αὐτοκράτορες Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας, τῆς Ἀνατολῆς, καί Λικίνιος, τῆς Δύσεως, παρεδέχθησαν μετά τρεῖς αἰῶνας σκληροτάτων διωγμῶν κατά τῶν χριστιανῶν, ὅτι ἡ θρησκευτική μισαλλοδοξία καί οἱ συνεχεῖς διωγμοί κατ᾽ αὐτῶν εἰς οὐδέν ὠφέλησαν τήν Αὐτοκρατορίαν. Ἀπεφασίσθη δέ ὑπ᾽ αὐτῶν ὅπως ἐπιτραπῇ εἰς τούς χριστιανούς ἡ ἐλευθέρα ἄσκησις τῆς πίστεως καί τῆς ὑπ' αὐτῶν λατρείας τοῦ Θεοῦ. Τήν βούλησιν τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, "λογισαμένου τό ἔντεχνον τοῦ διαβολικοῦ πολέμου" ἀπεικονίζει τό περιεχόμενον τοῦ πάντοτε συγχρόνου τούτου Διατάγματος τῶν Μεδιολάνων τοῦ ἔτους 313 μ.Χ., τό ὁποῖον ἀπετέλεσε τήν βάσιν τῆς μετά πολλούς αἰῶνας ἀναγνωρισθείσης παγκοσμίως ἐλευθερίας τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως.

***

Τό Διάταγμα τῶν Μεδιολάνων περιλαμβάνει προκεχωρημένας θέσεις διά τήν θρησκευτικήν ἐλευθερίαν, ἐκπεφρασμένας εἰς δεκατρεῖς ἑνότητας. Θεσπίζονται ἀρχαί παράδοξοι διά τήν περίοδον ἐκείνην τοῦ Δ΄ αἰῶνος, αἱ ὁποῖαι παραμένουν πάντοτε ἀρχαί καί ὁδοδεῖκται, ἔστω καί ἐάν προβάλληται ὁ ἰσχυρισμός ὅτι ἐφαρμόζονται αὗται πλήρως καί ἐν τῷ κειμένῳ "ἐν τῷ πονηρῷ" κόσμῳ τούτῳ τῆς "ἀδικίας" καί τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ "σκότους", ἀντί τῆς Δικαιοσύνης καί τοῦ Φωτός.

Ὁμολογοῦνται καί διακηρύσσονται: ὁ σεβασμός εἰς τήν σκέψιν καί εἰς

τὴν βούλησιν ἑκάστου νὰ ἐπιμελῆται τῶν θείων πραγμάτων ὡς αὐτὸς βούλεται· ἡ εὐλάβεια καὶ τὸ σέβας πρὸς τὸ θεῖον καὶ ἡ ἀπόδοσις εἰς τοὺς Χριστιανοὺς καὶ εἰς πάντας τῆς ἐλευθερίας τῆς ἐπιλογῆς θρησκείας, ἄνευ ἐνοχλήσεώς τινος· ἡ παράδοσις πάραυτα ἄνευ χρονοτριβῆς τινος εἰς τὸ σῶμα τῶν χριστιανῶν, τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Σύνοδον, τῶν κατασχεθέντων καὶ ἀφαιρεθέντων τόπων λατρείας αὐτῶν καὶ λοιπά· ταῦτα δὲ πάντα, ὥστε "ἡ θεία μέριμνα, ἡ ὁποία μᾶς περιβάλλει, τῆς ὁποίας πεῖραν ἐλάβομεν ἤδη εἰς πολλὰς περιστάσεις, νὰ μείνῃ εἰς ἡμᾶς ἀσφαλὴς διὰ παντός".

***

Διὰ τοῦ Διατάγματος τούτου καὶ διὰ τῶν ἀκολουθησασῶν μεταρρυθμίσεων τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον ἡ ἔννοια τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων. Καθιερώθησαν διὰ πρώτην φορὰν αἱ ἀνωτέρω περιγραφόμεναι ἀξίαι, ὁ σεβασμὸς τῆς ἀνεξιθρησκείας, ἡ ἐλευθερία τῆς ἐκφράσεως τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως - ἀξίαι τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς- καὶ πάντα ὅσα ἀπετέλεσαν τὴν βάσιν τῆς σήμερον ἰσχυούσης σχετικῆς νομοθεσίας καὶ τῶν περιλαμβανομένων ἐν αὐτῇ διατάξεων εἰς τὰς κατὰ καιροὺς διακηρύξεις διεθνῶν ὀργανισμῶν καὶ κρατικῶν ὁλοτήτων.

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, οὐκ ἐξ ἀνθρώπων λαβὼν τὴν κλῆσιν, περιεπτύχθη πάντας, λαὸν καὶ Ἐκκλησίαν, πιστοὺς καὶ ἀπίστους, καὶ ἐγένετο διάκονος τοῦ ἔργου τῆς εὐημερίας ἐν γαλήνῃ καὶ τῆς σωτηρίας τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς του καὶ ἑξῆς ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ μεταμορφώνει τοὺς θεσμούς, τὴν ζωὴν καὶ ἀναγεννᾷ τὸν κόσμον, ὅπως ἀκριβῶς ἡ Βάτος ἡ καιομένη καὶ μὴ φλεγομένη τοῦ Σινᾶ, ἡ Μήτρα "ἡ τὸν ἀχώρητον χωρήσασα", τὴν Ζωήν, "ἵνα ζωὴν ἔχωμεν" (πρβλ. Ἰωάν. ι' 10).

***

Παρατηροῦντες μετὰ προσοχῆς τὴν ἔκτοτε ἱστορίαν τοῦ κόσμου, ἰδίᾳ σήμερον, μετὰ 1700 ἔτη ἀπὸ τῆς θεσπίσεως διὰ τοῦ Διατάγματος τούτου τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, διαπιστοῦμεν μετὰ λύπης, ὅτι ἀτυχῶς αἱ θεσπιζόμεναι ὑπ᾽ αὐτοῦ διατάξεις ὑπὲρ τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας πολλάκις κατὰ τὸ παρελθὸν παρεβιάσθησαν, οὐχὶ μόνον εἰς βάρος τῶν Χριστιανῶν, ἀλλὰ ἐνίοτε καὶ ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν κατ᾽ ἀλλήλων καὶ κατὰ τῶν ὀπαδῶν ἄλλων θρησκειῶν.

Δυστυχῶς, ὅταν οἱ Χριστιανοὶ κατέστησαν πλειονοψηφία εἰς τὴν κοινωνίαν, ὑπῆρξαν περιπτώσεις τινὲς ὑπερζηλωτικῆς τάσεως μεταξὺ αὐτῶν. Ἐκ τῶν πλέον ἀξιοκατακρίτων συμπεριφορῶν τῆς μισαλλοδοξίας χριστιανῶν κατ᾽ ἀλλήλων ὑπῆρξε τὸ μεταξὺ αὐτῶν σχίσμα καὶ ἡ διαίρεσις τῆς Μιᾶς Ἐκκλησίας, λησμονησασῶν τῶν ἐπακολουθησασῶν γενεῶν ὅτι "οὐ μεμέρισται ὁ Χριστός" (πρβλ. Α´ Κορ. α´ 13) καὶ ὅτι οἱ ἄνθρωποι εἴμεθα "γῆ καὶ σποδός" (Σοφ. Σειράχ. ι´, 9) καὶ ἠγνοήσαμεν καὶ παραβλέπομεν τὴν ἀγωνίαν τῆς διαιρέσεως τοῦ ἀρράφου χιτῶνος τοῦ Κυρίου, τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τόπον καὶ ἐπὶ μέρους ὡς Μιᾶς καὶ Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς. Καὶ ὡς ἄλλη "κάμινος κακίας" (πρβλ. Παροιμ. ις´ 30), δὲν ἔχομεν ἀγάπην καὶ εἰρήνην καὶ ἀνεκτικότητα, καὶ δὲν ὑποβάλλομεν εἰς ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους τὸ καίριον ἐρώτημα μήπως "ὁ κρίνων πᾶσαν τὴν γῆν οὐ ποιήσεις κρίσιν" (Γεν. ιη´,25-26) καὶ δι᾽ ἡμᾶς;

***

Τὸν παρελθόντα αἰῶνα, ἡ Ὀρθόδοξος ἰδιαιτέρως Ἐκκλησία κατεδιώχθη ἀπηνῶς ὑπὸ τοῦ ἀθεϊστικοῦ καθεστῶτος καὶ τῶν λοιπῶν ἐξαρτωμένων ἰδεολογικῶς ἐξ αὐτοῦ καθεστώτων, ἰδιαιτέρως εἰς τὰς χώρας τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Εἰς ὡρισμένας δὲ χώρας οἱ Χριστιανοὶ ἀντιμετωπίζονται ἀκόμη καὶ σήμερον μετὰ μεγάλης δυσμενείας, παρ᾽ ὅλον ὅτι διὰ πολλῶν διεθνῶν συμβάσεων ἔχει πλέον παγκοσμίως ἀναγνωρισθῆ τὸ δικαίωμα τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας.

Αἱ σχετικαὶ πρὸς τὴν θρησκευτικὴν καταπίεσιν ἐκθέσεις τῶν ἁρμοδίων Διεθνῶν Ὀργανισμῶν βρίθουν συγκεκριμένων περιπτώσεων θρησκευτικῆς καταπιέσεως εἰς βάρος κυρίως χριστιανικῶν θρησκευτικῶν μειονοτήτων καὶ μεμονωμένων χριστιανῶν.

Ἤδη καὶ σήμερον χρειάζεται, δυστυχῶς, νὰ τονίζηται, ὅτι ἡ ἀνεξιθρησκεία καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς λατρείας εἶναι πολιτιστικὴ κατάκτησις. Μεγάλαι περιοχαὶ τῆς γῆς κατοικοῦνται ὑπὸ ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι δὲν ἀνέχονται θρησκευτικὴν πίστιν διαφορετικὴν τῆς ἰδικῆς των. Θρησκευτικοὶ διωγμοὶ ἐξακολουθοῦν νὰ γίνωνται, ἂν καὶ δὲν ἔχουν τὴν μορφὴν τῶν κατὰ τῶν πρώτων χριστιανῶν διωγμῶν. Διακρίσεις διάφοροι δυσμενεῖς διὰ τοὺς ὀπαδοὺς ὡρισμένων θρησκευτικῶν πίστεων ὑφίστανται καὶ πολλάκις εἶναι ἐντόνως καταπιεστικαί. Εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἐπικρατεῖ ὁ θρησκευτικὸς φανατισμὸς καὶ φονταμενταλισμός, ὥστε τὸ Διάταγμα τῶν Μεδιολάνων νὰ εἶναι ἐπίκαιρον καὶ σήμερον καὶ νὰ ἀπευθύνηται πρὸς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι, παρὰ τὴν πάροδον 1700 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεώς του, δὲν τὸ ἔχουν ἐφαρμόσει ἐν τῷ συνόλῳ του.

***

Καθορῶντες τὴν πορείαν τῆς ἀνθρωπότητος ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ τούτου Κέντρου τῆς Ὀρθοδοξίας, ἐν ἐλευθερίᾳ ὁμολογοῦμεν ὅτι ἀτυχῶς, παρὰ τὴν ραγδαίαν πρόοδον τῆς κατ᾽ ἄνθρωπον ἐπιστήμης καὶ τὰς ἀνακαλύψεις, δὲν ἔφθασεν εἰσέτι ὡς σύνολον ὁ κόσμος εἰς τὴν ἀνωτέραν ἀντίληψιν καὶ παραδοχὴν τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας καὶ ὅτι ἀπαιτεῖται σύντονος προσπάθεια διὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ στόχου τούτου.

Οἱ σύγχρονοι θρησκευτικοὶ διωγμοὶ κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἀποκαλύπτουν καὶ πάλιν τὴν δύναμιν τῆς πίστεως καὶ τὴν Χάριν τῆς ἁγιότητος.

***

Πατέρες, Ἀδελφοὶ καὶ Τέκνα ἐν τῷ Ἀναστάντι Κυρίῳ,

Ἡ ἑορταζομένη αὐτὴ ἐπέτειος ἀποτελεῖ καίριον σῆμα. Τὸ σῆμα ὅτι ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀπολέσῃ τὴν ἑνότητά του πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία συγκροτεῖται διὰ τοῦ Τριαδικοῦ "καθώς", ἀπόλλυσι καὶ τὴν ἐλευθερίαν του. Διότι ἀπόλλυσι τὸν ἑαυτόν του, ὁ ὁποῖος εἶναι πάντες οἱ ἄλλοι. Τὸ πᾶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ φανερώνει τὸ Τριαδικὸν "καθώς", ἰδιαιτέρως ἡ εὐχαριστιακὴ ἱερουργία, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν καρδίαν τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι χάρισμα, δωρεὰ ἐκ τοῦ Πατρὸς διὰ τοῦ Υἱοῦ συνεργίᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἐὰν σωθῇ τὸ Τριαδικὸν "καθώς", σῴζεται ὁ ἄνθρωπος ὡς πρόσωπον καὶ κοινωνία. Καὶ ἐὰν σῴζωμεν καὶ βιῶμεν τὸ "καθώς", τὸ θεανθρώπινον, τότε τὸ ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως τῆς ἑνώσεως τῶν δύο ἐν Χριστῷ συνελθουσῶν φύσεων διατηρεῖται καὶ ἐπεκτείνεται ὡς εἰς τὴν ἑνότητα ἀληθείας καὶ τῆς ζωῆς, θεσμοῦ καὶ Χάριτος, νόμου καὶ ἐλευθερίας. Περιχωροῦνται ἀτρέπτως καὶ ἀναλλοιώτως εὐλογίᾳ τὰ φαινομενικῶς ἀντίθετα, κατὰ τὸ πρότυπον τῆς Θεομήτορος ἡ ὁποία ἤγαγεν εἰς ταὐτὸ τἀναντία καὶ ἐν τῇ περιχωρήσει ταύτῃ διακρίνεται ἡ πανταχοῦ μέχρι συντελείας τοῦ αἰῶνος διαρκὴς παρουσία τοῦ Θεανθρώπου, ὁ Ὁποῖος ἐξακολουθεῖ νὰ πορεύηται ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ εἰς τὸν ἀγρὸν τῆς ἱστορίας. Καὶ συμπορεύεται πρὸς τὸν ἀγωνιῶντα, ἐρευνῶντα καὶ ἀπελπιζόμενον ἄνθρωπον, οὐχὶ διὰ νὰ τῷ δώσῃ "μαγικὰς λύσεις" ὡς ναρκωτικὸν τῶν αἰσθήσεων ἀλλὰ διὰ νὰ τῷ ἀνεώξῃ τοὺς ὀφθαλμούς, νὰ τῷ χαρίσῃ τὰς αἰσθήσεις καὶ νὰ τὸν ἀναγάγῃ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ νὰ καταγάγῃ εἰς τὴν γῆν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ Ὁποῖον ὡς Τριαδικὴ ζύμη εἰσέρχεται εἰς τὸ γεῶδες ἡμῶν φύραμα.

Οὐδεὶς ἀνθρώπινος θεσμός, οὔτε καὶ ἂν ὀνομάζηται ἐκκλησιαστικός, δύναται νὰ χωρέσῃ, νὰ ἀνεχθῇ καὶ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἔχει ἐντός του τὴν πνοὴν τοῦ Θεοῦ, ἐπιποθεῖ τὸ "πορρωτέρω", τὴν ἐπέκτασιν, τὸν Χριστόν. Καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναπαυθῇ ὁ ἄνθρωπος εἰς οὐδεμίαν ὑπόσχεσιν ἢ ἐνδοκοσμικὴν προοπτικήν, διότι διψῇ τὸ ἀσύλληπτον καὶ ἀνθρωπίνως ἀνέφικτον. Ὁλόκληρος ἡ ὕπαρξις τοῦ ἀνθρώπου ὁμολογεῖ "ὄχι" εἰς τὸν κοσμικῶς ὠργανωμένον θεσμόν, ὁ ὁποῖος θέλει δῆθεν νὰ τὸν χειραγωγήσῃ εἰς τὸ μυστήριον τῆς ζωῆς καὶ τῆς σωτηρίας.

Διὰ τὸν ἄνθρωπον ὁ μηχανικῶς λειτουργῶν "καλὸς" πνευματικὸς θεσμὸς εἶναι "μόνον" ὁ ἑτοιμόρροπος, ὁ διαλελυμένος καὶ ἀνύπαρκτος. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ τὰ πάντα γιγνώσκων καὶ ἐτάζων καρδίας καὶ νεφροὺς Κύριος ἦλθε καὶ διέλυσε τὰς "φυλακάς". Ἐδιώχθη καὶ διώκεται. Εἰς τὸ τέλος ἐνίκησε μὲ τὴν Ἀνάστασίν Του. Καὶ κατέστρεψε τὴν ἀπάτην. Ἀνέτρεψε τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν καὶ τὰς καθέδρας τῶν ἐμπόρων, οἱ ὁποῖοι μετέτρεψαν τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ εἰς "οἶκον ἐμπορίου"(Ἰωάν. β´ 17). Ἀπήλλαξε τὴν ἀνθρωπότητα ἐκ τῆς "κατάρας" τοῦ Νόμου (Γαλ. γ´ 13). Καὶ διὰ τῆς καθόδου Του εἰς τὸν Ἅδην "μοχλοὶ συνετρίβησαν, ἐθλάσθησαν πῦλαι, μνήματα ἠνοίχθησαν, νεκροὶ ἀνέστησαν" (πρβλ. ἀπόστιχα Μ. Ἑσπερινοῦ Μ. Παρασκευῆς).

Καὶ ἐξήλθομεν ὅλοι οἱ "νεκροὶ" ἀπὸ ἀγάπην, ἀπὸ ἐλευθερίαν, ἀπὸ ἀνθρωπινα δικαιώματα, ἀπὸ πίστιν, ἀπὸ ἐλπίδα, ἀπὸ προσδοκίαν, ἀπὸ φῶς, ἀπὸ δικαιοσύνην, ἀπὸ ἀλήθειαν, ἀπὸ Ζωήν, ἐξήλθομεν εἰς τὸ Φῶς: "Καὶ νεκρὸς οὐδεὶς ἐπὶ μνήματος" (Κατηχητήριος Λόγος Ἱεροῦ Χρυσοστόμου).

Συνεκροτήθη ἡ Ἁγία Ἐκκλησία, ἡ ὁποία διὰ τῶν αἰώνων, τῶν Μαρτύρων, τῶν Ὁσίων, τῶν δικαίων, παρὰ τοὺς διωγμοὺς καὶ τοὺς ἀνθρωπίνους πειρασμούς, δὲν εἶναι "φυλακή", ἀλλὰ ἐλευθερία καὶ κραταιά, ὡς ὁ θάνατος, ἀγάπη. Ἡ Ἐκκλησία, κῆρυξ τῆς ἀληθείας αὐτῆς ἀνὰ τοὺς αἰῶνας, εἶναι συνέχεια καὶ συνέπεια τῆς μήτρας μιᾶς ἄλλης Μητρός, "εὐρυχωροτέρας τῶν οὐρανῶν", ἡ ὁποία γεννᾷ τὸν ἐλεύθερον ἄνθρωπον. Καὶ εἴμεθα ὅλοι, χάρις εἰς αὐτήν, "τέκνα τῆς ἐλευθέρας (Γαλ. δ´ 31), τέκνα τῆς ἐλευθερίας, ἡ ὁποία κατακτᾶται διὰ τῆς ὑπακοῆς εἰς τὴν Ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ, τὴν Ἀγάπην.

Καὶ ἐὰν οἱ ἀνθρώπινοι θεσμοὶ φοβῶνται τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ δι᾽ αὐτὸ τὴν ἀπεμπολοῦν, τὴν ἀγνοοῦν ἢ τὴν καταργοῦν, ὁ Θεσμὸς τῆς Ἐκκλησίας γεννᾷ τοὺς ἐλευθέρους ἐν Πνεύματι ἀνθρώπους. Καὶ ὅλον συγκροτεῖ τὸν Θεσμὸν τῆς Ἐκκλησίας τὸ Πνεῦμα, τὸ Ὁποῖον "ὅπου θέλει πνεῖ... ἀλλ᾽ οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει· οὕτως ἐστὶ καὶ πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Πνεύματος" (Ἰωάν. γ´, 8). Καὶ τὸ ἀπροσδιόριστον τῆς ἐλευθερίας εἶναι ἡ πέτρα τῆς πίστεως.

***

Ἡ τοῦ Θεοῦ Σοφία, ἡ Κυρία Θεοτόκος ἡ Παμμακάριστος καὶ ἡ Παραμυθία, ὁ Ἅγιος Δημήτριος ὁ Κανάβης, ὁ Ἅγιος Γεώργιος ὁ Τροπαιοφόρος τοῦ Διπλοφαναρίου, οἱ Ἅγιοι συνολικῶς τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν δὲν εἶναι φύλακες

τοῦ νόμου, ἀλλά νομοθέται, κατά τό Ἅγιον Συμεών τόν Νέον Θεολόγον. Ὁ Θεσμός τῆς Ἐκκλησίας εἶναι καί τά χαρίσματα τῶν Ἁγίων λειτουργοῦν χαρισματικός ὡς θεσμοί καθοδηγητικοί διά τό ἐκκλησιαστικόν πλήρωμα.

Δύναται ἀληθῶς καί ἐμπειρικῶς νά λεχθῇ ὅτι χαρισματοῦχοι δέν ὑπάρχουν, ἀλλά γίνονται, γεννῶνται διαρκῶς. Δέν τοῖς ἐδόθη χάρισμα ὡς ἰδιότης στατική, ἀλλά ὡς εὐλογία ἡ ὁποία χαρίζεται διαρκῶς. Εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι εἶναι ἀληθῶς ἐλεύθεροι διότι συνειδητοποιοῦν τήν ἐσχάτην ἀδυναμίαν τοῦ ἀνθρώπου καί τήν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ, ἀποστάλαγμα τῶν ὁποίων ὑπῆρξαν αἱ διατάξεις τοῦ Διατάγματος τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου.

Αὐτοί οἱ ὁποῖοι βλέπουν ὅλους τούς ἄλλους καλούς καί καθαρούς καί θεωροῦν τόν ἑαυτόν των "ὑποκάτω τῆς κτίσεως", ἔχουν τήν χάριν τῆς συντριβῆς τοῦ ταπεινοῦ καί ἐξουθενημένου. Δέχονται τά χαρίσματα τῆς ἔσωθεν ἀναπαύσεως καί τοῦ φωτισμοῦ. Δέν θεωροῦν οἱονδήτι ὡς κατόρθωμα οὔτε ἀξιοποιήσιμον δυνατότητα πρός αὔξησιν τοῦ "κύρους" των διά τῆς "ὑποτιμήσεως" τῶν ἄλλων, τοῦ περιορισμοῦ δηλαδή τῆς ἐλευθερίας τοῦ προσώπου. Ἐκπλήσσονται οἱ ἅγιοι ἐκ τῆς ἀφάτου ἀγάπης τοῦ Θεοῦ καί αὐθορμήτως ἀποδίδουν, ἐπιστρέφουν αὐτήν ἀμέσως εἰς τόν Δωρεοδότην. Καί αὐτό καθιστᾷ ἀξίους τούς ἁγίους νά δέχωνται συνεχῶς νέα χαρίσματα, μεγαλύτερα, πάναγνα, πνευματικά, εὐλογοῦντα τά σύμπαντα, ἀληθινά ἐπιτεύγματα. Καί αὐτοί ἐξακολουθοῦν οὐδεμίαν ἰδέαν νά ἔχουν δι᾽ ἑαυτούς. Ἔχουν μεγάλην Ἰδέαν διά τόν Θεόν.

Καί μόλις γίνεται γνωστόν ὅτι ὁ κόσμος τούς τιμᾷ, παραξενεύονται, δυσανασχετοῦν, συστέλλονται. Καί φεύγουν εἴτε ὄπισθεν τοῦ παραπετάσματος μιᾶς ἐπιπλάστου μωρίας καί σαλότητος, εἴτε ἀγνοίας κατ᾽ ἄνθρωπον, δηλαδή ἀληθινῆς ἐλευθερίας. Καί ἡσυχάζουν, διότι ζοῦν, παρακολουθοῦν καί συμβάλλουν εἰς τήν κυκλοφορίαν τοῦ Αἵματος καί τῆς Χάριτος ἐντός τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος.

***

Ἀδελφοί ἐν Κυρίῳ,

Τά ἀνθρώπινα δικαιώματα, ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως εἶναι χαρίσματα τά ὁποῖα "ἅπαξ ἐδόθησαν τοῖς ἁγίοις" (πρβλ. Ἰουδ. 3), κατακτῶνται ὅμως συνεχῶς ἐν τῇ ἀνθρωπίνη διαδρομῇ. Καί κατακτῶνται διά τοῦ βιώματος τῆς κοινωνίας ἐν Χριστῷ ἐντός τῆς παναρμονίου συμπαντικῆς λειτουργίας. Ὁμιλοῦμεν ἐπί 1700 ἔτη περί ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ Ὀρθόδοξος ὅμως Ἐκκλησία ἀνέκαθεν ἀλλ' ἰδίᾳ κατά τούς ἐσχάτους τούτους καιρούς τῶν κοσμογονικῶν ἀλλαγῶν τοῦ παρελθόντος τραγικοῦ αἰῶνος προβλέπει, διαβλέπει καί μελετᾷ ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς τήν "ἐπικράτησιν ἐν τῷ κόσμῳ τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀδελφοσύνης καί τῆς ἀγάπης μεταξύ τῶν λαῶν καί τήν ἄρσιν τῶν φυλετικῶν καί λοιπῶν διακρίσεων", θά ἀποφανθῇ δέ συγκαλουμένης τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης αὐτῆς Συνόδου.

Τά θεῖα δωρήματα ταῦτα βιοῦνται διά τῆς χάριτος ἐντός τῆς Θείας Λειτουργίας, κατά τήν ὁποίαν ἀποκαλύπτεται ἡ κοσμογονία. Δέν κατανοεῖται ἀνθρωπίνως τό μέγεθος τῆς ἐλευθερίας αὐτῆς τοῦ ἀνθρώπου καί τῶν φρονημάτων του διότι δέν γίνεται σεβαστή ἡ εἰκών τοῦ Θεοῦ, ὁ ἄνθρωπος. Καί ἐάν δέν ἀγαπᾶται ἑνωτικῶς ὁ συνάνθρωπος, δέν ἀγαπᾶται ἀληθῶς ὁ Θεός.

Εἰς τόν ἐπίγειον βίον ἀφελῶς νομίζεται ὅτι "τά πάντα ρεῖ καί οὐδέν διαμένει καί οὐκ ἔστι δίς τό αὐτόν ποταμόν διαβῆναι" (Ἡράκλειτος), ὅτι δηλαδή τά πάντα ἔρχονται καί παρέρχονται καί λησμονοῦνται, καί καλύπτουν τά ἀνθρώπεια λίθοι καί τάφος.

Ὁ Κύριος ἐδώρισε τό μυστήριον τῆς μνήμης ἐν ἐλευθερίᾳ διακηρύττων ὅτι "οὐδέν [...] συγκεκαλυμμένον ἐστίν ὅ οὐκ ἀποκαλυφθή-σεται" (Λουκ. ιβ' 2) καί ὅτι τά πάντα καταλήγουν εἰς τήν ἀλήθειαν τῆς ἐλευθερίας ἐν Αὐτῷ καί εἰς τήν αἴσθησιν τῆς δοξολογικῆς εὐγνωμοσύνης "ὑπέρ πάντων ὧν ἴσμεν καί ὧν οὐκ ἴσμεν".

Πέραν τῶν ἐξωτερικῶν διαφορῶν καί ἀποστάσεων, λοιπόν, πέραν τῶν ἐγκοσμίων ἐναλλαγῶν καί ἀπόψεων, πέραν τῆς "λογικῆς" Δύσεως καί Ἀνατολῆς, ἀπό καταβολῆς κόσμου ἔχομεν τήν φανέρωσιν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ἡ ὁποία ὡς ἔκρηξις ἐν σιγῇ διαλύει τό ψεῦδος τῆς ἀπάτης, χαρίζει εἰς ἡμᾶς τήν ἀλήθειαν τῆς ζωῆς, ὡς εὐλογίαν ἐλευθερίας καί ἑνότητος, ὡς πορείαν ἐκπλήξεων ὁδηγουσῶν εἰς τήν ἀτελεύτητον Πορείαν καί πρός τό Πάσχα, τό ὁποῖον εἶναι αὐτός ὁ ἴδιος ὁ Θεάνθρωπος. "Οὐ πρέσβυς οὐδέ ἄγγελος, ἀλλ' αὐτός Κύριος ἔσωσεν" (Ησ. ξγ' 9) ἡμᾶς ἐν ἐλευθερίᾳ καί ἐπ' ἐλευθερίᾳ. Εἶναι μεθ' ἡμῶν ὅταν ἀναλαμβάνεται, "οὐδαμόθεν χωριζόμενος, ἀλλά μένων ἀδιάστατος" (κοντάκιον ἑορτῆς Θείας Ἀναλήψεως). Συμπαραστέκεται ὅταν φαινομενικῶς ἐγκαταλείπῃ τόν ἄνθρωπον. Καί χαρίζει, τέλος, τήν βεβαιότητα, ὅτι εἶναι πάντοτε παρών, φανερῶν τήν δόξαν Του ἐν τῇ ἀγάπῃ καί ἐν τῇ κενώσει, παρουσιαζόμενος εἰκονογραφικῶς ὡς Βασιλεύς τῆς δόξης ἐν τῇ Ἀναστάσει, ἐλευθερῶν ἐκ τῶν καταχθονίων τόν Ἀδάμ καί τήν Εὔαν, τόν ἄνθρωπον, ἀλλά καί κρεμάμενος γαληνίως ἐπί ξύλου Σταυροῦ, ἐν ἐσχάτῃ ταπεινώσει.

***

"Μέγας εἶ Κύριε καί θαυμαστά τά ἔργα Σου καί οὐδείς λόγος ἐξαρκέσει πρός ὕμνον τῶν θαυμασίων Σου"· ἄλλωστε "ὕμνος ἅπας ἡττᾶται, συνεκτείνεσθαι σπεύδων τῷ πλήθει τῶν πολλῶν οἰκτιρμῶν" τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἡμετέρα Μετριότης καί οἱ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀδελφοί καί συλλειτουργοί ἐν Κυρίῳ, ἱστάμενοι μετά τῶν Μυροφόρων Γυναικῶν ἔμπροσθεν τοῦ "κενοῦ μνημείου" θεωροῦμεν ὅτι "ἀποκεκύλισται ὁ λίθος" καί θεωροῦμεν ἐν ἐκστάσει καί ἐν τρόμῳ Ἀναστάντα τόν Κύριον, θανάτῳ θάνατον πατήσαντα καί ἐλευθερώσαντα ἡμᾶς ἐκ τῶν δεσμῶν τοῦ σαρκίου καί τοῦ παμφάγου ᾅδου καί ζωήν χαρισάμενον.

Μέ ἀφορμήν τήν ἀνάμνησιν, λοιπόν, τοῦ γεγονότος τῆς παροχῆς εἰς τούς χριστιανούς τοῦ δικαιώματος τῆς ἐλευθερίας τῆς πίστεως καί τῆς λατρείας των, ἀπό τοῦ Ἱεροῦ τούτου Κέντρου τῆς Ὀρθοδοξίας, τοῦ ἐν δουλείᾳ κατ᾽ ἄνθρωπον διακονήσαντος τήν ἀληθῆ ἐλευθερίαν ἐν Χριστῷ τοῦ ἀνθρώπου καί τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, ἐκφράζομεν τόν μόνιμον ἔντονον προβληματισμόν, τήν ἀγωνίαν καί τήν διαμαρτυρίαν αὐτοῦ διά τάς συνεχιζομένας διώξεις ἁπανταχοῦ τῆς γῆς, ἰδίᾳ ἐσχάτως πρός τούς χριστιανικούς πληθυσμούς τῆς γεωγραφικῆς περιοχῆς τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζονται μέ συχνάς δολοφονίας, ἀπαγωγάς, διώξεις καί ἀπειλάς ἐναντίον των, μέ ἀποκορύφωμα τήν ἀπαγωγήν τῶν δύο ἀγνοουμένων εἰσέτι ἀδελφῶν Ἱεραρχῶν, τοῦ ἐκλεκτοῦ καί γνωστοῦ διά τήν πνευματικότητα καί τό σημαντικόν ἐκκλησιαστικόν, κοινωνικόν καί ἐκπαιδευτικόν ἔργον του Ἱερωτάτου Μητροπολίτου Χαλεπίου καί Ἀλεξανδρέττας κυρίου Παύλου καί τοῦ Συροϊακωβίτου Μητροπολίτου Χαλεπίου Ἰωάννου-Ἰμπραχίμ.

Συμμεριζόμεθα καί συμμετέχομεν εἰς τόν πόνον, τήν θλῖψιν καί τάς δυσκολίας, τάς ὁποίας ἀντιμετωπίζουν οἱ χριστιανοί ἐν τῇ Μέσῃ Ἀνατολῇ καί ἐν Αἰγύπτῳ, καί ἰδιαιτέρως εἰς τό παλαίφατον καί πρεσβυγενές Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας, καί μακράν πάσης πολιτικῆς τοποθετήσεως καταδικάζομεν ἀπεριφράστως ἅπαξ ἔτι τήν χρῆσιν πάσης μορφῆς βίας ἐναντίον των, ποιοῦντες ἔκκλησιν πρός τούς ἰσχυρούς τῆς γῆς εἰς σεβασμόν τῶν στοιχειωδῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων τῆς ζωῆς, τῆς τιμῆς, τῆς ἀξιοπρεπείας, τῆς περιουσίας, γνωρίζοντες καί ἐπαινοῦντες τό φιλήσυχον καί εἰρηνικόν αὐτῶν καί τήν μόνιμον καί σταθεράν προσπάθειαν ἵνα μείνουν μακράν πάσης ταραχῆς καί διαμάχης.

Ἐκφράζομεν τήν ἀγωνίαν ἡμῶν ὡς Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως διότι χίλια ἑπτακόσια ἔτη μετά τήν ἔκδοσιν τοῦ Διατάγματος τῶν Μεδιολάνων οἱ ἄνθρωποι διώκονται διά τήν πίστιν καί τήν θρησκείαν καί τάς συνειδησιακάς ἐπιλογάς αὐτῶν.

Τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον οὐδέποτε θά παύσῃ διά τῶν εἰς τήν διάθεσιν αὐτοῦ πνευματικῶν μέσων καί τῆς ἀληθείας νά στηρίζῃ τάς προσπαθείας δι᾽ εἰρηνικόν διάλογον μεταξύ τῶν διαφόρων θρησκειῶν, τήν εἰρηνικήν ἐπίλυσιν κάθε διαφορᾶς καί τήν ἐπικράτησιν κλίματος ἀνοχῆς, καταλλαγῆς καί συνεργασίας μεταξύ τῶν ἀνθρώπων κάθε θρησκεύματος καί ἐθνικῆς καταγωγῆς.

Καταδικάζοντες ὡς ἀντίθετον πρός τήν θρησκείαν κάθε μορφήν βίας, κηρύσσομεν ἀπό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὅτι μέγα ὡς ἀληθῶς "τό τῆς εὐσεβείας μυστήριον· Θεός ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἐδικαιώθη ἐν Πνεύματι, ὤφθη ἀγγέλοις, ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν, ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ, ἀνελήφθη ἐν δόξῃ" (Α´ Τιμ. γ´, 16), κυβερνᾷ τόν κόσμον καί τά τοῦ κόσμου κατά τάς ἀνεξιχνιάστους βουλάς καί τά κρίματα Αὐτοῦ καί πάλιν ἔρχεται ἐν δόξῃ ὡς δίκαιος Κριτής κρῖναι τά σύμπαντα.

Αὐτῷ ἡ δόξα καί τό κράτος καί ἡ δύναμις καί ἡ τιμή καί ἡ προσκύνησις καί ἡ βασιλεία εἰς τούς ἀπεράντους αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ͵βιγ´, κατά μῆνα Μάϊον (ιθ´)
Ἐπινεμήσεως Ϛ´

+ Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαῖος, διάπυρος πρός Θεόν εὐχέτης

+ ὁ Χαλκηδόνος Ἀθανάσιος, συνευχέτης
+ ὁ Δέρκων Ἀπόστολος, συνευχέτης
+ ὁ Πέργης Εὐάγγελος, συνευχέτης
+ ὁ Θεοδωρουπόλεως Γερμανός, συνευχέτης
+ ὁ Μυριοφύτου καί Περιστάσεως Εἰρηναῖος, συνευχέτης
+ ὁ Μύρων Χρυσόστομος, συνευχέτης
+ ὁ Σασίμων Γεννάδιος, συνευχέτης
+ ὁ Νέας Ἰερσέης Εὐάγγελος, συνευχέτης
+ ὁ Ρόδου Κύριλλος, συνευχέτης
+ ὁ Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου Δαμασκηνός, συνευχέτης
+ ὁ Σιγκαπούρης Κωνσταντῖνος, συνευχέτης
+ ὁ Αὐστρίας Ἀρσένιος, συνευχέτης

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΕΠΙ ΤΑΙΣ ΕΟΡΤΑΙΣ ΤΩΝ ΠΑΘΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚ ΝΕΚΡΩΝ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.

Προς τους Ευλαβεστάτους Ιερείς και Διακόνους, τους Αξιοτίμους Προέδρους και τα Μέλη των Εκκλησιαστικών Επιτροπών, των Βοηθητικών Αδελφοτήτων Κυριών και Δεσποινίδων και των Ελληνικών και Κατηχητικών Σχολείων των Κοινοτήτων και το Χριστεπώνυμον Πλήρωμα της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας και Ιρλανδίας.

Αύτη γαρ αληθώς η ημέρα ην εποίησεν ο Κύριος˙αγαλλιασώμεθα και ευφρανθώμεν εν αυτή˙κηρύξωμεν την του Σωτήρος Ανάστασιν, μάλλον δε την ημετέραν βοήσωμεν σωτηρίαν (Χρυσόστομος, Τ2. σ. 991)

Αγαπητοί μας εν Κυρίω,

Ανέτειλε και πάλι η λαμπροφόρα Εορτή της εκ Νεκρών Αναστάσεως του Σωτήρος ημών Ιησού Χριστού, και ιεροπρεπώς μας συγκαλεί να εορτάσουμε «την κλητήν και Αγίαν Ημέραν, την μίαν των Σαββάτων»[1] όπου ο Χριστός ανέστη εκ νεκρών ως εκ «παστάδος προελθών»[2] από τον Ζωηφόρον Τάφον «*Αύτη ως εν κεφαλαίω έστιν η σεμνή του Πάσχα Εορτή˙ και ταύτα Χριστιανών τα μυστήρια˙ περί αναστάσεως νεκρών και ζωής αιωνίου πανηγυρίζομεν*»[3].

Την ολόλαμπρη και χαροποιό εορταστική ατμόσφαιρα των Αγίων τούτων Ημερών σκιάζει η οικονομική κρίση που ξέσπασε αυτή την περίοδο στη Μεγαλόνησο Κύπρο και υποσκάπτει την συνοχή και τον ιστό της κοινωνίας και προβληματίζει και διαιρεί και πονά τον λαό της γιατί η κρίση ήταν απροσδόκητη, σκληρή, ξαφνική και αναπάντεχη για όλους. Δικαιολογημένα τα διεθνή μέσα επικοινωνίας ασχολήθηκαν εν εκτάσει με τα αίτια της οικονομικής αυτής κρίσης και διερωτώμαστε όλοι γιατί οι συμβαλλόμενοι δεν μπόρεσαν να δώσουν λύση υποφερτή, πιο ανθρώπινη και πιο φιλάνθρωπη και αποδεκτή για τον λαό της Κύπρου. «*Δια τούτο ουν και ημείς οφείλομεν γενναίως φέρειν τας των πονηρών ανθρώπων απειλάς*»[4]

Όμως, αγαπητοί αδελφοί και πατέρες, τα Γεγονότα που εορτάζουμε, τα Πάθη, δηλαδή, και την Ανάσταση του Χριστού, μας υπενθυμίζουν τα δικά μας πάθη, την αμαρτία, την ανθρώπινη ανεπάρκεια,, τις ασθένειες, την ανεργία, την φτώχεια, την ανέχεια, την πλεονεξία, την πολυτέλεια, και τόσα άλλα λυπηρά και αξιοκατάκριτα που συγχύζουν τις κοινωνίες και καλλιεργούν τους πολέμους και τα μίση μεταξύ των ανθρώπων και των κοινωνιών.

Η Οικουμένη όλη και ο Χριστιανισμός δια μέσου των αιώνων αντιμετώπισαν πολλά τέτοια ακραία και κρίσιμα γεγονότα, έζησαν δυστυχίες, αντιμετώπισαν πολέμους και κοινωνικές αναταράξεις, όπως είναι οι εμφύλιοι σπαραγμοί, η φτώχεια, η εκμετάλλευση, και τα επακόλουθά της, αλλά, με καρτερία και πίστη σταθερά εις τον Νεκραναστημένο Χριστό, τα έχουν ξεπεράσει και τα άφησαν στη λήθη της Ιστορίας. Η Ανάσταση του Χριστού και το Μήνυμα του Ευαγγελίου απετέλεσαν διά μέσου των αιώνων την «σταθεράν και βεβαίαν άγκυραν»[5] και την μακαρία ελπίδα με την οποία οι Απόστολοι, οι Μάρτυρες και οι Δίκαιοι, αντιμετώπισαν τις αντιξοότητες της ζωής, την περιφρόνηση του κόσμου, την αχαριστία, την αδικία και την σκληρότητα των ισχυρών, το μαρτύριον και τον θάνατον. Όλα αυτά, για τα οποία «ων ουκ ην άξιος ο Κόσμος»[6] τα αντιμετώπισαν μετά πίστεως, μετά καρτερίας και σταθεράς εμπιστοσύνης εις Εκείνον, τον Νικητή του θανάτου και της φθοράς, και Λυτρωτή του Κόσμου, Χριστόν. Με την μαρτυρική δε διακονία τους επιβεβαίωσαν την εντολή του Διδασκάλου τους «*και έσεσθέ μοι μάρτυρες εν τε Ιερουσαλήμ και εν πάση τη Ιουδαία και Σαμάρεια και ως εσχάτου της γης*»[7].

Η Χριστιανωσύνη, με επικεφαλής την Μίαν, Αγίαν, Καθολικήν και Αποστολικήν ανά την Οι-

[1] Ύμνος Αναστάσεως, Ειρμός του Κανόνα του Πάσχα, 8η Ωδή
[2] Ύμνος Αναστάσεως
[3] Χρυσόστομος, Τ2. σ. 995
[4] Χρυσόστομος, Τ2 σ. 992
[5] Εβρ., Κεφ. 6, 11
[6] Εβρ. Κεφ. 11:38
[7] Πράξεις, Κεφ. 1:8.

κουμένην Εκκλησίαν, - παρά το σκάνδαλον του κατακερματισμού και της διαίρεσής της, - συνεχίζει με ανανεωμένη την ελπίδα και την πίστη εις τον Νεκραναστημένον Χριστόν, και διακηρύσσει «ευκαίρως και ακαίρως» ότι ο Χριστός «*Ανέστη εκ Νεκρών Θανάτω Θάνατον πατήσας, και τοις εν μνήμασι ζωήν χαρισάμενος*»[8]. Αναγεννημένοι και ανανεωμένοι ψυχή τε και σώματι από το πνεύμα και το γράμμα των Αγίων τούτων Ημερών, καλούμεθα να συνεχίσουμε την ζωή μας με θάρρος και εμπιστοσύνη στον Νεκραναστημένον Χριστό. Να αποβάλουμε λοιπόν την απαισιοδοξία και τον φόβο των «λυπηρών επαγωγών» που χειμάζουν την καθημερινή μας ζωή με την οικονομική κρίση και τις βιωτικές μέριμνες, οι οποίες και δηλητηριάζουν τον νούν και την καρδία μας, και στεναχωρούν και πλήττουν την οικογένειά μας, μολύνουν το περιβάλλον, υποσκάπτουν τους θεσμούς, και τα θεμέλια του πολιτισμού μας. Αναγεννημένοι από την χαράν και την ελπίδα της Αναστάσεως του Χριστού και οπλισμένοι με πνεύμα ευθές και καρδίαν τεταπεινωμένη και συντεντριμμένην, να βιώσουμε τον υπόλοιπον χρόνον της ζωής μας

Τούτες οι Άγιες Μέρες είναι μέρες χαράς και ευφροσύνης, είναι μέρες ιερής ευχαριστίας και δοξολογίας και αινέσεως του εκ Νεκρών Αναστάντος Σωτήρος ημών Ιησού Χριστού, του οποίου η Θεανθρώπινη Προσωπικότητα, η Θυσία, τα Πάθη, η Ταφή και η Ανάσταση αποτελούν την πεμπτουσία της ζωής των Χριστιανών, είναι το σημείο αναφοράς για την ανακαίνιση και τον επαναπροσδιορισμό του μέλλοντος του Ανθρωπίνου Γένους και της δικής μας προσωπικής, οικογενειακής, εκκλησιαστικής και εθνικής ζωής. Μην λησμονούμε τους λόγους του ποιητή της Αναστάσεως «*νυν πάντα πεπλήρωται φωτός, ουρανός τε και γη και τα καταχθόνια εορταζέτω νυν κόσμος την έγερσιν Χριστού εν η εστερέωται*»[9]

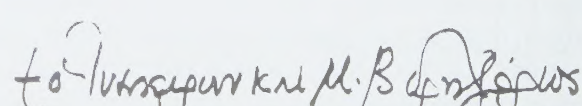
Δράττομαι αυτής της ιερής και χαρμόσυνης ευκαιρίας να αναγγείλω από του Ιερού Άμβωνος, την ίδρυση και λειτουργία του Ελληνορθοδόξου Σχολείου Μέσης Εκπαιδεύσεως που φέρει το όνομα «Απόστολος Ανδρέας». Οι πόρτες του Σχολείου θα ανοίξουν τον ερχόμενο Σεπτέμβριο, το νέο ακαδημαϊκό έτος 2013-14 και τα επίσημα εγκαίνια της λειτουργίας του θα πραγματοποιηθούν την Τετάρτη, 2 Οκτωβρίου 2013.

Εν κατακλείδι του Εγκυκλίου τούτου Γράμματος, χαιρετίζω εγκαρδίως και μετά πατρικής αγάπης και βαθείας εκτιμήσεως όλους εσάς, οι οποίοι αποτελείτε το Πλήρωμα αυτής της Βιβλικής Επαρχίας του Οικουμενικού Θρόνου, η οποία κατοικοεδρεύει εις το Ηνωμένο Βασίλειο και Ιρλανδία.

Αναμένουμε και προσδοκούμε ότι όλοι και όλες, μικροί και μεγάλοι, δίκαιοι και αμαρτωλοί, «νηστεύσαντες και μη νηστεύσαντες», θα καταφύγετε εις τους Ναούς μας να εορτάσετε ιεροπρεπώς τούτα τα Γεγονότα που συνεχίζουν να συγκινούν μέχρι σήμερα όλους τους Χριστιανούς της Οικουμένης και όχι μόνον, και τα οποία αποτελούν την χαράν και μόνην ελπίδα του Σύμπαντος Κόσμου. Με ευλάβεια δε να προσευχηθείτε, να προσκυνήσετε, να μυσταγωγηθείτε εν Κυρίω και μετά βαθείας ταπεινώσεως και ειλικρίνειας να συγχωρήσετε εαυτούς και αλλήλους και να μεταλάβετε των Αχράντων Μυστηρίων, του Τιμίου Αίματος και Σώματος του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού, εις άφεσιν αμαρτιών και ζωήν αιώνιον. Έτσι όλοι θα γίνετε μέτοχοι και κοινωνοί της χαράς των Φίλων του Θεού, οι οποίοι εβίωσαν σεμνοπρεπώς την πρόσκαιρη ζωή τους ελπίζοντες και προσδοκώντες την κοινήν ημών Ανάσταση, την οποίαν υποσχέθηκε ο Αναστάς εκ Νεκρών και Λυτρωτής του Κόσμου, ο Κύριος ημών Ιησούς Χριστός σ' όλους εκείνους, οι οποίοι είναι μέλη της Εκκλησίας Του.

Με αυτές τις ιερές σκέψεις, σας χαιρετίζω θερμά και εύχομαι όπως «*ο Θεός της ειρήνης πάντας υμάς καταξιώση της μετά των αγίων Αναστάσεως, εν έργοις καλοίς ευρεθησόμενοι και πίστει ορθοδόξω, χάριτι και φιλανθρωπία του Μονογενούς αυτού Υιού, μεθ' ου δόξα, τιμή και προσκύνησις τω Παναγίω και αγαθώ και ζωοποιώ Πνεύματι, νυν και αεί, και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν*»[10].

Πάσχα, 2013

Ο Αρχιεπίσκοπος Θυατείρων
και Μεγάλης Βρετανίας Γρηγόριος

---

[8] Απολυτίκιον του Πάσχα
[9] Ύμνος Αναστάσεως, (Κανόνας γ' ωδή)
[10] Χρυσόστομος, Τ2. σ. 995

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ-ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΣΤΗΝ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΥ ΤΗΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ, ΤΡΙΤΗ-ΤΕΤΑΡΤΗ-ΠΕΜΠΤΗ 14-15-16 ΜΑΙΟΥ 2013, BRISTOL, WESTON-SUPER-MARE.

Αγαπητοί μας Αδελφοί και Συνεργάτες εν Κυρίω,

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ

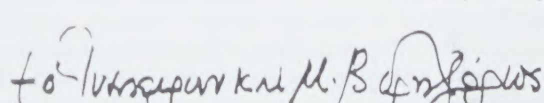
Μέσα εις την ιεράν και λαμπροφόρον εορταστικήν ατμόσφαιραν της εκ Νεκρών Αναστάσεως του Κυρίου, συνήλθομεν επί τω αυτώ και πάλιν για 25ην φοράν για να ανανεώσουμε την Πίστη μας εις τον Χριστόν, για να ενισχύσουμεν εαυτούς και αλλήλους εις την διακονία μας, για να γνωρίσουμε εκ του πλησίον καλύτερα ο ένας τον άλλον για να λάβωμεν και να δώσωμεν λόγον αγαθόν εις την κοινή μας αυτή Ιερά Σύναξη. Συνήλθομεν για να συμπροσευχηθούμε και να ζητήσουμε ικετευτικά από τον Νεκραναστημένο Χριστό να μας χειραγωγεί και να μας συνοδεύει πάντοτε την ζωή και την διακονία μας, να προστατεύει την οικογένειά μας, να μας χαρίζει υγεία και σοφία για να μπορούμε να ανταποκρινόμαστε επάξια εις την αποστολή μας και να ποιμαίνουμε θεοφιλώς την Ενορία που μας εμπιστεύθηκε η Εκκλησιαστική μας Αρχή. Σαν τον Καλόν Ποιμένα τον Χριστόν, να κηρύσσουμε το Αναστάσιμο Κήρυγμα, να διδάσκουμε την Ορθόδοξο Πίστη και Παράδοση, να τρέχουμε εις αναζήτηση του πλανηθέντος προβάτου και καθημερινά να μεριμνούμε για την κατά Θεόν πρόοδο του Λαού και να ενσπείρουμε στη ψυχή του λαού μας το Ευαγγέλιο της σωτηρίας και της αιωνίου ζωής, της αγάπης και της προσφοράς. Σαν τον Σπορέα του Ευαγγελίου σπέρνουμε τον θείον λόγον να μιλούμεν και να πράττουμε Χριστοκεντρικά και Πατερικά, να λειτουργούμε και να προσευχόμαστε για την ευστάθεια των Αγίων του Θεού Εκκλησιών, για την ειρήνη του σύμπαντος κόσμου και την κατά Θεόν προκοπή του Ποιμνίου μας αποβλέποντες με εμπιστοσύνη σε Κείνον, ο οποίος έδωκε την ζωήν Του «λύτρον αντί πολλών» κατέβηκε μέχρι του Άδου προκειμένου να κηρύξει την Βασιλεία των Ουρανών και το θείον θέλημα στο Ανθρώπινο Γένος. Αυτή είναι η αποστολή και η δόξα μας, να κηρύσσωμεν «ευκαίρως και ακαίρως» την Βασιλείαν του Θεού εις την Οικουμένην όπως ο Νεκραναστημένος Χριστός παράγγειλε προς τους Μαθητές Του μετά την Ανάστασή Του και πριν την Ανάληψή Του στους Ουρανούς.

Φέτος η Ιερά Σύναξις λαμβάνει χώραν εις την πόλη Bristol και Weston-super-Mare, δύο πόλεις οι οποίες φιλοξενούν δικές μας Κοινότητες, την Κοινότητα των Αγίων Αποστόλων Πέτρου και Παύλου και των Εισοδίων της Θεοτόκου εις την πόλη Bristol, και την Κοινότητα Αποστόλου Ανδρέου Weston-super-Mare. Γι' αυτό θέλω από καρδίας να ευχαριστήσω τον Πρωτοπρεσβύτερο Γεώργιο Νικόλαου, ο οποίος για ολόκληρες δεκαετίες υπηρετεί θεοφιλώς εις αυτήν την πόλη, τον Πανοσιολογιώτατον Αρχιμανδρίτη Κύριλλον Jenner και τον Αρχιμανδρίτη Τυχικόν Βρυώνη της Κοινότητος Αποστόλου Ανδρέου Weston-super-Mare, τον Πρόεδρο της Κοινότητος Bristol κ. Ιωάννη Ιερόπουλο και τις κυρίες της Βοηθητικής Αδελφότητος αλλά και όλους τους πιστούς οι οποίοι αποτελούν το ορθόδοξο Ποίμνιο της περιοχής και με την ζωή και την αφοσίωσή τους στην Εκκλησία, δίνουν καλήν μαρτυρία της Ορθοδόξου Παραδόσεως, σ' αυτήν την ευλογημένη Χώρα που έχουμε στήσει τα Ιεράς μας.

Ήθελα επίσης να πω λίγα λόγια για την Ιερή την Σύναξή μας, οι εργασίες της οποίας θα διεξαχθούν κάπως διαφορετικά εφέτος. Θα έχουμε δηλαδή κάποια συλλογική χροιά στην διεξαγωγή τους για να δοθεί έτσι η ευκαιρία σε όλους τους Κληρικούς να λάβουν μέρος και να εκφράσουν πιο ελεύθερα τις γνώμες τους για τα ζητήματα που τους απασχολούν και για τα οποία έχουν γνώση και εμπειρία. Καλωσορίζω επίσης την Αρχιμανδρίτη Ζαχαρία της Ιεράς Μονής Αγίου Προδρόμου Essex, ο οποίος εδέχθη την πρόσκλησή μας να ομιλήσει στην Σύναξη. Εν κατακλείδι σας καλωσορίζω όλους θερμά, μαζί με τις Πρεσβυτέρες και Διακόνισσες, που είναι μαζί μας. Θέλω για μία ακόμη φορά να σας ευχαριστήσω θερμά για την αφοσιωμένη διακονία σας στον Αμπελώνα του Κυρίου, να σας ευχηθώ όλους τα βέλτιστα και να σας υπενθυμίσω καθηκόντως την οικονομικήν κρίσην που ξέσπασε στην Ελλάδα και την Κύπρο και σε ολόκληρη την Ευρώπη. Γι' αυτό εμείς οι Κληρικοί έχουμε υποχρέωση να στηρίξουμε τους αδυνάτους οικονομικά είμαστε δε υποχρεωμένοι να μην ξανοιγόμαστε οικονομικά πέραν των δυνάμεών μας, γι' αυτό να συμβουλεύετε τους Συνεργάτες σας στα διάφορα Συμβούλια να είναι προσεκτικοί και στο Ποίμνιό σας να δίνετε το καλό παράδειγμα για να προστατευθεί η Κοινότης και να δύναται χωρίς προσκόμματα να συνεχίζει ομαλά την ζωήν και τα έργα της. Είναι περιττό να υπενθυμίσω ότι η Οικουμένη όλη και ειδικά η γηραιά Ήπειρος έχει μεγάλην οικονομικήν και ηθική κρίση. Γι' αυτό οι Χριστιανοί –ολόκληρη η Χριστιανοσύνη καλείται να διαδραματίσει ρόλον θεραπευτικόν, ποιμαντικόν και ρόλον Σαμαρείτου για να βοηθήσει τους λαούς να ξεπεράσουν την σημερινήν λυπηράν αυτήν κατάστασιν και κρίσιν. Επαναλαμβάνω και πάλιν ότι κάθε Κοινότητα πρέπει να είναι μία ιερά κυψέλη, η οποία να παρέχει μέλι πίστεως, ευλαβείας, αλληλεγγύης, να προσφέρει Παιδείαν Ορθόδοξη Χριστιανική και να έχει συνεχώς και αδιάκοπα ζωντανή την λαμπάδα της θείας Λατρείας και προσευχής στους κάθε ηλικίας Πιστούς κάθε ηλικίας και τάξεως.

Σας καλωσορίζω όλους θερμά, σας εύχομαι καλή διαμονή και προσεύχομαι όπως έχουμε ευλογημένη, εποικοδομητική Σύναξη, ώστε όλοι ανανεωμένοι να επιστρέψουμε στις Κοινότητές μας για να συνεχίσουμε την διακονία μας προς δόξαν του εκ Νεκρών Αναστάντος Χριστού και ιερός έπαινον πάντων υμών και ημών. Σ' Αυτόν ανήκει η δόξα και η Βασιλεία και το Κράτος και η Τιμή και Προσκύνησις, πάντοτε νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων Αμήν.

Bristol, Μάϊος 2013

Ο Αρχιεπίσκοπος Θυατείρων
και Μεγάλης Βρετανίας Γρηγόριος

Σύναξη Ιερού Κλήρου Ιεράς Αρχιεπισκοπής Θυατείρων και Μεγ. Βρετανίας

του Πρωτοπρ. Αναστασίου Δ. Σαλαπάτα
Λονδίνο

Α. Σύνεδροι, τόπος και χρόνος της Σύναξης

Πραγματοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία η ετήσια Ιερατική Σύναξη του Ιερού Κλήρου της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Θυατείρων και Μεγ. Βρετανίας, προεξάρχοντος του Σεβ. Αρχιεπισκόπου κ.κ. Γρηγορίου. Τη Σύναξη οργάνωσε η Ιερά Αρχιεπισκοπή, με την σύμπραξη και συνεργασία της Επιτροπής του Ιερατικού Συνδέσμου «Αγ. Αθανάσιος», στην οποία Πρόεδρος είναι ο δραστήριος Πρωτοπρ. π. Άνθιμος Παπανδρέου.

Στη τριήμερη Σύναξη, 14η - 16η Μαΐου 2013, συμμετείχαν οι Αρχιερείς της Ιεράς Αρχιεπισκοπής, Θεοφιλ. Επίσκοπος Κυανέων κ. Χρυσόστομος και Θεοφιλ. Επίσκοπος Τροπαίου κ. Αθανάσιος, οι περισσότεροι Ιερείς της Αρχιεπισκοπής, καθώς επίσης και μερικές Πρεσβυτέρες & Διακόνισσες και άλλοι αδελφοί.

Η Σύναξη φιλοξενήθηκε από τις Εκκλησιαστικές Κοινότητες Αγ. Πέτρου & Παύλου, αλλά και του Γενεσίου της Θεοτόκου, στο Μπρίστολ, και από την Εκκλησιαστική Κοινότητα του Απ. Ανδρέου στο Weston-Super-Mare, της Δυτικής Αγγλίας. Στην πρώτη (Ελληνορθόδοξη) Κοινότητα του Μπρίστολ υποδέχθηκαν τους Συνέδρους με εγκαρδιότητα και γενναιοδωρία ο Ιερ. Προϊστάμενος Πρωτοπρ. Γεώργιος Νικολάου και οι λαϊκοί Άρχοντες. Στη δεύτερη -αλλά εξίσου ιστορική- Κοινότητα του Μπρίστολ (Ρωσικής Λειτουργικής Παράδοσης), οι Σύνεδροι είχαν την ευκαιρία να ξεναγηθούν από τον Ιερ. Προϊστάμενο Αρχιμ. Κύριλλο Jenner, και ομάδα λαϊκών Αρχόντων. Θερμότατη επίσης υποδοχή επιφυλάχθηκε στους Συνέδρους, στην Κοινότητα του Weston-Super-Mare, με ανάλογο πνεύμα Ελληνορθόδοξης φιλοξενίας, από τον Ιερ. Προϊστάμενο Αρχιμ. Τυχικό Βρυώνη και τους εκεί αφοσιωμένους λαϊκούς Άρχοντες.

Β. Έναρξη εργασιών και χαιρετισμός Αρχιεπισκόπου

Οι εργασίες της Σύναξης ξεκίνησαν στον Ι.Ν. Αγ. Πέτρου & Παύλου στο Μπρίστολ με Προσευχή και Ψαλμωδία. Κατόπιν αναγνώσθηκε το μήνυμα της Α.Θ.Π. του Οικουμενικού Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, μέσω του οποίου ο Παναγιώτατος μετέφερε την ευλογία του προς τη Σύναξη και τους Συνέδρους.

Ακολούθησε το καλωσόρισμα του Ιερ. Προϊσταμένου Πρωτοπρ. Γεωργίου Νικολάου, ο οποίος επί μακρά σειρά ετών διακονεί θεοφιλώς την εν λόγω Κοινότητα, και μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα και άκρως συγκινητική αναδρομή στην ιστορία της Κοινότητας από την Ιδρύτριά της κα. Αγλαΐα Hill.

Στη συνέχεια ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος χαιρέτησε εγκάρδια και με πατρική αγάπη τους Συνέδρους και μεταξύ άλλων: α). Ανέφερε πως η παρούσα Σύναξη είναι η 25η Ιερατική Σύναξη, β). Ευχαρίστησε τους κληρικούς και λαϊκούς των φιλοξενουσών Κοινοτήτων, γ). Παρουσίασε την καινοτομία της φετινής Σύναξης με τη λειτουργία εργαστηρίων, δ). Υπενθύμισε το θέμα της τρέχουσας οικονομικής κρίσης και συμβούλεψε να κάνουν οι Κοινότητες σοφή διαχείρηση των χρημάτων τους, και τέλος ε). Υπογράμμισε με έμφαση ότι η Επαρχία των Θυατείρων είναι μια προέκταση του σεπτού Οικουμενικού Πατριαρχείου.

Γ. Καλωσόρισμα Πρωτοπρ. Γεωργίου Νικολάου

Ο Ιερ. Προϊστάμενος του Ι.Ν. Αγ. Πέτρου & Παύλου στο Μπρίστολ, ανέφερε στο καλωσόρισμά του μεταξύ άλλων και τα εξής:

«Χριστός Ανέστη! Σας καλοσωρίζουμε στην Ελληνική Ορθόδοξη Κοινότητα του Μπρίστολ! Είναι τιμή για την Κοινότητά μας να φιλοξενεί το Ιερατική μας Σύναξη. Με τη χάρη του Αναστάντος Χριστού και με την ευλογία του Σεβασμιωτάτου Αρχιεπισκόπου μας, ευχόμαστε οι εργασίες της Συνάξεως να ευοδωθούν προς ωφέλεια όλων μας, καθώς και των αδελφών μας που θα συμμετάσχουν.

Στην όμορφη και ιστορική πόλη του Μπρίστολ το Ελληνικό στοιχείο έφθασε το 1942 κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Ο εκκλησιασμός γινόταν στο Κάρδιφ τα Χριστούγεννα και την Λαμπρά. Με τις προσπάθειες της κ. Αγλαΐας Χιλ -ιδρυτικού μέλους της Κοινότητας- το 1947 γίνεται η πρώτη Θεία Λειτουργία σε Αγγλικανικό Ναό. Καθώς μεγάλωνε η Κοινότητα Λειτουργίες γίνονταν κάθε δύο ή τρεις μήνες, οπόταν οι Ιερείς έρχονταν από το Λονδίνο.

Το 1951 ιδρύεται επίσημα η Ελληνική Κοινότητα του Μπρίστολ με την ονομασία Σύνδεσμος Ελλήνων Δυτικής Αγγλίας, με δικό της

Καταστατικό. Στο μεταξύ γίνονται συνεχείς προσπάθειες από τον αείμνηστο Επίσκοπο Απαμείας Ιάκωβο, να βρεθεί μόνιμος Ιερός Ναός.

Έτσι, τον Ιούνιο του 1958 παραχωρείται με ενοικιοστάσιο η εκκλησία στην οποία βρισκόμαστε και η οποία σύντομα απόκτησε Ορθόδοξη μορφή και χαρακτήρα και μετονομάστηκε σε Ναό των Αγίων Αποστόλων Πέτρου και Παύλου. Τα εγκαίνια έγιναν στις 29 Σεπτεμβρίου 1963 από τον Τοποτηρητή του Αρχιεπισκοπικού Θρόνου Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας Θεοφιλέστατο Επίσκοπο Απαμείας κ. Ιάκωβο Βίρβο. Πρώτος ιερέας διορίστηκε ο Αρχιμ. Ειρηναίος Αθανασιάδης (νυν Αρχιεπίσκοπος Κρήτης). Η εκκλησία υπηρετούσε αρχικά όλη τη Δυτική Αγγλία.

Το 1964 αγοράστηκε η κατοικία του ιερέα και το 1965 συστάθηκε η Φιλόπτωχος Βοηθητική Αδελφότητα "Η Αγία Ταβιθά". Το 1978, μετά από προσπάθειες του αείμνηστου Αρχιεπισκόπου Αθηναγόρα ο Ναός αγοράστηκε από την Ελληνική Ορθόδοξη Κοινότητα, που ενεγράφη στα αρχεία ως κοινωφελής οργανισμός (charitable organisation). Από το 1991 ο ναός είναι εξουσιοδοτημένος να τελεί πολιτικούς γάμους (αρ. απόφασης 41490).

Παράλληλα, το 1958 ξεκίνησε τη λειτουργία του και το Ελληνικό Σχολείο με προσωρινή στέγαση ως το 1982 που απόκτησε το δικό του κτίριο δίπλα στην εκκλησία. Από το 1994 είναι εγγεγραμμένο εξεταστικό κέντρο για τις εξετάσεις των GCSE, AS & A level στην ελληνική γλώσσα.

Με γενναιόδωρες δωρεές μελών της η Κοινότητα έχει σήμερα ακίνητη περιουσία που βοηθά στην κάλυψη μέρους των οικονομικών της αναγκών. Επίσης, μετά από επισταμένες προσπάθειες νεώτερων μελών της η Κοινότητα πέτυχε να αποκτήσει το 2000 το δικό της Κοινοτικό Κέντρο στον περίβολο του Ναού, όπου διεξάγονται όλες οι δραστηριότητές της. Το Κοινοτικό Κέντρο παραχωρείται με ενοικίαση σε ομογενείς και άλλες μειονότητες της περιοχής και συμβάλλει έτσι στην οικονομική ενίσχυσή της, αλλά και τη σύσφιξη των σχέσεων και την αλληλοκατανόηση των κατοίκων της ευρύτερης περιοχής.

Αυτή τη στιγμή η Ελληνική Κοινότητα του Μπρίστολ και Περιχώρων αριθμεί 150 εγγεγραμμένες οικογένειες, και 500 φοιτητές. Πιστεύουμε ότι οι οικογένειες αυξάνονται με τους νέους οικονομικούς μετανάστες κυρίως από την Ελλάδα και κάθε Κυριακή βλέπουμε νέα πρόσωπα στην εκκλησία.

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της Κοινότητας από το 1946 μέχρι σήμερα είχαμε 350 γάμους, 1271 βαπτίσεις και 204 κηδείες.

Σεβασμιώτατε, θα θέλαμε να σας ευχαριστήσουμε για την επιλογή της Κοινότητας μας για τη διοργάνωση της φετινής Σύναξης. Επίσης, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τον πρόεδρο του Ιερατικού Συνδέσμου, Πρωτοπρεσβύτερο Άνθιμο Παπανδρέου για τη συνεισφορά του στη διοργάνωση της Σύναξης. Τέλος, θα ήθελα προσωπικά να ευχαριστήσω όλους όσοι εργάστηκαν για τη Σύναξη αυτή: το Συμβούλιο της Κοινότητας, τους Επιτρόπους, τις Κυρίες της Φιλοπτώχου και τους Ενορίτες».

Δ. Ομιλία Πανοσιολ. Αρχιμ. Ζαχαρία

Το Ιερατικό Συνέδριο συνεχίσθηκε στο ωραίο και παραδοσιακό αγγλικό θέρετρο του Weston-Super-Mare. Εκεί οι Σύνεδροι αισθάνθηκαν στα πρόσωπά τους το θαλασσινό αεράκι, είδαν το διαρκές παιχνίδισμα του ήλιου με τα σύννεφα της Αλβιώνας και άκουσαν τη μυστική και μπάσα βουή των κυμάτων της θάλασσας, που εισέβαλε με δύναμη στον κόλπο της πόλης την ώρα του ηλιοβασιλέματος.

Ο Αρχιμ. Ζαχαρίας, της Ιεράς Σταυροπηγιακής και Πατριαρχικής Μονής του Τιμίου Προδρόμου Έσσεξ, έδωσε μια εξαιρετική ομιλία, με θέμα τη Θεία Λειτουργία, και συνεπήρε με τα υψηλά θεολογικά νοήματα που παρουσίασε όλους τους Συνέδρους. Ο έμπειρος ομιλητής ανέφερε μεταξύ άλλων και τα εξής:

«Η Θεία Λειτουργία μνημονεύει τη θυσία του Χριστού και διδάσκει την ταπεινή αγάπη Του και τον πόθο Του για τη σωτηρία μας... Η Θεία Λειτουργία μας συνδέει με τον Χριστό και μας εισάγει στο προαιώνιο σχέδιο του Θεού για τον άνθρωπο. Προξενεί δε μέσα μας μεσιτεία για όλη την οικουμένη...

Ανταλλάσσοντας τη ζωή μας με τη ζωή του Χριστού, ανταλλάσσουμε τον χρόνο με την αιωνιότητα. Η ανταλλαγή είναι φυσικά άνιση. Η ανισότητα έγκειται στο γεγονός ότι η ζωή μας έχει δοθεί ως δάνειο. Όταν την προσφέρουμε στον Χριστό εκείνος μας προσφέρει τη δική του...

Η Θεία Λειτουργία μας ενθαρρύνει να καλλιεργούμε εσχατολογική συνείδηση. Στη λειτουργική σύναξη συγκροτούμε το σώμα της Εκκλησίας, το σώμα του Χριστού. Παρρησία ή έπαρση δεν έχουν θέση στη Θεία Λειτουργία. Στόχος μας είναι να πορευόμαστε προς τα κάτω, να ταπεινώνουμε εαυτούς...

Η Θεία Λειτουργία είναι ο τόπος του προφητικού χαρίσματός μας. Καθένας από τους πιστούς καταθέτει ό,τι καλύτερο διαθέτει. Η Λειτουργία είναι καιρός μεγάλου πνευματικού πλουτισμού...

Όσο θα τελείται η Θεία Λειτουργία πάνω στη γη και ο άνθρωπος θα ανταλλάσσει τη ζωή του με την άφθαρτη ζωή του Ιησού Χριστού, η ελπίδα δεν θα εκλείψει»!

Ε. Εργαστήρια

Κατά την εν λόγω Σύναξη, με εμπνευσμένη πρωτοβουλία του Σεβ. Αρχιεπισκόπου κ.κ. Γρηγορίου, λειτούργησαν για πρώτη φορά τέσσερα εργαστήρια. Σε αυτά έγινε επεξεργασία, από ομάδες Ιερέων - Συνέδρων, διαφόρων σημαντικών θεμάτων που άπτονται του ενδιαφέροντος και της διακονίας των Ιερέων στην Ι.Α. Θυατείρων.

Τα θέματα των εργαστηρίων είχαν ως εξής:

1) **ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ.** Συζητήθηκαν ζητήματα όπως, Οικογένεια και Γάμος, Παιδεία, Χριστιανική Ορθόδοξη Κατήχηση, Θεία Λατρεία, οι πενθούντες και η καύση των νεκρών.
2) **ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ.** Έγινε επεξεργασία των Σχέσεων Κλήρου και Επιτροπών, καθώς και Οικονομικών ζητημάτων.
3) **ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ.** Η συζήτηση περιστράφηκε γύρω από τις συζυγικές σχέσεις, την υγεία και τα σύγχρονα μέσα, την ομοφυλοφιλία, το διαδίκτυο και την πορνογραφία, παιδοφιλία, διαζύγιο, ψυχολογικά προβλήματα, κ.ά.
4) **ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΜΑΣ.** Συζητήθηκαν οι Πανορθόδοξες σχέσεις, οι σχέσεις με άλλους Χριστιανούς και άλλες θρησκείες, καθώς και οι σχέσεις με την άθρησκη - άχρωμη θρησκευτικά κοινωνία.

Μετά τη λήξη των εργασιών στα επιμέρους εργαστήρια, οι εκπρόσωποί τους παρουσίασαν στην ολομέλεια της Σύναξης τις απόψεις και προτάσεις που κατατέθηκαν σε αυτά.

ΣΤ. Τελικά...

Στην καταληκτική Συνεδρία της Σύναξης ο Άγιος Θυατείρων ενημέρωσε τους Συνέδρους για την ίδρυση του νέου Ελληνορθόδοξου Σχολείου Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης «Απ. Ανδρέας» στο Βόρειο Λονδίνο. Αυτό θα αρχίσει τη λειτουργία του τον Σεπτέμβριο 2013 και έχουν ήδη εγγραφεί 130 μαθητές.

Επίσης, ενημέρωσε για τις συντονισμένες προσπάθειες που γίνονται με σκοπό να ολοκληρωθεί η νομική θεσμοθέτηση του Κοινού Ταμείου, στο οποίο εισφέρουν οικονομικά οι Κοινότητες της Ιεράς Αρχιεπισκοπής.

Ανέφερε δε και για τους Πανομογενειακούς Εράνους, που πραγματοποιήθηκαν το τελευταίο διάστημα, με πρωτοβουλία της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Θυατείρων και Μεγ. Βρετανίας, που σκοπό είχαν την ανακούφιση των εν ανάγκη ευρισκομένων αδελφών μας στις χειμαζόμενες από οικονομικά προβλήματα Ελλάδα και Κύπρο.

Τελικά, οι βυζαντινοί μουσικοί ήχοι συναντήθηκαν με τα χρώματα της αγγλικής άνοιξης και με τις πασχαλινές ελληνικές μυρωδιές, για να προσφέρουν στους Συνέδρους μια καθάρια οσμή ευωδίας πνευματικής, που θα τους συνοδεύει για ένα ολόκληρο χρόνο, μέχρι την επόμενη συνάντησή τους.

CYNAYΛΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗC ΜΟΥCΙΚΗC CΤΗΝ ΟΞΦΟΡΔΗ

Τρίτη 28/5/2013

Την Τρίτη, 28/05/2013, η Χορωδία Βυζαντινής Μουσικής της Ιεράς μας Αρχιεπισκοπής Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας με διευθυντή τον πρωτοπρεσβύτερο π. Ιωσήφ Παλιούρα, απέδωσε αναστάσιμους εκκλησιαστικούς ύμνους στην εκκλησία του πανεπιστημίου της Οξφόρδης, The University Church of St. Mary the Virgin. Παράλληλα με τους ύμνους, διαβάστηκαν κείμενα σχετικά με τον χαρακτήρα και τη σπουδαιότητα της Βυζαντινής Μουσικής.

Την πρόσκληση προς την χορωδία μας έκαναν οι Φοιτητές του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης στα πλαίσια των διαφόρων και ποικίλων δυνατοτήτων και συγκεκριμένα ο Πρόεδρος των φοιτητών Mr Ionut Moise.

Για πρώτη φορά στα χρονικά της χορωδίας της Σχολής αλλά και των εδώ πραγμάτων ψάλθηκαν Ύμνοι σε τέσσερες διαφορετικές γλώσσες: Ελληνικά, Αγγλικά, Ρουμανικά και Βουλγαρικά πάντα στο πατρώο ύφος το Βυζαντινό, το οποίο δεν ακολουθεί μόνο η Ελλάδα, αλλά εν πολλοίς και οι υπόλοιπες Ορθόδοξες χώρες. Πράγμα που έγινε κατανοητό και πιστευτό σε αυτή μας την εκδήλωση.

Η εκκλησία ήταν κατάμεστη από πλήθος κόσμου που με ευλάβεια και ενδιαφέρον παρακολούθησαν τόσο τα κείμενα όσο και τους ύμνους. Παρευρέθηκαν αρκετοί φοιτητές του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης μαζί με Καθηγητές άλλους Κληρικούς της Αγγλικανικής Εκκλησίας, τους Ιερατικώς Προϊσταμένους των τριών πλέον Ορθοδόξων Ενοριών της Οξφόρδης, με επικεφαλής τον Μητροπολίτη Διοκλείας Κάλλιστο, ο οποίος αφού μίλησε στους παρευρισκομένους έκλεισε την εκδήλωση ευλογώντας όλους μας.

Στο τέλος της εκδήλωσης ο π. Ιωσήφ Παλιούρας ευχαρίστησε όλους όσους βοήθησαν στην οργάνωσή της και ιδιαιτέρως τον κ. Λούη Λοΐζου και τον Πρόεδρο της Κοινότητας των Δώδεκα Αποστόλων, κ. Μάριο Αδάμου.

Ο Διευθυντής της Σχολής
Πρωτοπρεσβύτερος
Ιωσήφ Παλιούρας

ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΤΗΣ ΕΠΙΓΕΙΑΣ ΖΩΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΙΩΝΙΑ ΖΩΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ὑπό Ἀρχιμανδρίτου Ζαχαρία, Bristol - 15.05.2013

Ὁ Θεός μᾶς συντηρεῖ πρωτίστως μὲ τὴ Θεία Λειτουργία. Στὴ Λειτουργία ἐρχόμαστε σὲ ἐπαφὴ μὲ τὴν τελειότητα τῆς θεϊκῆς ζωῆς στὸ Πρόσωπο τοῦ ἀσπίλου καὶ ἀμώμου Ἀμνοῦ τοῦ Θεοῦ, ἐσφαγμένου γιὰ τὴ σωτηρία μας πρὸ καταβολῆς κόσμου[1], γεγονὸς ποὺ ἐμπνέει μέσα μας φλογερὸ πόθο νὰ ἐναρμονίσουμε τὴ ζωή μας μὲ τὴ θεϊκὴ θυσία τῆς ἀγάπης Του.

Ἡ Θεία Λειτουργία συνιστᾶ ὑπέροχη δημιουργία, ἡ ὁποία καθιστᾶ τὸν ἄνθρωπο ἱκανὸ νὰ ζεῖ χωρὶς ἀπόγνωση, παρόλη τὴν ἀπόσταση ποὺ τὸν χωρίζει ἀπὸ τὸν Θεό, ἐπειδὴ ὁ Ἴδιος ὁ Θεὸς εὐαρεστεῖται νὰ τὸν ἐπισκιάζει κάθε στιγμὴ ποὺ αὐτὸς εἰσέρχεται στὴν παρουσία Του. Κάθε φορὰ ποὺ προσάγουμε στὴ Λειτουργία ὅ,τι καλύτερο διαθέτουμε, γιὰ νὰ τὸ προσφέρουμε στὸν Θεό, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς πιστότητάς μας κατὰ τὴν περίοδο τῆς ἀπουσίας τῆς χάριτός Του, λαμβάνουμε ζωὴ – τὴ δική Του Ζωή. Ἐκεῖνος Ἐκεῖνος μᾶς χορηγεῖ τη δύναμη να σταθοῦμε, ὅταν μᾶς φαίνεται ὅτι ἀπὸ παντοῦ μᾶς περισφίγγει ὁ κλοιός του θανάτου.

Στον Μυστικὸ Δεῖπνο διαφαίνεται ἡ προφητικὴ πλευρὰ τῆς Λειτουργίας. Ὁ Κύριος, ἀντιστρέφοντας τη σειρὰ τῶν γεγονότων, θέσπισε πρῶτα το μυστήριο, για να το ἐπισφραγίσει ἀργότερα μὲ την πραγματικὴ ἔκχυση τοῦ Τιμίου Αἵματός Του. Ὥστε ὁ Χριστὸς ἔδωσε το ἴδιο τὸ Αἷμα Του στους μαθητές Του, πρὶν ἀκόμη σταυρωθεῖ στον Γολγοθᾶ. Με την πράξη αὐτὴ τοὺς ἔδειξε καταφανῶς την αἰώνια σημασία και ἰσχὺ τῶν ὅσων θὰ συνέβαιναν ἱστορικὰ μια ἡμέρα ἀργότερα. Ὁ Μυστικὸς Δεῖπνος ὑπῆρξε ἱστορικὸ γεγονός, το ὁποῖο θα ἀντανακλᾶ διαπαντὸς την αἰώνια ἀλήθεια. Αὐτὸ εἶναι το νόημα και ὁ σκοπὸς τῆς προφητείας στην Καινὴ Διαθήκη. Να ἐκφράσει λόγους αἰώνια ἀληθινοὺς και γι' αὐτὸ με αἰώνια ἰσχύ. Ἡ ἔλευση τοῦ Χριστοῦ εἶχε προφητευθεῖ. Ἦλθε και πάλι θα ἔλθει, ὅπως ὁ Ἴδιος εἶπε. Παρόμοια και ἡ θυσία Του εἶχε προαποφασισθεῖ ἀπὸ την προαιώνια βουλὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ὁ Ἀπόστολος περιγράφει τον Κύριο ὡς «ἀμνὸν ἄμωμον καὶ ἄσπιλον Χριστόν, προεγνωσμένον μὲν πρὸ καταβολῆς κόσμου, φανερωθέντα δὲ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων».[2] Εἶναι «τὸ Ἀρνίον τὸ ἐσφαγμένον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου».[3] Ὅλα τα γεγονότα, ποὺ ὁ Θεὸς ἔχει ποτὲ ἐννοήσει ἢ ἐκφράσει με λόγο ἢ διαπράξει στην ἀνθρώπινη ἱστορία, ὑπερβαίνουν τον χρόνο και ἔχουν αἰώνια και ζωντανὴ παρουσία.

Δὲν πρέπει να λησμονοῦμε ὅτι ἡ ἀνάμνηση αὐτὴ ἀποτελεῖ ἐντολή. Στο Μυστικὸ Δεῖπνο, ὅταν ὁ Χριστὸς παρέδωσε στους μαθητές Του το μυστήριο τοῦ Σώματος και τοῦ Αἵματός Του, τους ἔδωσε ἐντολή: «Τοῦτο ποιεῖτε εἰς την ἐμὴν ἀνάμνησιν», δηλαδὴ σὲ ἀνάμνηση και ὁμολογία τοῦ Προσώπου Του και τῆς Καινῆς Διαθήκης Του μὲ τὸν ἄνθρωπο. Ἡ ἐντολὴ αὐτὴ διακηρύττει τον θάνατό Του, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ ἐπισφράγισμα τῆς Καινῆς Διαθήκης, τὴν Ἀνάστασή Του και τη Δευτέρα Παρουσία Του, ὅταν θὰ ἀποδώσει σὲ ὅλους τη δίκαιη μισθαποδοσία Του, σύμφωνα με τὴν ὑπόσχεσή Του. Κατὰ συνέπεια, ὀφείλουμε να ἐκπληρώνουμε τὴν ἐντολὴ αὐτὴ «ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ».[4]

Ἡ Θεία Λειτουργία εἶναι πράξη διακονίας[5], που εἶναι ταυτόχρονα καὶ θεϊκὴ καὶ ἀνθρώπινη. Ὡς ἀνάμνηση γεγονότος συνιστᾶ ἀνθρώπινη πράξη. Το γεγονός, ὅμως, ποὺ μνημονεύεται εἶναι θεϊκὸ και αἰώνιο. Ὁποτεδήποτε και ὁπουδήποτε τελεῖται ἡ Λειτουργία, ἐκπληρώνεται ἡ ἐντολὴ του Κυρίου μέσα και ἀπὸ ὅλη τὴν Ἐκκλησία. Στη Λειτουργία δεν ὑπάρχει οὔτε παρελθὸν οὔτε μέλλον, ἀλλὰ τὰ πάντα εἶναι αἰωνίως παρόντα. Ἀκόμη καὶ ἡ Δευτέρα Παρουσία εἶναι παροῦσα· ὅπως ἔχει γραφεῖ: «Εἰς ἡμᾶς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντησεν».[6]

Ἀνεξάρτητα ἀπὸ το στάδιο τῆς πνευματικῆς ζωῆς, στο ὁποῖο ἐνδεχομένως φθάσαμε κατὰ τὴν ἐπίγεια ζωή μας, ἡ Λειτουργία μᾶς ἀναζωογονεῖ, φέρνοντάς μας σε ἐπαφὴ μὲ την οὐράνια πραγματικότητα. Μέσα στὴ φθαρτὴ και ἐφήμερη ὕπαρξή μας, λαμβάνουμε πρόγευση τῆς αἰώνιας Βασιλείας, καθὼς συνεχῶς αὐξάνει μέσα μας ἡ προσδοκία τῆς τέλειας ἐπιφάνειας τοῦ Κυρίου κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς ἐνδόξης και Δευτέρας Παρουσίας Του.

Εἶναι ἀδύνατο νὰ τονισθεῖ ἐπαρκῶς ὅτι ἡ ἀνάμνηση που ἱερουργεῖται στὴ Θεία Λειτουργία δεν εἶναι οὔτε διανοητικὴ οὔτε ψυχολογική. Ὡς ἀνταπόκριση στὴ σωτήρια ἐντολὴ τοῦ Κυρίου πρωτίστως ἀποτελεῖ πνευματικὴ μύηση στο μυστήριο τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ, ὁ Ὁποῖος εἶναι συγχρόνως τέλειος Θεὸς και τέλειος ἄνθρωπος. Εἶναι ἡ συμμετοχή μας στην αἰωνιότητα τοῦ Τρισυπόστατου Θεοῦ καὶ στὴ ζωὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος. Στη Λειτουργία ἀνακεφαλαιώνεται ὁλόκληρη ἡ ἱστορία τῶν σχέσεων τοῦ Θεοῦ μὲ τὸν ἄνθρωπο. Στὸ ἐπίκεντρό της βρίσκονται ἡ ἐνσάρκωση τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Σωτῆρα τοῦ κόσμου, ἡ ζωὴ και ἡ σωτηριώδης ἐπιφάνεια τοῦ Χριστοῦ – ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, μὲ τὴν ὁποία δικαίωσε τὸν Θεὸ Πατέρα ἐνώπιον τοῦ ἀνθρώπου καί, ταυτόχρονα, τὸν πεπτωκότα ἄνθρωπο ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Ποιό εἶναι τὸ νόημα τῆς δικαιώσεως τοῦ Θεοῦ Πατέρα ἀπὸ τὸν Χριστὸ ἐνώπιον τοῦ ἀνθρώπου; Ὁ πεπτωκὼς ἄνθρωπος ἔχει την τάση νὰ μέμφεται τὸν Θεὸ γιὰ τὰ παθήματά του. Ἀπαιτεῖ ἰσότητα καὶ δικαιοσύνη. Πόσο συχνὰ δὲν ἀκούγεται ἡ κραυγή: «Γιατί ἐγώ; Γιατί, Θεέ μου, νὰ συμβεῖ αὐτὸ σὲ ἐμένα;» Σὲ ἀπάντηση τοῦ παραπάνω ἀγωνιώδους ἐρωτήματος, ὁ Γέροντας Σωφρόνιος χρησιμοποιοῦσε συχνὰ τὴν εἰκόνα μιᾶς πυραμίδας.[7] Τὴν κορυφή της κατέχουν οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν, οἱ ὁποῖοι, σύμφωνα μὲ τὸν Κύριο, «κατακυριεύουσιν καὶ κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν».[8] Στη βάση της κεῖται ἡ κατώτατη τάξη, ποὺ συναπαρτίζουν οἱ μᾶζες τῶν πτωχῶν καὶ καταδυναστευμένων ἀνθρώπων. Παρόλο ποὺ οἱ ἰσχυροὶ τοῦ κόσμου καλοῦνται «εὐεργέτες», ἡ ἐξουσία τους στηρίζεται πάνω στὴν ἀδικία καὶ ἀνισότητα, γεγονὸς ποὺ δὲν εἶναι εὐάρεστο στον Κύριο, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀνταποκρίνεται στὴν ἐσωτερικὴ αἴσθηση δικαιοσύνης, ἰσότητας καὶ ἐλευθερίας ποὺ ἀπαιτεῖ τὸ πνεῦμα του ἀνθρώπου. Πράγματι, ὁ Κύριος ἀποκάλυψε στὸ Πρόσωπο Του ἱεραρχία ἄλλου εἴδους, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ἐκεῖνος που διακονεῖ εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ ἀσκεῖ ἐξουσία καὶ διακονεῖται. Ὥστε ὁ Κύριος δὲν ἀντέστρεψε μόνο τὴν πυραμίδα ἐξουσίας στὸν κόσμο, ἀλλὰ καὶ «ἐταπείνωσεν Ἑαυτόν», λαμβάνοντας την τελευταία θέση στὴν κορυφή της καὶ βαστάζοντας ὅλο το βάρος τῆς ἀδικίας της. Ἀνέλαβε στοὺς ὤμους Του τὶς ἁμαρτίες καὶ τὴν κατάρα ὅλου τοῦ κόσμου.

Κατὰ τον τρόπο αὐτό, ὁ Θεὸς δικαιώνεται ἐνώπιον τοῦ ἀνθρώπου στην αὐτοκενωτικὴ θυσία τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἀπόλυτη ἀγάπη Του για τον ἄνθρωπο ἀποκαλύπτεται στὸ Πρόσωπο τοῦ Υἱοῦ Του.

[1]. Πρβλ. *Ἀποκ.* 13,8.
[2]. *Α' Πέτρ.* 1,19-20.
[3]. *Ἀποκ.* 13,8.
[4]. Πρβλ. *Α' Κορ.* 11,24-26.
[5]. Ἡ σύνθετη λέξη «Λειτουργία» προέρχεται ἀπὸ το α' συνθετικὸ λεῖτος ἢ λήιτος = λαὸς καὶ το β' συνθετικὸ -ουργία προέρχεται ἀπὸ το ἔργον. Ὥστε ἡ λέξη Λειτουργία σημαίνει «το ἔργο τοῦ λαοῦ».
[6]. Πρβλ. *Α' Κορ.* 10,11.
[7]. Βλ. Ἀρχιμ. Σωφρονίου, *Ὁ ἅγιος Σιλουανὸς ὁ ἀθωνίτης*, σσ. 301-303.
[8]. Βλ. *Ματθ.* 20,25· *Μαρκ.* 10,42· *Λουκ.* 22,25-27.

«Ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς».[9] Ὁ Θεὸς παραδίδει τὸν Μονογενῆ Υἱό Του στὸν θάνατο χάριν τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ «πῶς οὐχὶ καὶ σὺν Αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίσεται;»[10] Γιὰ νὰ τὸ θέσουμε διαφορετικά, ἡ δωρεὰ τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ Του σὲ μᾶς εἶναι ἀσύγκριτα μεγαλύτερη ἀπὸ τὸν ὁποιονδήποτε σταυρὸ καλούμαστε ἀπὸ τὴ θεία βουλὴ νὰ βαστάσουμε. Καὶ πῶς νὰ τολμήσουμε νὰ ποῦμε ὅτι ὁ Θεὸς μᾶς ἐπέβαλε ἀπάνθρωπα παθήματα, ὅταν ὁ Ἴδιος ὑπέφερε ἀπερίγραπτα καὶ πέθανε μὲ ἐπονείδιστο θάνατο ἐξαιτίας τῶν δικῶν μας ἁμαρτιῶν;

Ὁ καλὸς ληστὴς δίκαια ἔστρεψε τὰ βέλη τῆς μομφῆς ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ του, χωρὶς νὰ κατηγορήσει καθόλου τὸν Θεό, ὁ Ὁποῖος εἶναι δίκαιος καὶ εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἡ αὐτομεμψία του αὐτὴ τὸν δικαίωσε τελικά. Ἡ αἴσθηση δικαιοσύνης ποὺ τὸν συνεῖχε προκάλεσε τὴν ἐκ μέρους του ὁμολογία, «ἄξια ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν» καὶ μόνο μετὰ ἀπὸ αὐτὴν πρόσθεσε τὴν παράκλησή του: «Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ Βασιλείᾳ Σου». Τὴν ἴδια ἐκείνη ἡμέρα ἔγινε ὁ πρῶτος πολίτης τοῦ Παραδείσου[11]. Ἡ σωτηρία του ὑπῆρξε καρπὸς τῆς δικαιώσεως ποὺ ἀπέδωσε στὸν Θεὸ καὶ τῆς μομφῆς ποὺ ἀπηύθυνε ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ του.

Καὶ πῶς ὁ Χριστὸς δικαιώνει τὸν ἄνθρωπο ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ Πατέρα; Ὁ Χριστὸς ἔζησε ὡς ἄνθρωπος ἐντελῶς ἀναμάρτητη ζωή, μὲ τέλεια ὑπακοή. Ὁ Θεὸς εὐαρεστήθηκε ἀπὸ τὸν Υἱό Του, στὸ Πρόσωπο τοῦ Ὁποίου ἀποκαλύφθηκε ὁ ἄνθρωπος, ὅπως ὁ Θεὸς εἶχε προορίσει γι' αὐτὸν πρὸ χρόνων αἰωνίων.[12] Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι ἡ εὐδοκία τοῦ Πατρός, ὁ Ὁποῖος δέχεται στὸ Πρόσωπο τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ Του κάθε ἄνθρωπο ποὺ ἀκολουθεῖ τὰ ἴχνη Του. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ὁ ἄνθρωπος δικαιώνεται ἐν τῷ Χριστῷ, ὁ Ὁποῖος μᾶς ἔδωσε ὑπόδειγμα ἀνθρώπινης τελειότητας καὶ μᾶς ἔδειξε τὴν ὁδὸ τῆς σωτηρίας. Κανένας ἄλλος δὲν θὰ μποροῦσε ποτὲ νὰ πεῖ: «Ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὥσπερ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστιν».[13]

Ἡ Λειτουργία μνημονεύει τὴ θυσιαστικὴ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Συνιστᾶ, γι' αὐτό, προσωπογραφία τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ, ὅπως Αὐτὸς τὴν παρουσίασε στὸν Θεὸ καὶ τὸν ἄνθρωπο γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ κόσμου. Τὸ ἦθος τῆς προσφορᾶς Του ἀντανακλᾶται στοὺς λόγους τοῦ Προφήτου Ἠσαΐα, μὲ τοὺς ὁποίους ξεκινᾶ ὁ ἱερέας τὴν Προσκομιδὴ (τὴν προπαρασκευαστικὴ ἀκολουθία γιὰ τὴ Λειτουργία): «Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα. Ἐν τῇ ταπεινώσει ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη· τὴν δὲ γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται;»[14]

Ἡ τέλεια καὶ ταπεινὴ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ Τὸν κατέβασε στὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς, ὥστε νὰ μᾶς χαρισθεῖ ἡ δυνατότητα νὰ γίνουμε συγκοινωνοὶ τῆς Ζωῆς Του. Ἡ Λειτουργία μᾶς διδάσκει τὴν ταπεινὴ ἀγάπη Του, τὸν πόθο Του γιὰ τὴ σωτηρία μας καὶ τὴν ἀνάδειξή Του σὲ διάκονο πάντων. Καθὼς ἀρχίζουμε νὰ συνειδητοποιοῦμε τὴν ταπείνωση τῆς ἀγάπης Του, συντελεῖται μέσα μας ἀλλοίωση ποὺ προξενεῖ κατάνυξη καὶ εὐγνωμοσύνη. Φιλοτιμούμαστε, ὅπως λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, «εἴτε ἐνδημοῦντες (διὰ ζωῆς) εἴτε ἐκδημοῦντες (διὰ θανάτου), εὐάρεστοι Αὐτῷ εἶναι»[15]. Εἶναι σημαντικὸ γιὰ μᾶς νὰ ἀνήκουμε στὸν Κύριο, νὰ εἴμαστε δεκτοὶ ἀπὸ Αὐτόν[16].

Ὅταν ἀγγίξει τὴν καρδιά μας τὸ πῦρ τῆς «μείζονος ἀγάπης» τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖο συνιστᾶ καὶ τὸ κέντρο τῆς Θείας Λειτουργίας, τότε ἐγείρονται μέσα μας τὰ πρέποντα αἰσθήματα καὶ δὲν λυπόμαστε πλέον τὸν ἑαυτό μας. Ἐπιποθοῦμε νὰ ἀκολουθήσουμε τὸν Χριστὸ στὴν ὁδὸ τῆς ταπεινώσεως, νὰ κατεβοῦμε στὸ κατώτατο ἄκρο τῆς ἀντεστραμμένης πυραμίδας, γιὰ νὰ συναντηθοῦμε ἐκεῖ καὶ νὰ ἑνωθοῦμε μὲ τὸν Ἴδιο τὸν Χριστό, διότι γνωρίζουμε ὅτι μόνο ἐν Αὐτῷ ὑπάρχει ζωή. Ἡ Λειτουργία, ἑπομένως, χάρη στὴ μετάνοια καὶ εὐγνωμοσύνη ποὺ μᾶς ἐμπνέει, μᾶς συνδέει μὲ τὸν Χριστό, ὁ Ὁποῖος εἶναι συγχρόνως «ὁ προσφέρων καὶ ὁ προσφερόμενος», ἡ Πηγὴ τῆς Ζωῆς καὶ τῆς Ἀγάπης, ὁ θεμέλιος λίθος τῆς καινῆς κτίσεως.

«Ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσι καὶ περισσὸν ἔχωσιν».[17] Ἡ Θεία Λειτουργία μᾶς εἰσάγει στὸ προαιώνιο σχέδιο τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα χαράσσει στὶς καρδιές μας τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, τοῦ προαιωνίου ἀνθρώπου. Μέσα στὴ θνητότητα καὶ τὴν ἁμαρτωλότητά μας, ἡ εἰκόνα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ μᾶς συντρίβει καὶ συγχρόνως μᾶς ἐμπνέει. Διαπιστώνουμε πόσο μακριά Του εἴμαστε, ἀλλὰ ἡ συνειδητοποίηση αὐτὴ ἀφυπνίζει μέσα μας τὸν πόθο νὰ γίνει γνωστὴ ἡ ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὥστε νὰ μὴ στερηθοῦν καὶ αὐτοὶ τὴ ζωντανὴ ἐλπίδα τῆς αἰώνιας ζωῆς. Ὅλα ὅσα λαμβάνουμε στὴ Λειτουργία ἐπιθυμοῦμε νὰ γίνουν κτῆμα ὅλων τῶν ἀδελφῶν μας. Ἡ Λειτουργία προξενεῖ μέσα μας μεσιτεία γιὰ ὅλη τὴν οἰκουμένη. Μᾶς γεμίζει μὲ συντριβή, ποὺ μᾶς μεταδίδει τὴν κατάσταση τοῦ Χριστοῦ καὶ μᾶς χορηγεῖται προσευχὴ ὑπὲρ ὅλου τοῦ Ἀδάμ. Γεμίζει ἐπίσης τὸν ἄνθρωπο μὲ τὴν παρηγοριὰ τῆς χάριτος, μὲ τὴν ἀνάπαυση τοῦ Παρακλήτου – ἀφοῦ ἡ παράκληση τῆς χάριτος διαδέχεται πάντοτε τὴ συντριβή: «Μακάριοι οἱ πενθοῦντες ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται».[18]

Στὴ Λειτουργία τὸ Ἅγιο Πνεῦμα σκεπάζει μὲ τὴ χάρη Του καθετὶ ποὺ ἀγκαλιάζουμε στὴν προσευχή μας σὲ ὅλη τὴ διάρκεια τῆς λειτουργικῆς πράξεως, ἐκτείνοντας τὴν εὐλογία Του πάνω ἀπὸ ὅλο τὸ ἀνθρώπινο γένος. Γιὰ τὸν λόγο αὐτό, ἀπαιτεῖται ἀπὸ τὸν ἱερέα μεγάλη συναίσθηση καὶ σπλαγχνικὴ καρδιά, καθὼς περιπτύσσεται ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὴ σωτηρία της, σύμφωνα μὲ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ ἐσταυρωμένου Χριστοῦ.

Πράγματι, κάθε πιστὸς ποὺ προσφέρει λατρεία καλεῖται στὴν καθολικὴ αὐτὴ προσευχὴ κατὰ μίμησιν τοῦ Διδασκάλου μας Χριστοῦ. Ἡ Θεία Λειτουργία ἀποτελεῖ γιὰ μᾶς θαυμάσια εὐκαιρία, γιὰ νὰ προσφέρουμε τὰ πάντα στὸν Θεὸ πρὸς ἁγιασμό. Ὅταν ὁ λειτουργὸς ἐκφωνεῖ, «τὰ Σὰ ἐκ τῶν Σῶν, Σοὶ προσφέρομεν κατὰ πάντα, καὶ διὰ πάντα», στὴν οὐσία λέει ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ, «ὅλα ὅσα μᾶς ἔχεις ποτὲ χαρίσει εἶναι δικά Σου. Σοῦ τὰ ἀντιπροσφέρουμε, γιατὶ ὅλα τὰ ἔχεις ἀνακαινίσει γιὰ χάρη μας». Προσφέρουμε τὴν πρόσκαιρη ζωή μας μὲ ὅλες τὶς μέριμνές της καὶ ὁ Θεὸς σὲ ἀντάλλαγμα μᾶς χαρίζει τὴ θεϊκὴ Ζωή Του, ποὺ εἶναι αἰώνια. Μέσα στὰ δῶρα τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, ποὺ φέρνουμε ὡς προσφορὰ στὸν Θεό, παρακαταθέτουμε ὅλη τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἐλπίδα μας, τὴν εὐγνωμοσύνη καὶ τὴ μετάνοιά μας – ὅλο τὸ περιεχόμενο τῆς καρδιᾶς καὶ τῆς προσευχῆς μας. Ἔτσι, δὲν δίνουμε ἁπλῶς στὸν Θεὸ ἕνα καρβέλι ψωμὶ καὶ λίγο κρασί, ποὺ ἀπὸ μόνα τους εἶναι ἀσήμαντα. Πρωταρχικὴ σημασία ἔχει ἡ πίστη, ἡ ἀγάπη καὶ ἡ προσδοκία τοῦ Θεοῦ ποὺ ἔχουμε στὴν καρδιά μας. Προσφέρουμε τὸν φτωχὸ ἑαυτό μας καὶ σὲ ἀντάλλαγμα Ἐκεῖνος μᾶς χαρίζει τὴν ἀγάπη Του, τὴ ζωή Του, τὸν Ἑαυτό Του. Προσφέρουμε τὴ θυσία μας «κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα», ὑπὸ τὸ φῶς ὅλων ὅσων ἔκανε γιὰ μᾶς ὁ Χριστὸς καὶ σὲ συμφωνία μὲ τὴν ἐντολή Του. Καὶ ὁ Θεός, πάντοτε πιστὸς στὶς ὑποσχέσεις Του, ἀφοῦ «ἀρνήσασθαι ἑαυτὸν οὐ δύναται»[19], εὐαρεστεῖται μὲ τὴ θυσία τῶν πιστῶν, ποὺ συγκροτοῦν τὸ Σῶμα Του καὶ τὴν Ἐκκλησία Του, καὶ ἀνταποκρίνεται θέτοντας τὴν ἴδια τὴ Ζωή Του στὰ τίμια δῶρα. Ὁ ἱερέας, τότε, ὡς στόμα τοῦ Κυρίου, ἀναφωνεῖ: «Τὰ Ἅγια τοῖς ἁγίοις!» Εἶναι πολὺ εὐάρεστο στὸν Κύριο νὰ μεταλαμβάνουμε τὴ ζωή Του καὶ οἱ λόγοι αὐτοὶ σηματοδοτοῦν μία ἀπὸ τὶς ἱερότερες καὶ

---

[9]. *Ἰωάν.* 13,1.
[10]. *Ρωμ.* 8,32.
[11]. *Λουκ.* 23,40-43.
[12]. *Ματθ.* 3,17.
[13]. *Ματθ.* 5,48.
[14]. *Ἠσ.* 53,7-8.
[15]. *Β' Κορ.* 5,9.
[16]. Πρβλ. *Ρωμ.* 14,8.
[17]. *Ἰωάν.* 10,10.
[18]. *Ματθ.* 5,4.
[19]. Β' Τιμ. 2,13.

συγκινητικότερες στιγμὲς τῆς Θείας Λειτουργίας.

Ἀνταλλάσσοντας τὴ ζωή μας μὲ τὴ Ζωὴ τοῦ Θεοῦ, ἀνταλλάσσουμε τὸν χρόνο μὲ τὴν αἰωνιότητα. Ὁλόκληρη ἡ ὕπαρξή μας εἰσέρχεται στὸν χῶρο τοῦ Πνεύματος. Ἡ ψυχολογική μας κατάσταση μεταποιεῖται σὲ πνευματική. Ὅταν, στὴ Λειτουργία, προσφέρουμε τὸν ψυχισμό μας στὸν Θεό, τὸν ἁγιάζει καὶ τὸν ἐπισκιάζει μὲ τὴν αἰωνιότητά Του· γινόμαστε πνευματικοί. Πρέπει νὰ μάθουμε νὰ παραδιδόμαστε στὸν Θεό, ὥστε νὰ Του δίνουμε τὴ δυνατότητα να μετασχηματίζει τὶς ψυχολογικὲς καταστάσεις μας σὲ πνευματικές. Τὴ στιγμὴ τῆς Ἐπικλήσεως, ὅταν ὁ ἱερέας ζητεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸ να καταπέμψει τὸ Πνεῦμα Του τὸ Ἅγιο «ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα», ἡ εὐλογία Του κατέρχεται ἐπάνω σὲ ὅλα ἐκεῖνα γιὰ τὰ ὁποῖα προσευχηθήκαμε, συμπεριλαμβανομένων τῶν αἰτημάτων ποὺ προσφέρθηκαν στὸ σπίτι κατὰ τὴν προσευχὴ τῆς προετοιμασίας μας γιὰ τὴ Λειτουργία. Στὴν πραγματικότητα, ἡ Λειτουργία ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ὥρα ἀκόμη ποὺ ζυμώνουμε τὴ ζύμη γιὰ τὴν προσφορά, ὁπότε τὴ γεμίζουμε μὲ ὅλους τοὺς πόθους καὶ τὶς θλίψεις τῆς καρδιᾶς μας ποὺ ἀφοροῦν τόσο στὸν ἑαυτό μας ὅσο καὶ στοὺς ἄλλους. Ὁ Θεὸς τιμᾶ ἀνεξαιρέτως καὶ αὐτὲς τὶς προσευχὲς μὲ τὶς πλούσιες εὐλογίες Του τὴν ὥρα τοῦ καθαγιασμοῦ.

Η αὐτοθυσία τοῦ Θεοῦ στὸ ἀναμάρτητο Πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ συνιστᾶ τὴν τέλεια προσφορά. «Διὰ Πνεύματος αἰωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκεν»[20] ἐξασφαλίζοντας για ὅλους μας «αἰωνίαν λύτρωσιν». Ὅσο για τὸν ἄνθρωπο, ἡ προσφορά του ἀποκομίζει καρπό, ὅταν ἡ θυσία του ἐναρμονίζεται μὲ τὸ πνεῦμα τῆς μοναδικῆς Θυσίας τοῦ Χριστοῦ. Πρωταρχικὴ σημασία ἔχει ἡ ἀπὸ μέρους μας ταπείνωση καὶ ἡ αἴσθηση ἀναξιότητας. Ὅσο πιὸ ἀνάξιοι αἰσθανόμαστε καθὼς προσεγγίζουμε τὸν Κύριο, τόσο περισσότερο προσελκύουμε τὴ χάρη Του. Δοξάζουμε Αὐτὸν ποὺ μᾶς χαρίζει τὰ πάντα μὲ ἐλευθερία.[21] Ἂς μὴ μᾶς διαφεύγει ὅτι ἡ σωτηρία δωρίζεται ἐλεύθερα ἀπὸ τὸν Θεό, ὁ Ὁποῖος εὐλογεῖ ὅλους καὶ ὅλα ὅσα συμπεριέλαβε ὁ πιστὸς κατὰ τὴν εὐχαριστία καὶ ἱκεσία του. Ἂν κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Λειτουργίας προσευχόμαστε ὑπὲρ τοῦ σύμπαντος κόσμου, θα εὐλογηθεῖ ὅλη ἡ οἰκουμένη. Ἂν ὁ Χριστὸς πέθανε καὶ ἀναστήθηκε ἔχοντας ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ὡς τὸ πολύτιμο περιεχόμενο τῆς καρδιᾶς Του, ὀφείλουμε καὶ ἐμεῖς, ποὺ εἴμαστε δικοί Του, νὰ πράττουμε ὅμοια, ἀφοῦ μέσα μας ἐνεργεῖται τὸ ἴδιο μυστήριο. Ὅλα ὅσα προσφέρουμε στὸν Θεό, ἐνῶ παραστεκόμαστε ἐνώπιόν Του μὲ φλογερὴ καρδιά, ἀναβιώνουν μέσα μας τὴν ὥρα τῆς μετοχῆς μας στὸ ἄχραντο Σῶμα Του καὶ στὸ τίμιο Αἷμα Του.

«Εἴδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ἐλάβομεν Πνεῦμα ἐπουράνιον…». Αὐτὸ εἶναι τὸ ἐπινίκιο ᾆσμα τῶν πιστῶν ἐκείνων ποὺ πέτυχαν τὴν ἀνταλλαγὴ τῆς ζωῆς τους μὲ τὴ ζωὴ τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἀποτελεῖ καὶ τὸν συνολικὸ σκοπὸ τῆς Θείας Λειτουργίας. Οἱ δίκαιοι ὅλων τῶν ἐποχῶν, στὴν Παλαιὰ καὶ στὴν Καινὴ Διαθήκη, ἀνυψώθηκαν ὑπεράνω τοῦ κτιστοῦ κόσμου καὶ ἀνακάλυψαν κάποιο ἄνοιγμα πρὸς τὸν οὐρανό. Ἀντάλλαξαν τὴν περιορισμένη ζωή τους μὲ τὴν ἄπειρη ζωὴ τοῦ Θεοῦ καί, κάθε φορὰ ποὺ συνέβαινε αὐτό, ἔψαλλαν τὴν ἴδια ἐπινίκιο ᾠδή. Για παράδειγμα, ὁ προφήτης Μωϋσῆς, πλήρης Πνεύματος Θεοῦ, ἔψαλλε: «Πρόσεχε οὐρανέ, καὶ λαλήσω, καὶ ἀκουέτω γῆ ῥήματα ἐκ στόματός μου».[22]

Ἡ ἀνταλλαγὴ ποὺ συντελεῖται στὴ Λειτουργία εἶναι, φυσικά, ἄνιση. Ὑπὸ μία ἔννοια, ποτὲ δὲν φθάνει τὸ πλῆρες δυναμικό της, ἐπειδὴ ἡ προσφορὰ τοῦ ἑαυτοῦ μας δὲν μπορεῖ να ὑπερβεῖ τὰ περιορισμένα ὅριά της, καὶ γι' αὐτὸ μᾶς καθιστᾶ ἀνίκανους να προσλάβουμε τὸ πλήρωμα τῆς θείας ζωῆς. Ἡ ἀνισότητα ἔγκειται στὸ γεγονὸς ὅτι ἡ πρόσκαιρη αὐτὴ ζωὴ μᾶς ἔχει δοθεῖ ὡς δάνειο. Παρ' ὅλα αὐτά, ὅταν τὴν ἀντιπροσφέρουμε στὸν Θεό, λαμβάνουμε τὴν ἄφθαρτη ζωή Του. Ὁ Θεὸς εἶναι ἀκατάληπτος! Πρόκειται ἑπομένως γιὰ εἶδος «μερικῆς ἀνταλλαγῆς», γεύση «τῆς ζωῆς τοῦ μέλλοντος αἰῶνος», ἡ ὁποία ἐνδυναμώνει τὸν πιστὸ μὲ τὴν ἐπίγνωση ὅτι ἡ ζωή του «κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ» καὶ ὅτι στὸν οὐρανὸ θα ἀποκαλυφθεῖ μὲ ὅλη τὴν πληρότητά της, «ὅταν ὁ Χριστός, ἡ ζωὴ ἡμῶν, φανερωθῇ».[23]

Ἡ Λειτουργία μας διδάσκει να ζοῦμε μὲ συνεχὴ προσδοκία τῆς Δευτέρας Παρουσίας τοῦ Χριστοῦ καὶ μὲ τὴ μακαρία ἐλπίδα τῆς «ἐπιφανείας τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ»,[24] ὅταν ὁ Θεὸς θα γίνει «τὰ πάντα ἐν πᾶσι»[25]. Συνεπῶς, ἡ Λειτουργία μας ἐνθαρρύνει να καλλιεργοῦμε ἐσχατολογικὴ συνείδηση: «Ναί, Κύριε, Σὺ γινώσκεις ὅτι ἐν μέρει Σοῦ παραδίδω τὸν ἑαυτό μου καὶ ὅτι ὁ πόθος τῆς καρδιᾶς μου εἶναι να ἀνήκω σὲ Σένα ὁλοκληρωτικά. Γι' αὐτό, Σὲ ἱκετεύω, μὴ μὲ ξεχάσεις τὴ μεγάλη ἐκείνη καὶ ἐπιφανῆ ἡμέρα τῆς Δευτέρας Παρουσίας Σου, γιὰ νὰ εἶναι ἡ ἀνταλλαγὴ τῆς ζωῆς μου μὲ τὴ δική Σου τέλεια καὶ αἰώνια». Ἂν μάθουμε νὰ ζοῦμε ἐσχατολογικά, δὲν θα ἀντιμετωπίσουμε ποτὲ τὴ Θεία Λειτουργία μὲ προχειρότητα. Ὄχι ἁπλῶς δὲν θὰ μᾶς γίνει συνήθεια, ἀλλὰ θὰ ζοῦμε κάθε Θεία Λειτουργία ὡς ἕνα παντοτινὰ καινούριο γεγονός, ἀενάως καινὴ δημιουργία, ἡ ὁποία εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐκληφθεῖ ὡς δεδομένη.

Τὸ πλήρωμα τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς μας θα ἀποκαλυφθεῖ τὴν ἡμέρα τῆς Δευτέρας Παρουσίας τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Θεὸς καλεῖ τοὺς πιστοὺς νὰ ἑνωθοῦν μαζί Του. Ἡ ἐσχατολογικὴ συνείδησή μας για τὴν Τελικὴ Κρίση μαζὶ μὲ τὴν ἔμπνευση ποὺ γεννᾶ μέσα μας ἡ μετάνοια, μᾶς τηροῦν σταθεροὺς στὴν ταπεινὴ ὁδὸ τοῦ Χριστοῦ.

Ὅταν ὁ πιστὸς συλλάβει τὸ φοβερὸ μεγαλεῖο τοῦ τελικοῦ αὐτοῦ συμβάντος, συγκεντρώνει ὅλο τὸν νοῦ καὶ τὴν καρδιά του στὸ νόημα τῆς Λειτουργικῆς Πράξεως. Ἡ προδιάθεση τῆς ψυχῆς του βρίσκεται σὲ πλήρη ἁρμονία μὲ τὴν παρότρυνση τοῦ Χερουβικοῦ Ὕμνου νὰ «ἀποθέσωμεν πᾶσαν τὴν βιοτικὴν μέριμναν». Ἔχει πλήρη συναίσθηση ὅτι «ὁ Χριστὸς ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν ἐστιν» καὶ ὅτι Αὐτὸς εἶναι συγχρόνως «ὁ προσφέρων καὶ ὁ προσφερόμενος». Πράγματι, εἶναι ἀδύνατο νὰ εἰσδύσουμε στὴν καρδιὰ τῆς Ἁγίας Ἀναφορᾶς, ἂν δὲν παραμερίσουμε κάθε γήϊνη φροντίδα, κάθε διαλογισμό, «ὡς τὸν Βασιλέα τῶν ὅλων ὑποδεξόμενοι, ταῖς ἀγγελικαῖς ἀοράτως δορυφορούμενον τάξεσιν», διότι «ὅπου Βασιλέως παρουσία, καὶ ἡ τάξις παραγίνεται»[26] Ἡ Λειτουργία ἑνώνει τὸν οὐρανὸ μὲ τὴ γῆ, διότι ὁ Χριστός, ὁ Θεάνθρωπος, ὁ Ὁποῖος ἐμπεριέχει οὐρανὸ καὶ γῆ, συμπαρίσταται πλήρως ὡς Πρόσωπο μὲ τὴ συνοδεία ὅλων τῶν Ἀγγέλων Του καὶ τῶν Ἁγίων Του. Ἡ Λειτουργία εἶναι ὄντως ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Ὁ Χριστὸς βρίσκεται ἀληθινὰ «ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν».

Στὴ λειτουργικὴ σύναξη συγκροτοῦμε τὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τοῦ ὁποίου Κεφαλὴ εἶναι ὁ Ἴδιος ὁ Χριστός. Ὡς μέλη τοῦ Σώματός Του ἀποτελοῦμε ἐπίσης μέλη ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου. Ἂν ἐπιθυμοῦμε νὰ συναπαρτίζουμε ἁρμονικὴ σύναξη, καθένας μας ὀφείλει να τηρεῖ τὴν ὀρθὴ στάση καὶ πρὸς τὴν Κεφαλὴ καὶ πρὸς τὰ ὑπόλοιπα μέλη. Σύμφωνα μὲ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἴδιου τοῦ Κυρίου καὶ τῶν ἁγίων Ἀγγέλων Του, ἡ στάση μας αὐτὴ χαρακτηρίζεται ἰδιαίτερα ἀπὸ ἀγάπη καὶ ταπείνωση. Ἡ λατρεία μας θὰ προσφέρεται ὡς ἀπὸ ἕνα Σῶμα, μόνο ὅταν ἐπιτελεῖται μὲ προσοχή, φόβο καὶ εὐλάβεια, χωρὶς νὰ λησμονοῦμε οὔτε γιὰ ἕνα δευτερόλεπτο ὅτι εἴμαστε συγκεντρωμένοι γύρω ἀπὸ τὸν θρόνο τοῦ Μεγάλου Βασιλέως καὶ Θεοῦ μας. Παρρησία ἢ ἔπαρση δὲν ἔχουν θέση ἐδῶ, καθὼς βλέπουμε τὸν Χριστὸ νὰ ἐνοικεῖ σὲ κάθε ἕναν ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς μας.

Ὡς ἕνα Σῶμα, μαθαίνουμε τότε τὸ μεγάλο μάθημα «νὰ

---

[20]. *Ἑβρ.* 9,12, 14, 28.
[21]. Πρβλ. *Ρωμ.* 8,32.
[22]. *Δευτ.* 32,1.
[23]. *Κολ.* 3,3-4.
[24]. *Τιτ.* 2,13.
Πρβλ. *Α΄ Κορ.* 15,28.
[26]. Ἀπὸ τὸ «καὶ νῦν» τῆς Λιτῆς τῆς ἑορτῆς τῶν Θεοφανείων.

κατανοῶμεν ἀλλήλους εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ καλῶν ἔργων».[27] Προσλαμβάνουμε τὸν ἀδελφό μας ὡς τὴν ἴδια τὴ ζωή μας, διότι ζοῦμε ὡς μέλη τοῦ ἴδιου Σώματος. Τὸ λογικὸ ποίμνιο τοῦ Χριστοῦ, ποὺ Τὸν λατρεύει ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ, πρέπει νὰ διαπνέεται ἀπὸ τὸ πνεῦμα Ἐκείνου, ὁ Ὁποῖος ὁδηγήθηκε «ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγήν»[28] πνεῦμα συγχωρητικότητας, μακροθυμίας, εἰρήνης, ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ ταπεινώσεως πρὸς ὅλους. Ὁ Χριστιανὸς δὲν ἀγαπᾶ τὶς τιμές. Δὲν διακατέχεται ἀπὸ ἑωσφορικὴ φιλοδοξία νὰ ὑψωθεῖ στὴν ἀνώτατη ἱεραρχικὴ τάξη. Στόχος μας εἶναι νὰ πορευόμαστε πρὸς τὰ κάτω, ταπεινώνοντας τὸν ἑαυτό μας ὁ ἕνας ἐνώπιον του ἄλλου, κατὰ τὸ ἦθος τοῦ Χριστοῦ, ὁ Ὁποῖος «οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν».[29] Ὀφείλουμε, ἑπομένως, νὰ διασφαλίσουμε ὅτι εἴμαστε πράγματι ἑνωμένοι ὡς Σῶμα, γιὰ νὰ μποροῦμε νὰ λατρεύουμε ἐπάξια τὸν Θεό μας. Ἀληθινά, μοναδικὸς σκοπὸς τῆς ὑπάρξεώς μας εἶναι νὰ δοξάσουμε τὸν Δημιουργό μας καὶ ὁ ἀποτελεσματικότερος τρόπος νὰ τὸ ἐπιτύχουμε εἶναι, ὅταν συναγόμαστε ἐν Αὐτῷ στὴ Θεία Λειτουργία.

Ἡ Λειτουργία εἶναι ὁ τόπος τοῦ προφητικοῦ χαρίσματός μας. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος παροτρύνει τοὺς Κορινθίους σὲ ψαλμωδία, προφητεία καὶ διδασκαλία κατὰ τὶς συνάξεις τους, οὕτως ὥστε κάθε μέλος νὰ ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ συνεισφέρει στὴν οἰκοδομὴ τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ μέσῳ τῆς διακονίας ὅλων.[30] Καθὼς καθένας διακονεῖ ὅλους τοὺς ἄλλους μὲ τὸ δικό του συγκεκριμένο χάρισμα, συμβάλλει στὴ ζωὴ ὁλόκληρου τοῦ Σώματος. Ἰδιαίτερα στὴ Λειτουργία καθένας ἀπὸ τοὺς πιστοὺς (καὶ ἀνάμεσά τους πρωτίστως ὁ ἱερέας) ὀφείλει νὰ προσφέρει ὅ,τι καλύτερο διαθέτει. Ἡ Λειτουργία ἀποτελεῖ γιὰ μᾶς εὐκαιρία νὰ καταθέσουμε τὶς καλύτερες διαθέσεις μας, τὶς πιὸ ἔνθερμες προσευχές μας γιὰ τὸν ἑαυτό μας καὶ τοὺς ἄλλους ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ὅλου τοῦ κόσμου.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος βεβαιώνει ὅτι καθένας μας διαθέτει ἕνα ἰδιαίτερο χάρισμα.[31] Ἂν προσφέρουμε τὸ μικρὸ αὐτὸ δώρημα ἐπάξια, γινόμαστε κοινωνοὶ τῶν χαρισμάτων ὅλων τῶν ἄλλων μελῶν. Ἀκόμη καὶ τὸ πιὸ ἐλάχιστο δῶρο ποὺ φέρουμε στὴν καρδιά μας ἀρκεῖ, γιὰ νὰ μᾶς συνδέσει μὲ ὅλα τὰ ἄλλα μέλη τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ μᾶς κάνει μετόχους τῶν χαρισμάτων τῶν ἁγιώτερων ἀπὸ μᾶς ἀδελφῶν μας. Ἡ Λειτουργία εἶναι καιρὸς μεγάλου πλουτισμοῦ.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Λειτουργίας προσφέρουμε εὐχαριστία στὸν Θεὸ γιὰ ὅλα ὅσα ἔκανε γιὰ τὴ σωτηρία μας καὶ γιατὶ εἰσήκουσε τὶς προσευχὲς τῶν Ἁγίων Του. «Σὲ ὑμνοῦμεν, Σὲ εὐλογοῦμεν, Σοὶ εὐχαριστοῦμεν, Κύριε, καὶ δεόμεθά Σου, ὁ Θεὸς ἡμῶν». Ἡ αἴνεσή μας εἶναι τριπλὴ (ὑμνοῦμε, ἐγκωμιάζουμε καὶ εὐχαριστοῦμε), ἐνῷ εὐχόμαστε μόνο μία φορά. Αὐτὸ ἀντικατοπτρίζει τὸ γεγονὸς ὅτι τὰ δῶρα «ὧν ἴσμεν καὶ ὧν οὐκ ἴσμεν», τὰ ὁποῖα ἔχει ἤδη ἐκχύσει ὁ Θεὸς μὲ ἀφθονία ἐπάνω στὸ ἀνθρώπινο γένος καὶ γιὰ τὰ ὁποῖα Τὸν ἐξυμνοῦμε, εἶναι ἀσύγκριτα μεγαλύτερα ἀπὸ ὁποιοδήποτε αἴτημα τῆς προσευχῆς μας, ἀφοῦ ἐν Αὐτῷ τὰ πάντα ἔχουν ἤδη πραγματοποιηθεῖ στὴν αἰωνιότητα. Τὸ μόνο ποὺ μένει στὸν Θεὸ εἶναι νὰ ἀναστήσει τὰ σώματά μας μὲ ἀφθαρσία τὴν Ἔσχατη Ἡμέρα. Ἔτσι, ὁ ὕμνος καὶ ἡ εὐχαριστία μας γιὰ ὅλες τὶς ἀνέκφραστες δωρεές Του κορυφώνονται στὴ διάρκεια τοῦ συγκεκριμένου αὐτοῦ ὕμνου, ὁ ὁποῖος συνοδεύει τὴν ἐπίκληση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος «ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα ταῦτα».

Μετὰ τὴν κάθοδο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τὴ μεταβολὴ τῶν τιμίων δώρων στὸ Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Θεοῦ μας, ὁ ἱερέας λέει: «Ἔτι προσφέρομέν Σοι τὴν λογικὴν ταύτην λατρείαν ὑπὲρ τῶν ἐν πίστει ἀναπαυσαμένων Προπατόρων, Πατέρων, Πατριαρχῶν, Προφητῶν, Ἀποστόλων, Κηρύκων, Εὐαγγελιστῶν, Μαρτύρων, Ὁμολογητῶν, Ἐγκρατευτῶν καὶ παντὸς πνεύματος δικαίου ἐν πίστει τετελειωμένου». Στὴ συνέχεια ἐπισφραγίζει τὴ μνημόνευση τῆς χορείας τῶν Ἁγίων, ἀναφωνώντας: «Ἐξαιρέτως τῆς Παναγίας, ἀχράντου, ὑπερευλογημένης, ἐνδόξου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας». Ὁ Χριστὸς μᾶς ἔδωσε τοὺς Ἁγίους Του καὶ πάνω ἀπὸ ὅλους αὐτοὺς τὴν ἄσπιλη καὶ ἁγία Μητέρα Του, ἀληθινὰ τὸ ὑψηλότερο ἀπὸ ὅλα τὰ δῶρα Του πρὸς τὸ ἀνθρώπινο γένος. Ἡ εὐγνωμοσύνη μας στὸν Θεὸ φθάνει, γι' αὐτό, στὸ ἀποκορύφωμά της μετὰ τὸν καθαγιασμό, ὅταν ὁ ἱερέας μνημονεύει τὴν Παναγία Μητέρα τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Γέροντας Σωφρόνιος ἀποκαλοῦσε τὴ λειτουργικὴ προσευχὴ «ὑποστατικὴ προσευχή» - παγκόσμια προσευχή, ποὺ χαρακτηρίζει κάποιον ποὺ ἔχει ὁμοιωθεῖ πρὸς τὸν Χριστὸ καὶ εἶναι «ἀληθινὸ πρόσωπο»[32]. Ὁ Χριστός, τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς Του στὴ Γεθσημανή, μᾶς γνώρισε τὴν ἀλήθεια τῆς ὑποστάσεώς Του, τὴ σταύρωσή Του στὸν Γολγοθᾶ καὶ τὴν κάθοδό Του στὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς. Στὴ Λειτουργία μαθαίνουμε νὰ μιμούμαστε τὸν Κύριό μας, καθὼς προσερχόμαστε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, προσφέροντάς Του προσευχὴ τέτοιου πλάτους καὶ ἐντάσεως, ποὺ περιπτύσσεται ὅλη τὴν οἰκουμένη μὲ ὅλες τὶς χαρὲς καὶ τὶς θλίψεις της. Ὅπως ἀκριβῶς μετανοοῦμε γιὰ ὅλα τὰ ἀκούσια ἁμαρτήματά μας, γιὰ τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουμε ἴσως συναίσθηση («ἀπὸ τῶν κρυφίων μου καθάρισόν με»[33]), ἀλλὰ εἶναι παρ' ὅλα αὐτὰ βαθιὰ ριζωμένα στὴν καρδιά μας, ὅμοια πανηγυρίζουμε, εὐχαριστώντας τὸν Θεὸ γιὰ ὅλες τὶς εὐεργεσίες Του «φανερὲς καὶ ἀφανεῖς». Οἱ Ἅγιοι, στὴν ὑποστατικὴ προσευχή τους, προσφέρουν μετάνοια ὑπὲρ πάντων. Ἡ δική μας ὑποστατικὴ προσευχὴ προσφέρει εὐχαριστία ἐκ μέρους ὅλης της οἰκουμένης γιὰ ὅλους τους Ἁγίους, ἐξαιρέτως δὲ γιὰ τὴν Παναγία Μητέρα τοῦ Θεοῦ.

Ἡ Λειτουργία μᾶς κάνει μετόχους τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὸ Ὁποῖο μεταδίδει εὐγνωμοσύνη. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέει: «Οὐκ ἐλάβομεν τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἵνα εἰδῶμεν τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ χαρισθέντα ἡμῖν».[34] Καὶ ὁ Θεὸς δὲν μᾶς δωρίζει τίποτα λιγότερο ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν αἰωνιότητα. Ἡ μετοχή μας στὴν αἰώνια πραγματικότητα μᾶς καθιστᾶ «σύγχρονους» τῶν αἰωνίων γεγονότων, τὰ ὁποῖα ἐγγυῶνται τὴν συνεχιζόμενη παρουσία τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ πάνω στὴ γῆ. Ὅταν ἐμπιστευόμαστε στὸν Θεὸ ὅλα τὰ εἴδη τῶν περιστάσεων καὶ γεγονότων τῆς ζωῆς μας μὲ πνεῦμα εὐγνωμοσύνης, ὁ Κύριος μᾶς μεταδίδει τὴ χάρη Του κατ' ἀναλογίαν. Ὅπως τονίζει ὁ ἅγιος Βαρσανούφιος, «ἡ εὐχαριστία πρεσβεύει στὸν Θεὸ ὑπὲρ τῆς ἀδυναμίας μας».[35] Τόσο πολύτιμη εἶναι ἡ ἀπόδοση εὐχαριστίας!

Εἶναι ἀδύνατο νὰ συλληφθεῖ διαμιᾶς ὅλο τὸ μεγαλεῖο τῆς Θείας Λειτουργίας. Ὡστόσο, κάθε φορὰ ποὺ μετέχουμε σὲ αὐτήν, μᾶς ἀποκαλύπτεται μία μικρὴ πτυχὴ ἀπὸ τὴν οὐσία τοῦ ἔργου τοῦ Κυρίου, πάντοτε ὅμως ἱκανὴ νὰ ζωογονεῖ τὴν καρδιά μας.

Ὅσο θὰ τελεῖται ἡ Λειτουργία πάνω στὴ γῆ καὶ ὁ ἄνθρωπος θὰ ἐξακολουθεῖ νὰ ἀνταλλάσσει τὴν κτιστὴ ζωή του μὲ τὴν ἄκτιστη καὶ ἄφθαρτη ζωὴ τοῦ Θεοῦ, ἡ ζωντανὴ ἐλπίδα δὲν θὰ ἐκκλείψει. Ἡ Λειτουργία εἶναι ἀνεξιχνίαστο δῶρο τοῦ Θεοῦ στὴν ἀνθρωπότητα. Πράγματι, εἴτε τὸ γνωρίζει ὁ κόσμος εἴτε ὄχι, ἡ ἐνέργεια τῆς ὑποστατικῆς προσευχῆς της συντηρεῖ τὴν ὕπαρξη ὁλόκληρου τοῦ σύμπαντος.

---

27. *Ἑβρ.* 10,24.
28. Πρβλ. *Ἠσ.* 53,7.
29. *Ματθ.* 20,28.
30. Πρβλ. *Α' Κορ.* 14,26.
31. Βλ. *Ρωμ.* 12,5-9.
32. Ἀρχιμ. Σωφρονίου, *Ἡ Ζωὴ Του Ζωή Μου*, σ. 129. Βλ. ἐπίσης Ἀρχιμ. Σωφρονίου, *Ὀψόμεθα τὸν Θεὸν καθώς ἐστι*, σ. 288, καὶ Ἀρχιμ. Σωφρονίου, *Περὶ Προσευχῆς*, σσ. 74, 220.
33. Πρβλ. *Ψαλμ.* 18,13.
34. Πρβλ. *Α' Κορ.* 2,12.
35. Ἁγίων Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου, *Κείμενα Διακριτικὰ καὶ Ἡσυχαστικὰ (Ἐρωταποκρίσεις)*, Τόμ. Α', Ἀπόκριση 142, (Ἐκδ. «Ἑτοιμασία», 1996), σ. 300.

ΕΠΑΦΕΣ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

2. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά η Χαρίκλεια Βασιλείου, και η Δρ Θωμαΐς Κακούλη, το πρωί και η Μαρίνα Martin, το απόγευμα. Το μεσημέρι τέλεσε την Νεκρώσιμο Ακολουθία για τον Ιωάννη Χατζηγιάννη στον Ιερό Καθεδρικό Ναό των Αγίων Πάντων Λονδίνου.
3. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά, το μεσημέρι ο Χάρης Σοφοκλείδης, με τον οποίο παρεκάθισε σε γεύμα, και το απόγευμα η Βασιλική Παπαντωνίου, και π. Liviu Barbu, συνδευόμενος από την Πρεσβυτέρα του Άννα-Μαρία, και τα τρία παιδιά τους. Στην συνέχεια, προήδρευσε συνεδρίας της Επιτροπής για το «Κοινό Ταμείο των Κοινοτήτων της Αρχιεπισκοπής».
4. Το απόγευμα, τον επισκέφτηκε ο Robert Ahearn, συνοδευόμενος από τον Ιωάννη Παρέα.
5. Το πρωΐ, τον επισκέφθηκε ο Πρωτοπρεσβύτερος Ιωσήφ Παλιούρας. Στην συνέχεια, μετέβη στο Cheltenham όπου τέλεσε την Ακολουθία των Γ΄ Χαιρετισμών, παρεκάθισε δε στη συνέχεια σε Δείπνο που παρέθεσε η Κοινότητα Αγίου Ιωάννη του Χρυσοστόμου της πόλεως Cheltenham.
6. Το πρωί, τέλεσε την Νεκρώσιμο Ακολουθία για τον Γιασουμή Πέτρου στον Ιερό Ναό των Αγίων Λαζάρου και Αποστόλου Ανδρέου Forest Gate Λονδίνου. Το βράδυ τον επισκέφθηκε ο Ανδρέας Χατζημηνάς.
7. Το πρωί, τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον Ιερό Καθεδρικό Ναό Τιμίου Σταυρού και Αρχαγγέλου Μιχαήλ, Golders Green Λονδίνου, όπου και παρεκάθισε σε Γεύμα που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα. Το βράδυ, επισκέφθηκε την Μαρίκα Λεμού στην οικία της.
8. Το πρωί, προήδρευσε Συνεδρίας των Βοηθών του Επισκόπων στην Αρχιεπισκοπή και στην συνέχεια παρεκάθισαν σε Γεύμα. Το βράδυ, τον επισκέφθηκε ο Πρεσβύτερος Παύλος Γρηγορίου.
9. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά, το πρωί η Διευθύνουσα το Γραφείο Εκπαίδευσης της Ελληνικής Πρεσβείας Λονδίνου, Βαρβάρα Καμπουρίδου, και ο Μάριος Κυριαζής. Το μεσημέρι, ο Δημοτικός Σύμβουλος στην πόλη Cambridge, Γεώργιος Πίππας, με τον οποίο παρεκάθισε σε Γεύμα. Και το βράδυ, η Χριστίνα Τσιτσάρα.
10. Το βράδυ, τέλεσε τους Χαιρετισμούς στην Κοινότητα Προφήτου Ηλιού Reading, όπου και παρεκάθισε σε Δείπνο που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα.
11. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά, το πρωί το ζεύγος Ανδρέα και Χρυστάλας Αυγουστή, και ο Νικόλαος Σεμερτζής, το δε απόγευμα, ο Κωνσταντίνος Μασόνος.
12. Το πρωί, τον επισκέφθηκε ο Πρωτοπρεσβύτερος Φωκάς Χατζηλοϊζής, ιερατικώς Προϊστάμενος της Κοινότητος Αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου Mansfield. Στη συνέχεια, μετέβη στην πόλη Newcastle-upon-Tyne όπου τέλεσε τους Δ΄ Χαιρετισμούς για την εκεί Κοινότητα του Αγίου Αντωνίου, όπου και παρεκάθισε σε Δείπνο.
13. Το μεσημέρι, παρεκάθισε σε γεύμα στην οικία του Σταύρου Μιχαήλ, στην πόλη Middlesborough, το δε βράδυ τέλεσε Εσπερινό για την εκεί Κοινότητα Ευαγγελισμού της Θεοτόκου, όπου και παρεκάθισε σε Δείπνο.
14. Το πρωί τέλεσε την Θεία λειτουργία στην Ορθόδοξο Κοινότητα των Αγίων Cuthbert και Bede, στην πόλη Durham, όπου και παρεκάθισε σε Γεύμα, επέστρεψε δε στη συνέχεια στο Λονδίνο.
15. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά, το μεσημέρι, ο Σίμων Ανδρέου, με τον οποίο παρεκάθισε σε Γεύμα, το δε απόγευμα, η Βασιλική Παπαντωνίου και ο Δημήτριος Σταθαράς. Το βράδυ, παρέστη στα εγκαίνια έκθεσης στο Ελληνικό Κέντρο Λονδίνου, με τίτλο "Τρεις καλλιτέχνες• ένα θέμα: Ορθοδοξία", που βρισκόταν υπό την αιγίδα της Αρχιεπισκοπής.
16. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά, το πρωί, ο π. Χρυσόστομος Ανδονής και ο Ευάγγελος Χρυσικός, το δε απόγευμα, οι Αλέξανδρος Δημητρακόπουλος με την Μαρία και την Φωτεινή. Το βράδυ παρέστη στην εκδήλωση για τα 50 χρόνια από της ιδρύσεως της Εταιρείας Zela Shipping του Κυριάκου Μούσκα, και την παρουσίαση του βιβλίου για τη ζωή του που γράφτηκε από τον Jonathan Lovett σε συνεργασία με τον Δώρο Παρτασίδη. Στη συνέχεια, παρεκάθισε σε Δείπνο στο ξενοδοχείο Four Seasons, Park Lane Κεντρικού Λονδίνου.
17. Το πρωί παρέστη στη Νεκρώσιμο Ακολουθία για την Βαρώνη Margaret Thatcher στον Αγγλικανικό Ναό του Αγίου Παύλου στο City του Λονδίνου. Το βράδυ παρακολούθησε την διάλεξη του Aidan Hart, στο Ελληνικό Κέντρο, με τίτλο: "Ομορφιά και Αλήθεια: Ο ρόλος των Εικόνων και της Τέχνης στην Ορθόδοξη Πνευματικότητα".
18. Το πρωί, τον επισκέφθηκε το ζεύγος Ανδρέα και Χρυστάλας Αυγουστή, και το μεσημέρι, οι Χρυστάλα Λαζαρίδου και η Αθανασία Παναγιώτου, με τις οποίες και παρεκάθισε σε Γεύμα. Το απόγευμα παρέστη στην συνεδρία των Αρχηγών Εκκλησιών του Λονδίνου, στην Κεντρική Αίθουσα των Μεθοδιστών, Westminster, και το βράδυ σε εκδήλωση με θέμα την "Χορωδιακή Ελληνική Ιερή Μουσική" στον Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας Λονδίνου.
19. Το βράδυ, τέλεσε τον Ακάθιστο Ύμνο στον Ιερό Ναό της Αγίας Τριάδος και Αποστόλου Λουκά, Birmingham, όπου και παρεκάθισε σε Δείπνο που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα.
20. Το πρωί, τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Γενεσίου της Θεοτόκου, Walsall, κατά την διάρκεια της οποίας χειροτόνησε σε διάκονο τον Πολύβιο Πολυβίου, τον οποίο και μετονόμασε σε Θεόδωρο. Στη συνέχεια, παρεκάθισε σε Γεύμα που παρέθεσε η εκεί ομώνυμη Κοινότητα. Το βράδυ τέλεσε Μέγα Εσπερινό στον Ιερό Καθεδρικό Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου και Αποστόλου Ανδρέα, Birmingham, και στη συνέχεια παρεκάθισε σε Δείπνο που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα.
22. Το πρωί, τέλεσε τη Νεκρώσιμο Ακολουθία για τον Λουκά Τσαγκαρίδη στον Ιερό Καθεδρικό Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου, Wood Green Βορείου Λονδίνου. Το μεσημέρι, παρεκάθισε σε Γεύμα με τον Ιωάννη Ζούμπα, το δε βράδυ τον επισκέφθηκε ο Μηνάς Χατζηχρίστου.
23. Το πρωί, τέλεσε την Νεκρώσιμο Ακολουθία για τον Γεώργιο Λοΐζου στον Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου, Southampton.
24. Το πρωί, μετέβη στο Εδιμβούργο Σκωτίας όπου, νωρίς το απόγευμα, τέλεσε την Νεκρώσιμο Ακολουθία για τον Αρχιμανδρίτη Ιωάννη Maitland-Moir, στον Ναό του Αγίου Πέτρου της Σκωτικής Επισκοπικής Εκκλησίας.
25. Επέστρεψε από την Σκωτία στο Λονδίνο το πρωί. Το μεσημέρι, παρεκάθισε σε Γεύμα με τους Λούη Λοΐζου, Διονύσιο Λιβέρα, Τάκη Αμερικάνο, και Κύπρο Νίκολα. Αργότερα τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Γεώργιος Μυστακίδης συνοδευόμενος από τον γιό του, η Σοφία Γεωργακίδου, ο Άρης Γιούργας συνοδευόμενος από την Jaki Mullane, Ο Κωνσταντίνος Μάλλης, ο Γεώργιος Παπαθεοδώρου, ο Ιωάννης Δημητριάδης, και το ζεύγος Φώτη και Ελένης Ζανέττου μαζί με τον Δημήτριο Τσάλο.
26. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Ιερομόναχος Σπυρίδων Μαϊκαντής, συνοδευόμενος από τον Σώτο Λουκά, και ο Ιωάννης Δεσπότης, το πρωί, το δε απόγευμα ο Χριστόδουλος Μυλωνάς.
27. Το πρωί, τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον εορτάζοντα Ιερό Ναό των Αγίων Λαζάρου και Αποστόλου Ανδρέα, Forest Gate Λονδίνου, και στη συνέχεια παρεκάθισε σε Γεύμα που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα.
28. Το πρωί, τέλεσε την Θεία Λειτουργία και ευλόγησε τα Βάϊα, στον Ιερό Ναό των Αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου, Mansfield, και στη συνέχεια παρεκάθισε σε Γεύμα που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα. Το βράδυ, τέλεσε την Ακολουθία του Νυμφίου στον Ιερό Ναό Μεταμορφώσεως του Χριστού, Coventry, όπου και παρεκάθισε σε Δείπνο που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα.
29. Το απόγευμα, τον επισκέφθηκε ο Κωνσταντίνος Μασόνος. Το βράδυ, τέλεσε την Ακολουθία του Νυμφίου στον Ιερό Ναό του Αγίου Νεκταρίου, Battersea Λονδίνου, όπου και παρεκάθισε σε Δείπνο που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα.
30. Το πρωί, τον επισκέφθηκε ο Αθανάσιος Μιχάλη. Το βράδυ τέλεσε την Ακολουθία του Νυμφίου στον Ιερό Καθεδρικό Ναό Γενεσίου της Θεοτόκου, Camberwell Λονδίνου, όπου στη συνέχεια παρεκάθισε σε Δείπνο που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα.

ΜΑΪΟΣ

1. Το πρωί, τον επισκέφθηκε η Χριστίνα Καλογερά. Το μεσημέρι, τέλεσε την Νεκρώσιμο Ακολουθία για τον Χριστόφορο Τουμαζή στον Ιερό Καθεδρικό Ναό του Τιμίου Σταυρού και Αρχαγγέλου Μιχαήλ Golders Green Λονδίνου. Στη συνέχεια, μετέβη στο Κοιμητήριο του Hendon, όπου τέλεσε επιμνημόσυνες δεήσεις για τους μακαριστούς προκατόχους του, Μητροπολίτη Γερμανό Στρηνόπουλο, και Αρχιεπισκόπους Αθηναγόρα Α΄ Καββάδα καί Αθηναγόρα Β΄ Κοκκινάκη. Το βράδυ, τέλεσε την Ακολουθία του Αγίου Ευχελαίου στον Ιερό Ναό του Αγίου Δημητρίου, Edmonton Λονδίνου, όπου και παρεκάθισε στη συνέχεια σε Δείπνο που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα.
2. Το πρωί, τέλεσε την Εσπερινή Θεία Λειτουργία του Μυστικού Δείπνου, στη διάρκεια της οποίας έπλυνε τα πόδια δώδεκα προσώπων, στον Ιερό Ναό των Αγίων Αντωνίου και Ιωάννου του Προδρόμου, Holloway-Islington Λονδίνου, παρεκάθισε δε σε Γεύμα που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα σε γειτονικό Ελληνικό εστιατόριο. Το βράδυ, τέλεσε τον Όρθρο της Μεγάλης Παρασκευής αρχικά στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής και στη συνέχεια στον Ιερό Καθεδρικό Ναό του Αγίου Νικολάου, Shepherd's Bush Λονδίνου, όπου και παρεκάθισε σε Δείπνο που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα.
3. Το πρωί, τέλεσε την Ακολουθία των Μεγάλων Ωρών και τον Εσπερινό της Αποκαθηλώσεως του Σώματος του Χριστού στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής. Το απόγευμα, τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Πυθαγόρας Πετράκος, και η Όλγα Καπέλου με τον γιο της, Χρίστο Προυκάκη. Το βράδυ, τέλεσε τον Όρθρο του Μεγάλου Σαββάτου, αρχικά στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής και στη συνέχεια στον Ιερό Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας Λονδίνου.
4. Το πρωί, προέστη της εορτής της Αναστάσεως του Χριστού, αρχικά στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής, και στη συνέχεια, την ίδια Εορτή και την Θεία Λειτουργία της Αναστάσεως στον Ιερό Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας Λονδίνου και ακολούθως παρεκάθισε σε δείπνο στο διαμέρισμα του π. Σάββα-Δαυίδ Βασιλειάδη και της Πρεσβυτέρας του, Ναταλίας Κυριακίδου.
5. Το βράδυ, τέλεσε τον Εσπερινό της Αγάπης στον Ιερό Καθεδρικό Ναό των Αγίων Πάντων Λονδίνου και στη συνέχεια παρεκάθισε σε Πασχαλινό Γεύμα που

παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα.

6. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά η Tanya Turner, η Ζαχαρούλα Μυλωνά με τον γιο της, ο Λουκάς Βαλαβάνης, και η Φιλομήλα Μανιάτη, μαζί με την Ειρήνη, τον Παναγιώτη, τον Παύλο και την Αναστασία.

7. Το πρωί, τέλεσε την Νεκρώσιμο Ακολουθία για τον Ευθύμιο Λιμνιό, στον Ιερό Καθεδρικό Ναό Αποστόλου Ανδρέα, Kentish Town Λονδίνου. Στη συνέχεια, παρεκάθισε σε Γεύμα προς τιμήν του αφυπηρετούντος Γενικού Ραββίνου, Λόρδου Sacks of Aldgate, σε εστιατόριο στο City του Λονδίνου. Αργότερα, παρέστη σε Δεξίωση που δόθηκε προς τιμή της Αγνής Γεωργαλλίδου που γιόρταζε τα ογδοντάχρονά της, σε εστιατόριο στο Knightsbridge του Λονδίνου. Το βράδυ, επισκέφθηκε την οικία του μ. Ευθυμίου Λιμνιού, στο Hamstead του Λονδίνου.

8. Το πρωί, τον επισκέφθηκε ο Ιερομόναχος Σπυρίδων Μαϊκαντής, συνοδευόμενος από τον Σώτο Λουκά. Νωρίς το απόγευμα, μετέβη αεροπορικώς στην Κύπρο, στο δε αεροδρόμιο της Λάρνακας τον υπεδέχθη ο Στυλιανός Βρακάς.

9. Το πρωί, επισκέφθηκε, αρχικά στο Αρχιεπισκοπικό Μέγαρο, τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου Χρυσόστομο Β', συνάντησε δε εκεί τον Επίσκοπο Καρπασίας Χριστοφόρο και τον συνεχάρη για την ονομαστική του εορτή, και τον Μητροπολίτη Καμπάλας Ιωνά (του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας). Ακολούθως, μετέβη στο μετόχιο του Κύκκου στη Λευκωσία, όπου συναντήθηκε με τον Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας Νικηφόρο, όπου συνάντησε και τους Αρχιμανδρίτες Διονύσιο Κυκκώτη και Ιερώνυμο Κυκκώτη. Στη συνέχεια, επισκέφθηκε στην οικία τους το ζεύγος Προκόπη και Έλλης Παναγιώτου, όπου παρεκάθισε σε Γεύμα μαζί με την κόρη του ζεύγους, Παναγιώτα, και τα παιδιά της Έλενα και Γεώργιο. Επιστρέψας στο ξενοδοχείο όπου έμενε, τον επισκέφθηκε η Μαρία Στυλιανού. Το βράδυ, επισκέφθηκε το Πέρα Χωριό Νήσου, όπου παρεκάθισε σε Δείπνο που παρέθεσε το ζεύγος Γεωργίου και Άννας Γιάγκου, με φιλοξενούμενο επίσης τον Έπαρχο Λευκωσίας, Αργύριο Παπαναστασίου με την σύζυγό του, τον Αρχιμανδρίτη Διονύσιο Κυκκώτη, και τον π. Λοΐζο Κούτσιο με την πρεσβυτέρα του.

10. Το πρωί, επισκέφθηκε διαδοχικά τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας της Κύπρου, Νίκο Αναστασιάδη, και, συνοδευόμενος από τον Μιχάλη Κούτρουλο, τον Γενικό Εισαγγελέα της Κύπρου, Πέτρο Κληρίδη, στα Γραφεία τους. Στη συνέχεια, επισκέφθηκε την αδελφή του Ελένη Χατζηκυριάκου, στο Ίδρυμα "Άγιος Νεκτάριος" του Κωνσταντίνου Λευκωσιάτη και της Αδελφότητος "Αγία Φιλοθέη" Λευκωσίας. Ακολούθως επισκέφθηκε την Ουρανία Θεοχάρους (χήρα του αδελφού του, Χριστόφορου) στην οικία της, όπου συνάντησε και τα παιδιά και τα εγγόνια της και άλλους συγγενείς. Μετά, παρεκάθισε σε Γεύμα μαζί με τον Προκόπη Παναγιώτου σε εστιατόριο. Επιστρέψας στο ξενοδοχείο, τον επισκέφθηκαν ο Νίκος Παναγιώτου και η Έλλη Μακρίδη. Στη συνέχεια, ανεχώρησε για το Παραλίμνι, όπου παρέστη σε Μέγα Εσπερινό στον Καθεδρικό Ναό του Αγίου Γεωργίου, Παραλιμνίου, προεξάρχοντος του Μητροπολίτου Δημητριάδος της Εκκλησίας της Ελλάδος, Ιγνατίου, και στην περιφορά που ακολούθησε γύρω από την κωμόπολη αυτή. Στη συνέχεια, παρεκάθισε σε Δείπνο στο Μέγαρο της Μητροπόλεως Κωνσταντίας-Αμμοχώστου.

11. Το πρωί, συνελειτούργησε στον Καθεδρικό Ναό του Αγίου Γεωργίου, στην Αρχιερατική Θεία Λειτουργία μετά των Μητροπολιτών Κωνσταντίας-Αμμοχώστου, Βασιλείου, και Δημητριάδος, Ιγνατίου, κήρυξε δε τον Θείο Λόγο, με την ευκαιρία της εορτής του Ναού, και παρεκάθισε στη συνέχεια σε Γεύμα στην εκεί Μητρόπολη. Στη συνέχεια και συνοδευόμενος από τον Αναστάσιο Μουστάκα, επισκέφθηκε έναν αγρό που ανήκει στην οικογένεια του Κ. Ζαχαρία. Αργά το απόγευμα, ευλόγησε τους γάμους του Γεωργίου Α. Χατζημηνά και της Βασιλικής Καρυπίδου στο Παρεκκλήσιο της Αγίας Θέκλης στην Αγία Νάπα, και στη συνέχεια επισκέφθηκε τον Μιχάλη Κούτρουλο στην οικία του. Το βράδυ, παρέστη στη γαμήλια δεξίωση που δόθηκε στο ξενοδοχείο Grecian Park.

12. Το πρωί, ανεχώρησε επιστρέφων αεροπορικώς στο Λονδίνο, όπου αφίχθη νωρίς το απόγευμα. Αργότερα, τον επισκέφθηκαν οι Αναστασία και Γεωργία Πρωτόπαπα.

13. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά, το πρωί, ο π. Ελευθέριος Βετσόπουλος, η Μαρία Μακρικέραγα, και το ζεύγος Λαυρέντη και Ευγενίας Σπανού.

14. Το πρωί, ανεχώρησε για το Bristol, όπου το μεσημέρι παρεκάθισε σε Γεύμα που παρέθεσε η εκεί Ελληνική Ορθόδοξος Κοινότητα των Αγίων Αποστόλων Πέτρου και Παύλου. Το απόγευμα προήδρευσε στην έναρξη της Συνάξεως του Ιερού Κλήρου της Αρχιεπισκοπής που πραγματοποιήθηκε στους χώρους της Κοινότητος. Αργότερα, παρέστη σε Μέγα Εσπερινό στον Ναό της Κοινότητος και στη συνέχεια παρεκάθισε σε Δείπνο, μαζί με όλους τους Συνέδρους, που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα.

15. Το πρωί, τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό των Αγίων Πέτρου και Παύλου, Bristol. Στη συνέχεια, και συνοδευόμενος από τους Συνέδρους, επισκέφθηκε τον εκεί Ορθόδοξο Ιερό Ναό Γενεσίου της Θεοτόκου και ακολούθως μετέβησαν να θαυμάσουν την παγκόσμια γνωστή Clifton Suspension Bridge (που σχεδιάστηκε από τον Isambard Kingdom Brunel και ανοίχθηκε το 1864, απλώνεται δε πάνω από το Avon Gorge και τον ποταμό Avon, ενώνοντας το Clifton του Bristol με το Leigh Woods στο Βόρειο Somerset). Από εκεί μετέβησαν στην πόλη Weston-super-Mare, όπου γευμάτισαν στο ξενοδοχείο Seaward και, στη συνέχεια, προήδρευσε σε επιπλέον συνεδρίες της Ιερατικής Συνάξεως, στους χώρους της εκεί Κοινότητος Αποστόλου Ανδρέα, Weston-super-Mare. Το βράδυ, παρέστη στον Εσπερινό στον εκεί Ιερό Ναό του Αποστόλου Ανδρέα και στη συνέχεια παρεκάθισε, μαζί με τους λοιπούς Συνέδρους, σε πανηγυρικό Δείπνο στο Grand Pier του Weston, επέστρεψαν δε αργότερα στο Bristol.

16. Το πρωί, παρέστη στη Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό των Αγίων Αποστόλων Πέτρου και Παύλου, Bristol, προήδρευσε σε στη συνέχεια στην τελευταία συνεδρία της Συνάξεως του Ιερού Κλήρου και παρεκάθισε σε Γεύμα. Επέστρεψε στο Λονδίνο αργά το απόγευμα, τέλεσε δε στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής Επιμνημόσυνη Δέηση για την Μαρία Σολωμού. Αργότερα, τον επισκέφθηκε η Βασιλική Παπαντώνη.

17. Το πρωί, τον επισκέφθηκε ο Πρωτοπρεσβύτερος Σωτήριος Παναγιωτόπουλος. Το μεσημέρι, παρέστη σε ειδική εκδήλωση απονομής του τίτλου του Επιτίμου Διδάκτορος από τον Πρύτανη του Πανεπιστημίου Κύπρου, Κωνσταντίνο Χριστοφίδη, στον Καθηγητή Nigel Wilson μετά από εισήγηση του Καθηγητή του Πανεπιστημίου Κύπρου, Ιωάννη Ταϊφάκου, Διευθυντή του Τμήματος Κλασσικών Σπουδών. Το απόγευμα, τον επισκέφθηκαν διαδοχικά το ζεύγος Guy και Roxane Whitby-Smith με το θυγατριό της, επτά μηνών, Jessica, και τον αδελφό της κας Roxane Whitby-Smith, και ο Δρ Αλέξανδρος Κομνηνός.

19. Το πρωί, τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Μεταμορφώσεως του Χριστού, Coventry, όπου και παρεκάθισε σε Γεύμα που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα. Το βράδυ, παρέστη σε φιλολογική εκδήλωση εις μνήμην του Δρος Ανδρέα Κανάρη, που έγινε στο ξενοδοχείο Britannia Country House, Manchester, παρεκάθισε δε στη συνέχεια και στο παρατεθέν Δείπνο.

20. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο π. Στυλιανός Σάββα, συνοδευόμενος από την Πρεσβυτέρα του, Ανδρούλα, η Βικτωρία Μιχαηλίδη, ο Κωνσταντίνος Κανελλόπουλος, και ο Χρίστος Πάτσιος.

21. Το πρωί, τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον εορτάζοντα Ιερό Ναό των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, Croydon, όπου και παρεκάθισε σε Γεύμα που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα.

23. Το πρωί, τέλεσε Επιμνημόσυνη Δέηση για τον Πατριάρχη Μελέτιο Β' (1768/1769-1780) στο Ναό της Εκκλησίας των Μεθοδιστών στο Muswell Hill του Λονδίνου, παρέλαβε δε, εξ ονόματος της Α.Θ. Παναγιότητος του Οικουμενικού Πατριάρχου, την επιτύμβια πλάκα του Πατριάρχου Μελετίου Β', η οποία είχε βρεθεί, τεμαχισμένη σε οκτώ μέρη, στην αυλή του πλησίον του Ναού Guy Chester House. Στη συνέχεια, προσεφέρθη από τους Μεθοδιστές ελαφρύ Γεύμα. Το απόγευμα, προήδρευσε συνεδρίας του Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Αγίου Νικολάου και, στη συνέχεια, τον επισκέφθηκε ο Μάριος Αδάμου. Το βράδυ, παρέστη στην παρουσίαση του βιβλίου του Λεωνίδα Λεωνίδου, "Διά πυρός και σιδήρου: Τα εγκλήματα της εισβολής του Αττίλα και η Εθνοκάθαρση των Κυπρίων κάτω από την κατοχή", που πραγματοποιήθηκε στο οίκημα της Κυπριακής Αδελφότητος Λονδίνου στο Βόρειο Finchley.

24. Το πρωί, τον επισκέφθηκαν διαδοχικά η Βαρβάρα Καμπουρίδου, Διευθύνουσα το Γραφείο Εκπαίδευσης της Ελληνικής Πρεσβείας Λονδίνου, και ο Αρχιμανδρίτης Χριστόδουλος Περσόπουλος, Ιερατικώς Προϊστάμενος του Καθεδρικού Ναού Γενεσίου της Θεοτόκου, Camberwell Νοτίου Λονδίνου. Το απόγευμα, τον επισκέφθηκαν διαδοχικά η Βασιλική Ταντζανάκη, ο Καθηγητής Κωνσταντίνος Αρκουμάνης, η Ελένη Φιλή, συνοδευόμενη από την Αικατερίνη Τσιγκοπούλου, και ο Steven Higgins, συνοδευόμενος από την θυγατέρα, Maureen, και τα παιδιά της Jason και Morgan.

25. Το πρωί, τον επισκέφθηκε η Νίνα Θεοχαρίδη με τους γιους της, το δε μεσημέρι ο Στέφανος Παπαδόπουλος και άλλοι, με τους οποίους παρεκάθισε σε Γεύμα. Το απόγευμα, παρέστη σε τελετή και επαναλειτουργία του Μουσείου Μεθοδιστών στο Παρεκκλήσιο Wesley, στο City Road του Λονδίνου.

26. Το πρωί, τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό των Αγίων Αναργύρων Gospel Oak, όπου και παρεκάθισε σε Γεύμα. Το απόγευμα, ευλόγησε τους γάμους του Nicholas Marmor και της Ελεονώρας Ηλιάδη στον καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας Λονδίνου. Επιστρέψας στην Αρχιεπισκοπή, τον επισκέφθηκε η η Βασιλική Ταντζανάκη.

27. Το βράδυ, παρεκάθισε σε Δείπνο σε ξενοδοχείο του Λονδίνου που παρέθεσε ο Ιάκωβος Τσούνης και η θυγατέρα του, Αθηνά.

28. Το πρωί, τον επισκέφθηκε η Κωνσταντίνα Παπαγεωργίου συνοδευόμενη από τον Νεκτάριο Βαρδίκο. Στη συνέχεια, παρεκάθισε σε Γεύμα με την Jane Allison. Το απόγευμα, τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Αργυρός Αργυρίου, ο Μάνος Καρτέρης, η Ελένη Δημητρίου, ο Βασίλειος Bequiri, και αντιπρόσωποι του νεοσύστατου Ημερήσιου Ορθόδοξου Ομολογιακού Σχολείου Μέσης Εκπαίδευσης "Απόστολος Ανδρέας", Βορείου Λονδίνου.

29. Το μεσημέρι, παρεκάθισε σε Γεύμα με τον π. Νικόλαο Βερνέζο. Το βράδυ, προήδρευσε συνεδρίας της Επιτροπής Κηδεμόνων του Ημερήσιου Ορθόδοξου Ομολογιακού Σχολείου Δημοτικής Εκπαίδευσης "Άγιος Κυπριανός" Thornton Heath, στον Αρχιεπισκοπικό Οίκο.

30. Το πρωί, τον επισκέφθηκε η Rosie Dobson, του Τμήματος Δενδροκομίας του City of Westminster, και στη συνέχεια προήδρευσε συνεδρίας των Βοηθών του Επισκόπων, με τους οποίους παρεκάθισε σε Γεύμα.

31. Το απόγευμα, τον επισκέφθηκαν διαδοχικά το ζεύγος Λαυρέντη και Ευγενίας Σπανού, και ο Αρχιμανδρίτης Σεραφείμ Παπαθανασίου.

ΙΟΥΝΙΟΣ

1. Το βράδυ, παρεκάθισε σε Δείπνο στην οικία του ζεύγους Πιερή Πιερέττη στο Wood Green Βορείου Λονδίνου.
2. Το πρωί, τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον Ιερό Καθεδρικό Ναό των Αγίων Πάντων Λονδίνου. Αργότερα, τέλεσε Επιμνημόσυνη Δέηση για τον Ευθύμιο Λιμνιό στον Ιερό Καθεδρικό Ναό Αποστόλου Ανδρέου, Kentish Town Λονδίνου. Επιστρέψας στην Αρχιεπισκοπή, τον επισκέφθηκαν η Edmée Λεβέντη και ο Δρ Andrew Michael.
3. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά το ζεύγος Ανδρέα και Χρυστάλας Αυγουστή, ο γιατρός Κωνσταντίνος Βρανάκης, και ο Λάμπρος Παπαγιάννης, το πρωί, το δε απόγευμα ο Αναστάσιος Παγκέρης. Το βράδυ, προήδρευσε συνεδρίας της Επιτροπής των Κηδεμόνων του Ημερήσιου Ορθόδοξου Ομολογιακού Σχολείου Δημοτικής Εκπαίδευσης "Άγιος Κυπριανός" στο Thornton Heath του Νοτίου Λονδίνου.
4. Το πρωί, παρέστη σε τελετή στο Westminster Abbey με την ευκαιρία της 60ής επετείου από της αναρρήσεως στον θρόνο της Βασίλισσας Ελισάβετ, παρουσία της ίδιας και του Δουκός του Εδιμβούργου Πρίγκηπος Φιλίππου. Στη συνέχεια, παρέστη σε Δεξίωση που οργάνωσε ο Προϊστάμενος του Westminster Abbey και ακολούθως παρεκάθισε σε Γεύμα που δόθηκε από το Βασιλικό Ζεύγος στο γειτονικό μεσαιωνικό College Hall. Επιστρέψας στην Αρχιεπισκοπή, τον επισκέφθηκε αντιπροσωπεία της Κοινότητος Αγίας Τριάδος, Brighton, ήτοι ο Στέλιος Παπαδόπουλος, ο Κώστας Παπανικολάου, και ο Αδάμος Παπαδάμου. Το βράδυ, παρέστη σε Δεξίωση στην οικία του Έλληνα Πρέσβυ, Κωνσταντίνου Μπίκα, προς τιμή του Υπουργού Εξωτερικών της Ελλάδος, Δημήτρη Αβραμόπουλου.
5. Καθ' όλη την ημέρα, μετέσχε ανεπίσημων συνομιλιών μεταξύ αντιπροσώπων του Οικουμενικού Πατριαρχείου και της Αγγλικανικής Κοινωνίας, στο Παλάτιο του Λάμπεθ. Επιστρέψας στην Αρχιεπισκοπή, τον επισκέφθηκε ο Στυλανός Καράς, το δε βράδυ συμμετέσχε σε πρόγραμμα της Κυπριακής Ραδιοτηλεόρασης (ΡΙΚ).
6. Καθ' όλη την ημέρα, και συνοδευόμενος από τους βοηθούς του Επισκόπους Κυανέων Χρυσόστομο και Τροπαίου Αθανάσιο, είχαν επαφές με μέλη της Κοινότητος Αγίων Αθανασίου και Κλήμεντος, Cambridge, αναφορικά με την πρόοδο της Κοινότητος, παρεκάθισαν δε σε Γεύμα που παρέθεσε ο Αγάπιος Πίπας στο εκεί ξενοδοχείο του. Επιστρέψας αργά το απόγευμα στο Λονδίνο, προήδρευσε, το βράδυ, συνεδρίας της Γραμματείας του "Ενιαίου Φορέα Ελληνικής Παροικιακής Εκπαίδευσης", στα Γραφεία της Αρχιεπισκοπής.
7. Το βράδυ, προήδρευσε συνεδρίας των Κληρικών, των διακονούντων σε Κοινότητες πλησίον του σχολικού οικήματος όπου θα στεγάζεται το Ημερήσιο Ορθόδοξο Ομολογιακό Σχολείο Μέσης Εκπαίδευσης "Απόστολος Ανδρέας", Finchley Βορείου Λονδίνου.
8. Το πρωί, τον επισκέφθηκε ο Πασχάλης Γ. Δρικούδης. Το απόγευμα, ευλόγησε τους γάμους του Χρίστου Βότση και της Ιωσηφίνας Χαραλάμπους στον Ιερό Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας Λονδίνου. Επιστρέψας στην Αρχιεπισκοπή, τον επισκέφθηκε ο Κύπρος Νίκολας. Το βράδυ, παρεκάθισε στο γαμήλιο Δείπνο στο ξενοδοχείο Dorchester του Λονδίνου.
9. Το πρωί, τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Αποστόλου Βαρνάβα, Wood Green, όπου παρεκάθισε σε Γεύμα που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα. Αργά το απόγευμα, ανεχώρησε αεροπορικώς για την Ελλάδα, ηγούμενος ομάδος προσκυνητών της Κοινότητος Αγίων Δώδεκα Αποστόλων, Hatfield.
10. Μετά την άφιξη στο αεροδρόμιο Αθηνών, δέχθηκε την κα Μαρία Βασιλειάδου. Εν συνεχεία, οι προσκυνητές ταξίδεψαν αεροπορικώς για τη Θεσσαλονίκη. Μετά την άφιξή τους εκεί, επισκέφθηκαν τον Μητροπολιτικό Ναό του Αγίου Γρηγορίου του Παλαμά (όπου φυλάσσονται τα ιερά λείψανα του Αγίου) και τον Μητροπολίτη Άνθιμο στα Γραφεία του καθώς και το Μουσείο της Μητροπόλεως.
11. Το πρωί, επισκέφθηκαν την Ιερά Μονή Εισοδίων της Θεοτόκου ("Εικοσιφοίνισσα") στο Παγγαίο Όρος και ακολούθως τον Μητροπολιτικό Ναό των Εισοδίων της Θεοτόκου στη Δράμα. Στη συνέχεια, επισκέφθηκαν την Ιερά Μονή Αναλήψεως του Κυρίου στην Σίψα όπου προσκύνησαν στα λείψανα του προσφάτως καταχθέντος εις το Αγιολόγιο, Αγίου Γεωργίου του Καρσλίδη. Από εκεί μετέβησαν στο Μουσείο Πεσόντων στο Δοξάτο. Κατόπιν, έγιναν δεκτοί από τον Μητροπολίτη Ζιχνών και Νευροκοπίου Ιερόθεο στον Ιερό Ναό Αγίου Αθανασίου στην Αλιστράτη όπου ο Σεβασμιώτατος παρεχώρησε συνέντευξη σε τοπικό τηλεοπτικό σταθμό. Επισκέφθηκαν επίσης, το Σπήλαιο της Αλιστράτης στο Πετρωτό με τους περίφημους σταλακτίτες και σταλαγμίτες. Με την επιστροφή τους στη Θεσσαλονίκη, παρεκάθησαν σε γεύμα που παρέθεσε το ζεύγος Κωνσταντίνου Κωνσταντινίδη.
12. Το πρωί, επισκέφθηκαν το Ιερό Ησυχαστήριο του Τιμίου Προδρόμου στο Ακριτοχώρι (Σερρών) όπου παρακολούθησαν την Θεία Λειτουργία της οποίας προεξήρχε ο Μητροπολίτης Σιδηροκάστρου Μακάριος και στη συνέχεια παρεκάθησαν σε πρόγευμα που παρέθεσε η Ηγουμένη Ιακώβη στο Αρχονταρίκι της Μονής. Ακολούθως, επισκέφθηκαν τα Οχυρά Ρούπελ (τα οποία διεδραμάτισαν σημαντικό ρόλο και στους δύο Παγκοσμίους Πολέμους) και παρεκάθησαν σε γεύμα σε εστιατόριο στο Μελενικίτσι. Το απόγευμα, ο Σεβασμιώτατος επισκέφθηκε τους Γεώργιο και Παναγιώτα Γιαννούση στην οικία τους στις Σέρρες και ακολούθως, μαζί με τους υπολοίπους προσκυνητές, τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Σερρών και Νιγρίτης Θεολόγο στα Γραφεία του και ξεναγήθηκαν στο Μουσείο της Μητροπόλεως.
15. Το πρωί ο Σεβασμιώτατος (συνοδευόμενος υπό του Πρωτοπρεσβυτέρου Ιωσήφ Παλιούρα) επισκέφθηκε την Ιερά Μονή Ευαγγελισμού της Θεοτόκου στην Ορμύλια όπου και παρεκάθησε σε γεύμα. Στη συνέχεια, μαζί με τους υπολοίπους προσκυνητές, μετέβη το Ιερό Ησυχαστήριο Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου και Αγίου Αρσενίου του Καππαδόκου στη Σουρωτή όπου προσκύνησαν τα λείψανα του Αγίου Αρσενίου και επισκέφθηκαν τον τάφο του Γέροντος Παϊσίου. Ακολούθως, έγιναν δεκτοί από τον Μητροπολίτη Μιλήτου Απόστολο, Ηγούμενο της Ιεράς Πατριαρχικής και Σταυροπηγιακής Μονής Αγίας Αναστασίας της Φαρμακολυτρίας στα Βασιλικά, όπου προσκύνησαν τα λείψανα του Αγίου Θεωνά, Αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης. Το βράδυ, παρεκάθησαν σε δείπνο που παρέθεσε ο Μητροπολίτης Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως Βαρνάβας στην Ιερά Μονή Μεταμορφώσεως του Σωτήρος στον Χορτιάτη.
16. Το πρωί, παρακολούθησαν τη Θεία Λειτουργία προεξάρχοντος του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Βεροίας, Ναούσης και Καμπανίας Παντελεήμονος, στην Ιερά Μονή Παναγίας Σουμελά στην Καστανιά του Βερμίου Όρους, από τον οποίο έγιναν δεκτοί στη συνέχεια. Ακολούθως, επισκέφθηκαν το Βήμα του Αποστόλου Παύλου στην Βέροια και ξεναγήθηκαν σε έκθεση για το Άγιον Όρος από τον Καθηγητή Ευθύμιο Βαρλάμη. Από εκεί, μετέβησαν στη Βεργίνα (τις ιστορικές Αιγές), τόπο ταφής των Μακεδόνων Βασιλέων και επισκέφθηκαν το εντυπωσιακό μουσείο της. Παρεκάθησαν σε γεύμα στην Ιερά Μονή Κοιμήσεως της Θεοτόκου Δοβράς (επίσης στο Βέρμιον Όρος). Από εκεί μετέβησαν στην Έδεσσα όπου θαύμασαν τους καταρράκτες της και έγιναν δεκτοί από τον Μητροπολίτη Εδέσσης και Πέλλης Ιωήλ στα Γραφεία της Μητροπόλεως.
17. Το πρωί, οι προσκυνητές ανεχώρησαν από το Αεροδρόμιο Μακεδονία της Θεσσαλονίκης απ' όπου ταξίδεψαν μέσω Αθηνών για το Λονδίνο.
18. Το μεσημέρι, παρεκάθισε σε Γεύμα με τον Καθηγητή David H. Holton. Αργότερα, τον επισκέφθηκε ο Αρχιμανδρίτης Γεννάδιος, ηγούμενος της Ιεράς Μονής Αρχαγγέλου Μιχαήλ στο Μονάγρι Κύπρου, συνοδευόμενος από τον Δάφνη Παναγίδη. Το βράδυ, παρέστη σε Αγγλικανική Εσπερινή Δέηση στο Παρεκκλήσιο του Παλατίου του Λάμπεθ και, στη συνέχεια, παρέστη σε δεξίωση με την ευκαιρία της ανάληψης των καθηκόντων του, του νέου Αρχιεπισκόπου Καντουαρίας Justin Welby.
19. Το απόγευμα, τον επισκέφθηκε η Ζωή Βλαμάκη.
20. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά η Πανδώρα Πανάγου, συνοδευόμενη από την εγγονή της, Πανδώρα Κωνσταντίνου, το πρωί, το δε απόγευμα, η Βασιλεία Χατζάκη, και η Επιτροπή του Ιερού Ναού Αγίου Ελευθερίου Leyton Ανατολικού Λονδίνου.
21. Τον επισκέφθηκαν, διαδοχικά, ο π. Σάββας-Δαυίδ Βασιλειάδης, και η Λία Παύλου, το πρωί, το μεσημέρι ο π. Νικήτας Lantsbury, με τον οποίο παρεκάθισε σε γεύμα, αργά δε το απόγευμα τέλεσε Επιμνημόσυνες Δεήσεις στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής και, στη συνέχεια, τον επισκέφθηκε η Σταματία Κρεμμύδα.
22. Το πρωί, τον επισκέφθηκαν οι Πέτρος και Μιλτιάδης Μυλωνά, συνοδευόμενοι από τον αδελφό τους Κωνσταντίνο, την αρραβωνιαστικιά του και την μητέρα της. Το μεσημέρι, τέλεσε την βάπτιση της Αικατερίνης, θυγατρίου του ζεύγους John και Νίκης Whitehead, στον Ιερό Καθεδρικό Ναό Αγίας Σοφίας Λονδίνου.
23. Το πρωί, τέλεσε την Θεία Λειτουργία της Πεντηκοστής στον Ιερό Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας Λονδίνου και, ακολούθως, τον Εσπερινό της Γονυκλισίας στον ίδιο Ναό. Το βράδυ, τον επισκέφθηκαν οι Κωνσταντίνος Νικολαΐδης και Κυριάκος Τριανταφυλλίδης.
24. Το πρωί, τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Αγίων Αντωνίου και Ιωάννου του Προδρόμου, Holloway-Islington Λονδίνου, όπου και παρεκάθισε σε Γεύμα που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα.
25. Το πρωί, τον επισκέφθηκε το ζεύγος Ανδρέα και Χρυστάλλας Αυγουστή. Το μεσημέρι, παρεκάθισε σε Γεύμα στην Αρχιεπισκοπής με την Δέσποινα Βασιλείου.
26. Το μεσημέρι, παρεκάθισε σε Γεύμα με τον Πρωτοπρεσβύτερο Stephen Maxfield και τον Κύπρο Νίκολας. Το βράδυ, προήδρευσε συνεδρίας της Επιτροπής "Κοινού Ταμείου".
27. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά, το πρωί, ο Σωτήριος Μίλλης και, το απόγευμα, η Iris Dean, και η Βαρβάρα Καμπουρίδου. Το βράδυ, παρέστη σε Δεξίωση που έδωσε ο Βρετανός Υπουργός Εξωτερικών και Κοινοπολιτείας στο Lancaster House του Λονδίνου με την ευκαιρία των επισήμων Γενεθλίων της Βασίλισσας Ελισάβετ Β'.
28. Τον επισκέφθηκαν, το πρωί, ο π. Γεώργιος Παπαχαραλάμπους και, το απόγευμα, η Κυριακή Γαγαβούζη. Το βράδυ, παρέστη στην τελετή εξετάσεων των σπουδαστών της Σχολής Βυζαντινής Μουσικής και Ψαλτικής της Αρχιεπισκοπής, στους χώρους της Κοινότητος Αποστόλου Βαρνάβα, Wood Green Βορείου Λονδίνου, όπου, στη συνέχεια, παρεκάθισε σε Δείπνο που παρέθεσε η Κοινότητα.
29. Το πρωί, τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον Ιερό Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας Λονδίνου, το δε απόγευμα παρέστη στην τελετή έναρξης του Cyprus Wine Festival στην Μεγάλη Αίθουσα του Alexandra Palace Λονδίνου.
30. Το πρωί, τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό των Αγίων Δώδεκα Αποστόλων, Hatfield, όπου και παρεκάθισε σε Γεύμα που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα. Το βράδυ, απένειμε τα Διπλώματα στους επιτυχόντες σπουδαστές της Σχολής Βυζαντινής Μουσικής και Ψαλτικής, παρεκάθισε δε και στο εορταστικό Δείπνο της Σχολής.

Patriarchal Encyclical For Holy Pascha

Prot. No. 388

† BARTHOLOMEW

By God's mercy Archbishop of Constantinople-New Rome and Ecumenical Patriarch

To the plenitude of the Church Grace, peace and mercy from Christ risen in glory

Beloved concelebrants and devout, god-loving children of the Church,

Christ is Risen!

The proclamation of the Resurrection by the myrrh-bearing women to the disciples of Christ was considered delirious. Yet, the word, formerly conceived as delirious, was confirmed as Truth. The risen Lord appeared to His disciples on several occasions.

In our time, the proclamation of the Resurrection is again considered delirious by rationalists. Nonetheless, we faithful not only believe in but also experience the Resurrection as a profoundly truthful fact. Indeed, if necessary, we seal our testimony with self-sacrifice because in the risen Christ we transcend death and are liberated from its fear. Our hearts are filled with joy when we repeat: The Lord has risen. Our saints, who have died according to the world, continue to live among us, responding to our petitions. The world that follows death is truer than the world that precedes death. Christ has risen and dwells among us. He has promised to be with us to the end of the world. And so He is – as our friend, brother, healer, who bestows all good things.

Blessed is our God, who has risen from the dead, granting eternal life to all people. O death, where is your sting? Christ has risen, revealing and ridiculing the one who formerly boasted without end to be a mockery. (See the Canon of St. John Damascene, 4th tone, 9th ode) Everything is filled with light and our hearts are replete with limitless joy.

And more than joy, they are filled with strength. For whoever believes in the Resurrection is unafraid of death; and whoever is unafraid of death is spiritually unyielding and unbending inasmuch as what may be the most terrible threat for the majority and for the disbelievers is of little significance to the Christian; for it is the entrance to life itself. The faithful Christian lives the Resurrection even prior to his or her natural death.

The consequence of experiencing the Resurrection is the transformation of the world. It inspires the soul. And an inspired soul also attracts other souls to its ways, when these souls are moved by the genuine joyous experience of immortality. Christ's Resurrection and our own resurrection are not simply an abstract truth. They are a dogma of faith. They are a tangible reality. They are a force that overcomes the world despite the extremely harsh persecutions waged against it. "This is the victory, which has conquered the world, namely our faith" (1 John 5.4) in His Resurrection. Through the Resurrection, humanity is called to divinity through grace. Through the victory of the light of Resurrection over the impure passions, divine eros and a strange love, which surpasses human boundaries, are established in our souls.

Therefore, Christ is Risen! Our hearts are filled with the light and joy of the Resurrection. We approach the Risen Lord with authenticity and simplicity. For, as the royal Prophet David says, our God, who supervises our hearts from above, "will not despise a broken and contrite heart." (Psalm 50.19)

The Resurrection is our strength, hope, joy, and delight. Through the Resurrection, we transcend pain and sorrow for all the evils of this natural, worldly life. The Resurrection is God's response to the helplessness of wounded humanity before the suffering of worldly humanity.

We do not surrender to the difficulties and challenges of the modern world. The gathering of the Lord's fearful disciples in the upper room in Jerusalem encourages us. We are not afraid because we love everyone, even as He loved us and gave His life for our sake. Mysteriously and invisibly, the Lord accompanies us. We only need to have – and we do have – love. For though love, we understand the power of the Mystery; we know the Mystery itself.

If others hesitate, "garnering their actions in thick sheaves" (Vespers of the Prodigal Son), yet we boast. And if we do not "winnow the chaff of our [sinful and passionate] actions with the wind of His loving-kindness or on the threshing floor of repentance," the Risen Lord is Love and disperses all forms of darkness and fear that surrounds us, entering our hearts and our world, even when the doors are closed. He "remains with us" permanently through the cross of love. His calling is peace, and He grants us His peace. The powerful of this world pledge and promise peace, but can never produce or realize it. Whereas the power of divine Love, Peace and Wisdom remains beyond all human panic. It is not found on the margins of reality or the surface of human convictions. Instead, it is the heart of humanity, the center of life, the lord of life and death. It is Truth.

The incontestable transcendence of Power invisibly controls the reigns and directs all things, especially at a time when "the minds of so many lie in darkness."

At this time of widespread dissolution throughout the world, the hope of all throughout the universe, the Wisdom of God, is the presence of the heavenly solution and harmony. At a time of collapse and anticipated death, we have the reality of Resurrection and the strength of our conviction in Christ.

The peace that derives from Him who trampled down death by death through his self-emptying, together with the joy of love, flow and heal our contemporary humanity that sighs and suffers as well as all of creation that groans and laments with us, who "await adoption and redemption" as well as "the freedom of the glory of the children of God." (Romans 8.20-23)

Truly the Lord is Risen, beloved fathers, brothers and sisters!

Holy Pascha 2013

† Bartholomew of Constantinople
Your fervent supplicant before God

Prot. No. 441

PATRIARCHAL AND SYNODAL ENCYCLICAL ON THE 1700th ANNIVERSARY SINCE THE EDICT OF MILAN

+ BARTHOLOMEW
By the Mercy of God Archbishop of Constantinople-New Rome and Ecumenical Patriarch
To the Plentitude of the Church: Grace and Peace from God

"Blessed is our God, who so deemed" and orders all things for all people, who has led us to "this day of the Resurrection" when "all has been filled with light, heaven and earth alike."

This year marks the 1700th anniversary since the issue of the Edict of Milan about religious freedom. Therefore, we are communicating to the Church in all places and times in order to address a message of hope, love, peace and optimism from the most holy Apostolic and Patriarchal Ecumenical Throne in as much as the Church is the continual presence of God. "Whoever has seen the Son has seen the Father" (John 4:9), and whoever has seen the institution of the Church has seen the divine-human Lord and the Holy Spirit, who are with us.

The Church is precisely such an institution in freedom. "Such is Christianity: it grants freedom to those in slavery." (St. John Chrysostom, Homily IX on 1 Corinthians 193).

As a result of the Edict of Milan, the persecutions against Church and religion, previously licit, ceased; and for the first time in human form, freedom of religious conscience was instituted in the world. However, the freedom that Christ granted us (see Gal. 5:1) is not mere "form" and "letter". It is genuine freedom, which we are always seeking in order that all things may become "new." Otherwise, how can we possibly expect a new heaven and a new earth?

Until the time of Constantine the Great, the history of the world, namely the period of "Old Israel" before Christ, and after the divinely incarnate presence of the "New Israel," the free expression of conscious faith is replete with problems and persecutions to the point of martyrdom by blood for the sake of truth.

***

History recounts the persecution of individuals who shared a different perspective and faith about God from that proclaimed by the worldly authorities or the society, which they inhabited.

The Old Testament refers to the world leader, King Nebuchadnezzar and the creation of a large image of his person, which he demanded that all of his subjects should worship by bowing down before it.

"The three holy children" were cast into the fiery pit because they refused to worship the idle of Nebuchadnezzar. They refused to render the status of divinity to a secular ruler, which he claimed for himself. St. Solomone and the Seven Maccabean children were persecuted with martyrdom alongside their teacher Eleazar. The fiery pit publicly rejected the authority of Nebuchadnezzar and foreshadowed the mystery of our all-holy Theotokos, by rejuvenating and preserving the three children unharmed, just as the fire of divinity preserved the Virgin Theotokos.

The captive children, who refused to worship the irrational and arrogant human ruler claiming the features of God, cried out aloud in the pit: "let all God's works praise the Lord." In so doing, they prefigured the freedom brought by the Lord, "who became as one under the law so that he might win those under the law." (see 1 Cor. 9:20)

***

In ancient Athens, the Philosopher Socrates was condemned to death on the charge that he accepted the gods worshipped by the city. Similarly, there are many individual persecutions recorded by the classical Greek authors about those who supported different beliefs, such as the example of the persecution of Anaxagoras of Clazomene, who claimed that the sun is a fiery rock, or Diagoras of Milos, who criticized the ancient idolatrous mysteries and discouraged citizens in these.

There is not doubt that physical or ideological persecutions through the centuries, which sometimes led and continued to lead to death by martyrdom, nevertheless did not abolish religious tolerance among people, as this was formally proclaimed in the Edict of Milan.

***

The Roman emperors had an absolutist mentality, rendering themselves leaders even of religion. Indeed, they reached the point of demanding recognition for their divine status, which required equivalent honor.

The rejection of Christians of such imperial demands provoked anger in as much as it questioned imperial authority. The result anthropocentric worldview was the well-known merciless persecutions, which filled many shrines with martyrs who "washed their robes and made them white in the blood of the lamb." (Rev. 7:14)

Ultimately, the persecutions against religion affirmed the words of St. John Chrysostom: "One who fights against God can never destroy good to the end; instead, such a person may perhaps not feel that he is doing something terrible at the outset of his daring act. However, if he persists in his madness he can never lay a warring hand on God, because he will never avoid the hand of the invincible God." (To those Opposed to the Monastic Life 1, PG 47.319)

***

Emperors Constantine the Great in the East and Licinius in the West accepted the fact that, after three centuries of harsh persecution against the Christians, religious hatred and constant oppression resulted in no benefit for the empire. Therefore, they decided to allow Christians the freedom to practice their faith and worship of God. The content of the ever-relevant Edict of Milan in the 313 AD, which reflects the will of Constantine the Great, "who understood the craft of bitter warfare," constituted the basis of the freedom of religious conscience that was recognized many centuries later.

***

The Edict of Milan contains advanced positions on religious freedom, expressed in thirteen sections. It institutes principles which are foreign for that period of the fourth century but which still remain principles and signposts, even if some claim that these principles can also be fully applied in a world that lies in evil and in justice, where darkness prevails instead of righteousness and light.

The Edict confesses and declares: respect for the thought and will of every person to care for the divine affairs as he wills; regard and respect for the divine and freedom of choice in religious matters to Christians and all people without discrimination; the return without delay to

the community of Christians, the Church and the Synod of places of worship and other assets which were seized and taken from them; and all these things in order that "the divine care, which protects us and which we have already experienced in many situations, may remain securely with us forever."

***

This Edict and the consequent reformations of Constantine the Great introduced to the world the concept of human rights. For the first time the above-mentioned values were established: respect of religious tolerance, freedom of expression of religious conscience – values of human life – and all such values, which comprise the basis of the relevant legislation that is valid today and the various contents of occasional declarations by international organizations and state bodies.

Constantine the Great, who received his vocation from above, embraced all people, citizens and faithful, believers and unbelievers, thereby becoming a servant of the peaceful welfare and the salvation of all humanity. From his time onward, the Church of Christ transfigures institutions and regenerates the world, precisely as the burning bush on Mt. Sinai that was not consumed, the Womb that contained the uncontainable, namely Life in order that we may have life. (see John 10:10)

***

If we carefully observe the history of the world since that time, especially today, after 1700 years from the declaration of the Edict of Milan by Constantine the Great, we sadly ascertain that the various regulations about religious freedom have unfortunately been violated on numerous occasions in the past, not only against Christians, but sometimes even by Christians themselves against their fellow Christians and against the adherence of other religions.

Regretfully, when Christians became the majority within society, there were some instances of overzealous tendencies. One of the more contemptible instances of such spiteful conduct among Christians was the great schism and division of the One Church, which ignored in later generations that "Christ is not divided" (1 Cor. 1:13) and that we humans are "earth and ashes." (Sir. 10:9) We overlooked and continue to overlook the aguish of the division of the seamless garment of the Lord, the Church, both locally and in every parish as One, Catholic, and Apostolic. Thus, as another "furnace of evil" (Prov. 16:30), we no longer enjoy love, peace, and tolerance; nor do we ask ourselves and one another the crucial question: "shall not the judge of all the earth do what is just" (Gen. 18:25) for us as well?

***

Last century, the Orthodox Church in particular was persecuted relentlessly by the atheist regime and other states, which depended on this regime ideologically, especially in the countries of Eastern Europe. In some countries, Christians are still, to this day, treated with great disfavor, despite the fact that many international treaties have now been universally recognize the right to religious freedom.

The relevant reports on religious oppressions by the appropriate international organizations are replete with specific examples of religious oppression against Christian religious minorities in particular as well as individual Christians.

To this very day, unfortunately, we must emphasize that religious tolerance and freedom of worship are an achievement of civilization. There are vast regions of the world that are inhabited by people, who do not tolerate a different religious faith from theirs. Religious persecutions continue to exist, even if they do not assume the same form as persecutions of the early Christians. Various unfavorable discriminations against adherents of several religious faiths still persist and are sometimes intensely oppressive. In many cases, religious fanaticism and fundamentalism prevail, so that the Edict of Milan is still relevant in our times and addresses those people, who, despite the passing of 1700 years since its declaration, have yet to apply it completely.

***

As we observe the journey of humanity from this sacred Center of Orthodoxy, we can freely admit that, despite the rapid progress of science and human discoveries, unfortunately the world has as a whole has not yet reached the noble concept and perception of religious freedom and that we still need a collaborative effort to achieve this goal.

Nonetheless, contemporary religious persecutions against Christians once again reveal the power of faith and the grace of sanctity.

***

Fathers, **Brothers**, and Children in the Risen Lord,

The anniversary that we celebrate is a crucial sign. It signifies that, when man loses his unity with the Church, whose constitution lies in the Trinitarian unity, he also loses his freedom. For one loses oneself when one loses all others. Everything in the Church is illumined by the Trinitarian unity, particularly the Eucharistic sacrament, which comprises the very heart of the Church as a gift from the Father through the Son in the Holy Spirit. If man preserves the Trinitarian unity, man is preserved as person and communion. If we preserve and experience this unity, the divine – human unity, then we preserve the unconfused and undivided unity of the two natures in Christ, which are extended to us as a blessing in the unity of truth and life, institution and grace, law and freedom. Those things that appear antithetical in fact interpenetrate without change and without alteration in accordance with the model of the Theotokos, who brought the opposites into the same. At the same time, this interpenetration reveals the constant presence at all times and in all places of Christ, divine and human, who continues to journey in the field of history with another form. He journeys with every person who struggles searches and despairs not in order to grant "magical solutions" as some sensory narcotic but in order to open his eyes, grant new senses and lift him toward heaven, while bringing down to earth the Holy Spirit which enters our earthly knead as a Trinitarian leaven.

No human institution, even if labeled ecclesiastical, can contain, tolerate, and satisfy the man, who breathe God within and desires what lies beyond, namely ongoing perfection in Christ. Nor is it possible for such a man to be satisfied with any promise or worldly perspective when he thirsts for the inconceivable and humanly inaccessible. All human existence cries "No!" to every secular institution, which supposedly claims that it leads to the mystery of life and salvation.

Every mechanical and seemingly "good" spiritual institution is "only" ready is frail, dissolved and non-existent. Therefore, the Lord, who knows all things and guides human hearts, came to shatter these "prisons" so he was persecuted and continues to be persecuted. However, in the end He was victorious in His Resurrection. He destroyed deceit. He overthrew the bankers' tables and the merchants' benches, namely those who had converted God's temple into "a house of commerce." (John 2:17) He liberated humanity from the "curse" of the law. (Gal. 3:13) Through His descent into hades, "chains were broken, gates were shattered, tombs were open, and the dead were brought to life." (Aposticha, Great Vespers, Holy Friday)

Thus, all those who were "dead" from love, freedom, human rights, faith, hope, expectation, light, righteousness, truth, life, passed over into light: "and none was left dead and buried." (Catechetical Homily of St. John Chrysostom)

And thus was constituted the holy Church, which through the ages, the martyrs, the ascetics and the righteous, despite persecutions and human temptations, is no "prison," but freedom and, like death, powerful love. As the herald of this truth through the centuries, the Church is the continuation and consequence of the womb of another Mother, "wider than the heavens," which gives birth to freedom. Thanks to the Church, all of us are children of the free woman (Gal. 4:31), children of freedom, which is acquired through obedience to the divine truth and love. If human institutions are afraid of human freedom, either dispelling, or disregarding, or even abolishing it, the institution of the Church, generates free persons in the Holy Spirit. And the Spirit constitutes the entire institution of the Church in as much as it "breathes where it wills but you do not know where it comes from or where it goes. So it is with everyone who is born of the Spirit." (John 3:8) The indefinable nature of freedom is the rock of our faith.

***

The Wisdom of God, the Lady Theotokos our Pammakaristos and Conciliation, St. Demetrios Kanavis, St. George the Trophy-bearer of the Phanar, and all the saints of our Church are not keepers of the law but legislators according to St. Symeon the New Theologian. The institution

of the Church is charismatic, and the charismata of the saints function as institutional signposts for the faithful of the Church.

One can truly and experientially say that charismatics do not exist but in fact become and are continually born for charisma is not granted as a static quality, but as a blessing, which is granted perpetually. Charismatics are those who are truly free because they are aware of the ultimate weakness of humanity and goodness of God. Such is the teaching that has trickled down to us from the Edict of Saint Constantine.

Those who see everyone else good and pure, regarding themselves as being "beneath all creation," possess the grace of compunction and humility. They recognize the gifts of inner rest and illumination, they regard nothing as their own achievement, nor do they exploit any opportunity to expand their "authority" by "undermining" others, namely by limiting the freedom of others. The saints marvel at God's ineffable love and spontaneously return this love directly to the Giver of al gifts. This is precisely what renders the saints worthy of continually receiving gifts that are new, greater, spotless, spiritual, a blessing for all creation, general achievements. In turn, they continue to reserve to have no high regard for themselves. Their highest regard is God.

As soon as they become aware that the world honors them, the saints are surprised, worry, and withdraw. They retire behind the curtain of feigned foolishness or ignorance, which in fact is true freedom. They are comfortable because they live, follow, and contribute to the flow of divine blood and grace within the body of the Church community.

...

Brothers and Sisters in the Lord,

Human rights and the freedom of religious conscience are gifts which were "once given to the saints" (Jude 1:3), but which are constantly acquired along the journey of life. They are acquired through the experience of communion in Christ within the harmonious cosmic liturgy. We have been talking for 1700 years about the freedom of human conscience. However, the Orthodox Church always – and particularly in the recent years of global changes within the last tragic century – foresees and discerns in its entirety the "prevalence in the world of peace, righteousness, freedom, fraternity and love among all peoples, and the elimination of all racial and other distinctions," as would be decided by the coming Holy and Great Synod.

These sacred gifts are experienced through grace in the Divine Liturgy, where the creation of the world is revealed. It is humanly impossible to comprehend the magnitude of our freedom because we do not respect human beings as the image of God. And if we do not love our neighbor, we do not truly love God.

In this world, people naively imagine that "all things are fluid and nothing is permanent and it is not possible to cross the same river twice" (Heraclitus), namely that all things come and go and are forgotten, while human stones and graves cover them.

The Lord granted us the mystery of memory in freedom, when he proclaimed that "nothing is covered up that will not be uncovered" (Luke 12:2) and that all things culminate in the truth of freedom in Him and in the sense of doxological gratitude "for all that we know and do not know."

Therefore, beyond external differences and distances, beyond worldly changes and exchanges, beyond the "rational" West and East, from the creation of the world we have seen God's love, which dispels the falsehood of deceit like an irruption in silence, granting us the truth of life as a blessing of freedom and unity, as a journey of surprises leading to the endless journey toward Pascha, which is Jesus Christ Himself. "It was no messenger or angel but His presence that saved" (Is. 63:9) us in freedom and for freedom. He is with us after His ascension, "neither separated nor distant from us." (Kontakion of the Feast of the Ascension) He stands beside us even when it appears that He abandoned us. Finally, He grants us the assurance that He is always present manifesting His glory in love and kenosis, depicted in icons as the king of glory in His resurrection, delivering Adam and Eve from hell, even while hanging peacefully on the wood of the Cross in ultimate humiliation.

...

"Great are you, O Lord, and wondrous are your works, and no word suffices to Hymn your wonders." In any case, "every hymn is inadequate, hastening to describe the multitude of Christ's great compassion."

Our Modesty, together with our brothers in the Holy Spirit and concelebrants in the Lord, stand before the "empty tomb" with the myrrh-bearing women and behold that "the stone has been moved." We witness in ecstasy and awe the Risen Lord, who trampled down death by death, liberating us from the bonds of flesh and consuming hades, while granting us life.

Thus, on the occasion of our commemoration of the granting to Christians of the right to freedom of faith and worship, from this sacred Center of Orthodoxy, which has served in captivity the true freedom of humanity in Christ and of the ecclesiastical body, we express our intense concern, anxiety and protest for the ongoing persecutions throughout the world. In particular, today we fervently pray for the Christian populations of the geographical regions of the Middle East, who experience frequent murders, kidnappings, persecutions and threats, which have culminated in the kidnapping of two brother Hierarchs, whose whereabouts are still unknown, namely the distinguished and most reverend Metropolitan Paul of Aleppo, well-known for his spirituality and significant ecclesiastical, social and educational ministry, as well as the Syrian Jacobite Metropolitan Yohanna Ibrahim of Aleppo.

We wholeheartedly share in the pain, sorrow and challenges faced by Christians in the Middle East and Egypt, and especially in the ancient and senior Patriarchate of Antioch. Beyond any political stance, we categorically condemn once again the use of all forms of violence, appealing to the rulers of this world to respect the fundamental human rights of life, honor, dignity and property, recognizing and praising the peaceful lifestyle of Christians as well as their constant effort to remain far from turmoil and trouble.

We express our concern as the Church of Constantinople that, 1700 years after the issue of the Edict of Milan, people continue to be persecuted for their faith, religion and conscientious choices.

The Ecumenical Patriarchate will never cease, through all the spiritual means and truth at its disposal, to support the efforts for peaceful dialogue among the various religions, the peaceful solution to every difference, and a prevailing atmosphere of toleration, reconciliation and cooperation among all people irrespective of religion and grace.

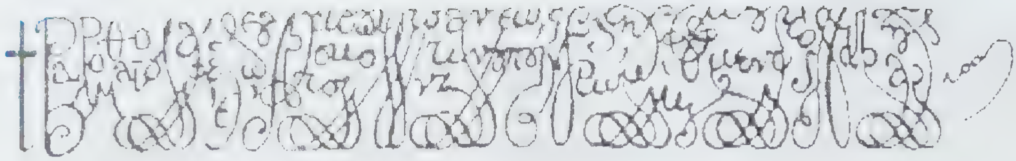
In condemning every form of violence as contrary to religion, we proclaim from the Ecumenical Patriarchate that truly great is "the mystery of our religion: God was revealed in flesh, vindicated in spirit, seen by angels, proclaimed among gentiles, believed in the world, taken up in glory" (1 Tim. 3:16), governs the world and the affairs of the world in accordance with His incomprehensible will and judgment, and will come again in glory as the righteous judge of the entire world.

To Him be glory, might, power, honor, worship, and the kingdom to the endless ages of ages. Amen.

In the year of the Lord 2013, May 19.
Your fervent supplicant to God,

+ Bartholomew of Constantinople

+ Athanasios of Chalcedon, co-supplicant
+ Apostolos of Derkoi, co-supplicant
+ Evangelos of Perghe, co-supplicant
+ Germanos of Theodoroupolis, co-supplicant
+ Irenaios of Myriophyton and Peristasis, co-supplicant
+ Chrysostomos of Myra, co-supplicant
+ Gennadios of Sassima, co-supplicant
+ Evangelos of New Jersey, co-supplicant
+ Kyrillos of Rhodes, co-supplicant
+ Damaskinos of Kydonia and Apokoronos, co-supplicant
+ Constantine of Singapore, co-supplicant
+ Arsenios of Austria, co-supplicant

PATRIARCHAL LETTER ADDRESSED TO THE ARCHDIOCESAN CLERGY CONFERENCE 2013

Most Reverend Archbishop Gregorios of Thyateira and Great Britain, honoured exarch of Western Europe and Ireland, beloved brother and concelebrant of our Mediocrity, Right Reverend Bishops and Reverend Clergy of our Eparchy of the Ecumenical Throne in the United Kingdom and Ireland, may the grace of our risen Saviour Jesus Christ be with you.

Having reached the end of the spiritually profitable season of Great and Holy Lent, with spiritual joy we glorify the Lord and Author of our Faith. For in this radiant period of the Pentecostarion you have gathered together for this Conference of the Sacred Archdiocese of Thyateira and Great Britain, of the Great and Holy Church of Constantinople.

The presence of an Orthodox church in Western Europe is a silent witness to the true faith that we have received from our forefathers. At the same time it sanctifies those who enter it, from the time they are born until their departure from this world. This is why the Ecumenical Patriarchate attaches great significance to the existence and operation of Orthodox parishes, with the Divine Liturgy and the church as their centre, and being served by the clergy of the Most High, capable of inspiring love for Christ and the Church and bringing souls to salvation.

Great is the gift that the Lord bestowed upon this troubled world by His coming. Before He came, the world was darkened by sin, and people could not "see the true heavenly Father, neither the good and compassionate mother, which is the joy of the Spirit, nor the holy angels and true friends of God" (St Mark of Egypt, Homily 28, 4 (712D). After Christ came, the grace of God became our beloved mother, without which we are condemned to spiritual death.

It is this grace which people receive in the sacraments of the Church. By it we are nourished and increased in the knowledge of God. But the sacramental life must be accompanied by the spiritual struggle of each one of us if we are to become the receptacle of grace which God imparts to us. Thus ecclesiastical life must be accompanied by personal ascesis and vigilance.

Through continuous repentance and ascesis, and participation in the sacramental life of the Church, we share in the life of Christ the Saviour, Who for us became man, suffered, was buried, and rose on the third day; we are made friends and relatives of Christ, and we receive the life and joy of His Resurrection. Our life in the Church has but one purpose: our deification. St Athanasius the Great described this purpose in the following words: "For as the Lord, putting on the body, became man, so we men are deified by the Word as being taken to Him through His flesh, and thus we inherit eternal life" (Against the Arians, 3.34, PG 26, 397B).

Let us not forget, brothers and children, that you live in an environment that is spiritually different, in which efforts are constantly made to marginalise Christian life. It is vital that you remain steadfast in the Orthodox patristic tradition, and to always be immersed in the teaching of the holy authors of the New Testament and the interpretation of the Fathers. Thus you will be able to impart the experience of your faith to our flock. At the same time, each of you must struggle to acquire an authentic ecclesiastical mindset and an Orthodox ethos, that your life may be an example to the faithful.

With these thoughts and exhortations, I congratulate you Clergy of the Sacred Archdiocese of Thayteira and Great Britain, and I pray that our Lord, the sun which dawned from the life-giving tomb, will richly bless your work and contribution to the Church, and I assure you that I shall take pride and joy in learning of your spiritual progress and the fruitful presence of our Orthodox Mother Church in the United Kingdom and Ireland to the glory of the Lord and the sanctification of all who seek refuge in her.

With a brotherly kiss, I pray that the Lord our God may grant you many happy years, most beloved Archbishop of Thyateira and Great Britain.

9th May 2013

Your Beloved Brother in Christ,
Bartholomew,
Archbishop of Constantinople

ARCHBISHOP GREGORIOS' VISIT TO MUSWELL HILL METHODIST CHURCH
23rd MAY 2013

On the morning of Thursday, 23rd May 2013, His Eminence Archbishop Gregorios visited the Muswell Hill Methodist church and the adjoining Guy Chester (Methodist) Centre in north London.

Unknown how, the tombstone of Patriarch Meletios II had been found in the gardens of the Centre and - following the agreement of the Methodist Authorities – its return to Constantinople had been approved. The reason for His Eminence's visit to the Methodist church was to receive the tombstone on behalf of the Oecumenical Patriarchate and make arrangements for its return. Regretfully, at some time, the tombstone had been broken into eight pieces (which had been lovingly cared for by the Centre's gardener, Frank, who was an honoured participant in the day's events, and who is a well-known amateur archaeologist).

Patriarch Meletios had been born on the island of Tenedos in 1700 and, following his ordination to the priesthood, became chancellor to Metropolitan Gabriel of Nicomedia. Elected metropolitan of Larissa in 1750, he was enthroned as Oecumenical Patriarch on 6th November 1768 (having been elected the previous day). Imprisoned by the Ottoman authorities on 8th April 1769 (together with Bishop Iakovos of Karystos and others), he was found innocent of the charges laid against him but was obliged to resign – being exiled to the island of Mytilene. He briefly visited Constantinople again in 1777 and is reported to have died on the island of Tenedos in extreme poverty. The tombstone is of particular significance in that (until now) the date of his repose had been unknown. Here it is given definitively as being 5th January 1780.

On his arrival at the church, Archbishop Gregorios was greeted by the Centre's Director (Fraser Mackay), the minister of the church (Revd. Mike Long), the Revd. David Gamble (a past-president of the Methodist Conference & current chair of the Methodist Council), Professor Richard Clogg, and Dr. Charlambos Dendrinos (the latter two – together with the late Professor Juliani Chrysostomidou – having been the initiators of the project to return the tombstone). The impressive monument had been re-assembled and was placed in the centre of the church.

After a welcome by the Centre's director (who gave a brief description of the Centre's function - in part, as Halls of Residence for university students), the Revd. David Gamble addressed the gathering (of about twenty-five people) and read a short prayer. His Eminence then gave a brief address in which he expressed the gratitude of the

Mother Church for the Methodists being willing to return the tombstone and he referred to the late patriarch – as well as to his own reminiscences of his year of study with the Methodists in Cambridge (1968-9).

In continuation, His Eminence, assisted by Bishop Athanasios of Tropaeou, Presbyter Evangelos-Nikolaos Liassis, and Deacon Meliton, chanted a Memorial Service (in Greek and English) for the late Patriarch. Methodists and others remarked afterwards how moving they had found the ceremony and some of the more academically-minded were impressed at the antiquity of parts of the service.

Following the service, there was a brief tour of the modern (1980s) church building and an explanation of the 1930s stained glass windows (reused from an earlier church) which include subjects not normally found in Methodist art – including Pope St. Gregory the Great (depicted in the traditional scene with the Anglo-Saxon slaves), Louis Pasteur, Raphael, Beethoven and Shakespeare.

The event concluded with an excellent buffet lunch, held in one of the Centre's properties.

THE TEXT OF THE ARCHBISHOP'S ADDRESS

At this Holy Season, when Orthodox Christians and others commemorate the Resurrection of our Lord and Saviour Jesus Christ, I greet you with the Paschal acclamation of 'Christ has risen!'.

To begin with, I should like to thank the initiators of this gathering – Professor Richard Clogg, and Dr. Charalambos Dendrinos, together with the unforgettable and much-loved Professor Julian Chrysostomides of blessed memory (whom I am sure is participating with us in spirit today).

I should also like to thank the Methodist Authorities of this Institution who have so generously agreed to transfer this memorial stone commemorating the late Patriarch Meletios II, for it to be returned to the Oecumenical Patriarchate of Constantinople. Needless-to-say, His All-Holiness the Oecumenical Patriarch Vartholmaeos I, together with his Holy Synod, is anxiously awaiting the return of the stone and has authorised me to accept it in his name and to facilitate its return.

So I am very happy and glad that finally we are gathered here together to make arrangements for the stone's return and to pray for the repose of the soul of the late Patriarch and to remind ourselves that the Oecumenical Throne – having its see in the Great City of Constantinople for the past seventeen centuries – continues to preach the Evangelion (the 'Good News') together with the teachings of the Great Fathers of the One, Holy Catholic and Apostolic Church and to cultivate the spirit of peace, co-operation and reconciliation among Christians all over the world together with the protection of Creation and the Environment.

In addition, I am pleased that today we have with us the Revd. David Gamble, a former President of the Methodist Conference, and I thank you very much for having found the time to be with us and pray with us on this special occasion. I should like to take this opportunity to say that I have very good memories of the Methodist Church and particularly of the Methodist College in Jesus Lane Cambridge, where I studied for one year (1968 – 1969). I continue to meet those friends I made during that year (for example, Lord Griffiths and Robert Gribben – among others). I remember vividly and with great respect that great teacher of the Reformation, Professor Gordon Rupp, who was responsible for the House at the time I was there. Sadly, I have heard that the Methodist Authorities in Cambridge have decided to close the House and sell the property (I don't know whether this is true). This makes me very sad.

To conclude with, I should like to say a few words in memory of the Patriarch whom we are here today to commemorate. He was a great pastor and bishop, described as having a strong personality and being humble and frugal in character. He distinguished himself in serving the Oecumenical Patriarchate of Constantinople as Metropolitan of Larissa in Greece, putting its finances in order. On account of his learning and abilities, he was called to the Great City to help the Church in very difficult circumstances, at a time when it was under the yoke of the Ottoman Empire which in those days was powerful and whose influence extended throughout the Balkan Peninsular, the Middle East and much of the Mediterranean Sea. In those dark days, he was elected as Patriarch and was invited to lead the 'Great Church in Captivity'. Only a few months later, the authorities forced him to resign as the result of rumour, gossip and innuendo. He later suffered torture and eventually died in great poverty and in very sad circumstances.

Needless-to-say, the late Patriarch Meletios II – a 'man of rock' as his memorial describes him - tried to initiate reforms during the months of his patriarchate and he particularly encouraged the progress of education in those difficult days – paying particular attention to improving the Patriarchal School (the Μεγάλη του Γένους Σχολή). He was a man of letters and vision and he felt the necessity of the Faithful being well-educated and thereby able to enjoy the letter and the spirit of the Gospel, together with its renaissance and enlightenment.

I am still in awe as to how this memorial stone reached this land and I am grateful to this institution for having safe-guarded it and offered to return it to its natural home.

May God rest his soul and give the Oecumenical Patriarchate the strength and stamina to continue its ecclesiastical, theological, religious and pastoral labours, working for the peace of the whole world and the stability of the Holy Churches of God – in the Name of the Father and of the Son and of the Holy Spirit. Amen.

ENCYCLICAL BY ARCHBISHOP GREGORIOS OF THYATEIRA AND GREAT BRITAIN ON THE FEAST OF THE PASSION AND RESURRECTION FROM THE DEAD OF OUR LORD JESUS CHRIST

To the Reverend Priests and Deacons, Honourable Chairpersons and Members of the Executive Committees, Ladies' Auxiliary Associations and School Committees of the Christian Communities of the Archdiocese of Thyateira and Great Britain & Ireland.

"For this is truly the day which the Lord has made. Let us rejoice and be glad in it. Let us preach the Saviour's Resurrection, and shout our salvation from the rooftops" (Chrysostom, T2, p.991).

Dearly Beloved in the Lord,

Again the radiant Feast of the Resurrection of our Saviour Jesus Christ has dawned, and we celebrate this chosen and holy day which is the first of Sabbaths[1] when Christ rose from the dead, as though from a bridal chamber[2], from the Life-giving Tomb. *"This is the greatest and holy Feast of Pascha, and these are the Christian mysteries which we celebrate: the resurrection from the dead and eternal life"*[3].

However, the bright and joyful festal atmosphere of these holy days is overshadowed by the economic crisis which has hit Cyprus hard lately and undermines the cohesion and fabric of society and which is plaguing and dividing and vexing the people, because it was unexpected, severe, sudden and unforeseen for all. Justifiably, the international mass media debated the cause of this financial crisis, and we may ask ourselves why those involved failed to offer a fair, more human and benevolent solution. *"And so we too must courageously withstand threats from wicked people"*[4]

Nonetheless, dearly beloved and fathers, the events we are celebrating, that is, the Passion and Resurrection of Christ, remind us of our own passions, our sins and human infirmities - sickness, unemployment, poverty, intolerance, greed, luxury - and so many other distressing and condemnable things that trouble society and which are the cause of war and hatred between people and nations.

All people of the world, including Christians, have faced such severe and critical times throughout the ages. They have lived through misfortune, war and social upheaval, such as civil strife, poverty, manipulation and all that follow these. And yet, with courage and faith in the Risen Christ, they overcame them and left them to forgotten history. The Resurrection of our Lord and the Message of the Gospel have for ever been the *"firm and sure anchor"*[5] and the blessed hope of the Apostles, Martyrs and Righteous Ones. They confronted the adversities of life, the scorn of the world, ingratitude, injustice, the callousness of the powerful, and martyrdom and death. These are the ones *"of whom the world was not worthy"*[6], and who faced all things with faith, courage, and unfailing trust in Him, the Vanquisher of death and corruption, the Redeemer of the world, Jesus Christ. With their martyric life of service, they confirmed the Teacher's words, *"and you shall be witnesses to Me in Jerusalem, and in all Judea and Samaria, and to the end of the earth"*[7].

Christianity, led by the One, Holy, Catholic and Apostolic Church throughout the world - despite the scandal of its fragementation and division - continues with renewed hope and faith in the Risen Christ, and proclaims "in and out of season" that *"Christ is risen from the dead. By death He has trampled down death, and to those in the tombs He has given life"*[8] Being reborn and renewed in soul and body by the spirit and letter of these holy days, we are invited to continue our lives with courage and trust in the Risen Christ. Let us therefore shake off our pessimism and the "negative conclusions" which afflict us day-to-day with financial troubles and worldly cares, and which poison our hearts and minds and worry and wound our families, pollute our environment and undermine the institutions and foundations of our civilization. Let us be born again through joy and hope in Christ's Resurrection, and armed with a just spirit and humble and contrite heart, let us continue to live our lives.

These holy days are days of joy and gladness, of sacred thanksgiving and glorification and praise of our Risen Saviour Jesus Christ, Whose divine-human Person, Sacrifice, Passion, Burial and Resurrection are the quintessence of Christian life, the point of reference and the renewal and redirection of the future of humanity, and that of our own personal, family, ecclesiastical and national life. Let us not forget the words of the hymn: *"Now all things are filled with light, heaven and earth and the places beneath the earth. So let all creation celebrate the Resurrection of Christ, whereby it is established"*[9]

I would also like to take this happy opportunity to announce once again the establishment and imminent opening of the Greek Orthodox Secondary School of St Andrew. Its doors will open in September for the academic year 2013-2014, and the inauguration will take place on Wednesday, 2nd October 2013.

In conclusion, I greet all of you, the Christian Orthodox Church of this biblical eparchy of the Ecumenical Throne in the United Kingdom and Ireland, with fatherly love and deep respect.

It is our expectation that all of you, young and old, righteous and sinners, "fasters and non-fasters", will come to church to celebrate this great event which continues to move Christians world-wide and others, and which is the joy and only hope of Creation. With devotion let us pray, worship and be instructed in the Lord, and with deep humility and sincerity, let us forgive ourselves and one another and receive the Most Pure Mysteries - the Body and Blood of Jesus Christ our Lord and Saviour - for the forgiveness of sins and eternal life. Thus we shall be partakers and sharers in the joy of God's Friends, who lived righteously with the hope and expectation of the General Resurrection, promised to all those who are members of His Church by our Lord and Redeemer Jesus Christ, Who rose from the dead.

With these sacred thoughts, I ask that *"the God of peace may find you worthy of the Resurrection of the Saints, being found working good deeds and with an Orthodox faith, by the grace and love of His Only-begotten Son, to Whom belong glory, honour and worship, through the All-holy, Good and life-giving Spirit, now and for ever, and to the ages of ages. Amen"*.[10]

Pascha 2013

†Archbishop Gregorios of Thyateira & Great Britain

Gregorios, Archbishop of Thyateira & Great Britain

---

[1] Hirmos of the 8th Ode of the Canon of Pascha
[2] Hymn of Pascha,
[3] Chrysostom, T2, p.995
[4] Chrysostom, T2, p.992
[5] Heb. 6:19
[6] Heb. 11:38
[7] Acts 1:8
[8] Apolytikion of Pascha
[9] Canon of Pascha, 3rd Ode
[10] Chrysostom, T2, p.995

ARCHBISHOP'S INTRODUCTION TO THE CLERGY CONFERENCE
Tuesday 14th - Thursday 16th May 2013
Bristol - Weston-super-Mare

Beloved Brothers and Co-workers in the Lord,

CHRIST IS RISEN

In the joyful spirit of our Lord's Resurrection from the dead, we have gathered again for what is the 25th clergy conference, in order to revitalise our faith in Christ, to replenish ourselves and support one another in our ministry, and to get to better know one another. We have come to pray together and to ask the risen Christ to guide us in our life and ministry, to protect our families, to give us health and wisdom to be able to respond adequately to our mission and shepherd our flock entrusted to us by our Ecclesiastical Authority. Like Christ the Good Shepherd, let us proclaim the news of the Resurrection, teach the Orthodox Faith and Tradition, seek out the lost sheep, care daily for the godly progress of our people, and sow the seed of the Gospel of salvation and eternal life in the hearts of our people. Like the Sower of the Gospel, we must sow the seed of the divine word, and must make our speech and actions Christ-centred and patristic. We ought to lead services and pray for the stability of the holy churches of God, for the peace of the whole world, and the godly development of our people, turning in trust to Him Who gave His life "as a ransom for many", and descended into Hades to proclaim the Kingdom of Heaven and God's will to humanity. This is our mission and glory - to declare "in and out of season" the Kingdom of God to the world, as the risen Christ commissioned His Apostles to do after His Resurrection and before His Ascension.

This year our conference is taking place here in Bristol and in Weston-super-Mare - two cities in which we have Communities: in Bristol the Communities of Saints Peter and Paul and of the Entry of the Mother of God; and in Weston-super-Mare the Community of St Andrew. I would like to express my heartfelt thanks to Protoprestbyer George Nikolaou, who has served this city devotedly for decades, Archimandrite Kyril Jenner, and Archimandrite Tychikos Vryonis of the Community of Weston-super-Mare. I would also like to thank the chairman of this Community, Ioannis Hieropoulos, and the staff of its Ladies' Auxiliary Association, and all the faithful who make up the Orthodox Church in this area. They are dedicated to the life of the Church and testify to the Orthodox Tradition in this blessed country.

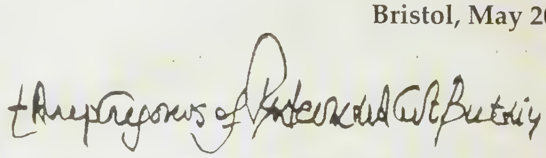
I would like to say a few words about our conference, since this year our sessions will be different from previous conferences. We will divide into groups to give everyone an opportunity to offer their views freely. I would like to extend a special welcome to Archimandrite Zacharias of the Monastery of St John the Baptist, Essex, who accepted my invitation to speak at our conference, and to the wives of our priests and deacons who are with us.

I thank you all for your special service to the Lord's Vineyard, and I should also remind you of the economic crisis that is plaguing Greece and Cyprus and all of Europe. We clergy are required to support the poor and to not spend beyond our means. For this reason I urge you to advise your Committees to be mindful of expenditure, and to set a good example to your flock. Protect the financial interests of the Community in order that it may continue to carry out its work smoothly. I should not need to remind you that the whole world, particularly Europe, is undergoing great economic strain. The role of us Christians and of Christianity worldwide is one of healing and shepherding, the role of the Samaritan, to help people overcome the sad situation they are in.

Every Community should be a sacred hive of activity, producing faith, piety, solidarity, Christian Orthodox learning, and the shining light of prayer and worship to people of every age and class.

I welcome you again, and I wish you a pleasant stay. I pray for a blessed and edifying conference, that we may all return to our Communities renewed to continue our ministry for the glory of the risen Christ and of His Church. To Him be glory, dominion, power, honour and worship, always, now and ever, and to the ages of ages. Amen.

Bristol, May 2013

Gregorios, Archbishop of Thyateira & Great Britain

HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS' DIARY

APRIL

2. During the morning, His Eminence Archbishop Gregorios received Miss Charikleia Vassiliou and Dr. Thomaë Kakouli. At midday, he presided at the funeral of Ioannis Hadji-Yiannis at the Cathedral of All Saints in Camden Town. In the afternoon, he received Miss Marina Martin.
3. At midday, he entertained Haris Sophokleidis to lunch. During the afternoon, he received Miss Vassiliki Papantoniou and Father Liviu Barbu, his presbytera Anna-Maria, & their three children. In continuation, he presided at a meeting of the committee of the Common Fund.
4. In the afternoon, he received Robert Ahearn (who was accompanied by Ioannis Pareas).
5. In the morning, he received Protopresbyter Iosif Paliouras. In the evening, he presided at the Third Service of Salutations at the church of St. John Chrysostom in Bentham Village (Cheltenham), being entertained to supper by the Community afterwards.
6. In the morning, he presided at the funeral of Iasoumis Petrou at the church of Ss. Lazarus & Andrew the Apostle in Forest Gate. In the evening, he received Andreas Hadji-Mamas.
7. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of the Holy Cross & St. Michael the Archangel in Golders Green, being entertained to lunch by the Community afterwards. In the evening, he visited Mrs. Marika Lemou.
8. In the morning, he presided at a meeting of the London-based hierarchy, afterwards entertaining them to lunch. In the evening, he received Father Pavlos Gregoriou.
9. During the morning, he received Mrs. Varvara Kambouridou and Marios Kyriazis. At midday, he entertained Cllr. Georghios Pippas to lunch. In the evening, he received Miss Christina Tsitsara.
10. In the evening, he presided at a service of Supplications at the Anglican church of St. Bartholomew in Reading for the Orthodox Community of the Prophet Elias worshipping there, and being entertained to supper by the Community afterwards.
11. He received Andreas Avghoustis and Nikolaos Semertzis during the morning and Konstantinos Massonos in the afternoon.
12. In the morning, he received Protopresbyter Phokas Hadji-Loïzis in the morning. He then travelled to Newcastle-upon-Tyne where, in the evening, he presided at the Fourth Service of Salutations at the Anglican church of St. Andrew (used by the local Orthodox Community of St. Anthony). Afterwards, he was entertained to supper by the Community.
13. At midday, he was entertained to lunch at the home of Mr. & Mrs. Stavros Michael in Middlesbrough. In the evening, he presided at Vespers celebrated at the church of the Annunciation of the Mother of God in Middlesbrough, being entertained to supper by the Community afterwards.
14. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Anglican church of St. Mary-the-Less in Durham (used by the local Orthodox Community of Ss. Cuthbert & Bede), being entertained to lunch by the Community afterwards. He returned to London in the evening.
15. At midday, he entertained Simon Andreou to lunch. During the afternoon, he received Miss Vassiliki Papantoniou and Demetrios Statharas. In the evening, he was present at the opening of the exhibition entitled "Three Artists; Three Techniques; One Subject : Orthodoxy", held at the Hellenic Centre under the auspices of the Archdiocese.
16. He received Father Chrysostomos Aëdonis & Evangelos Chrysikos in the morning and Alexandros Demetrakoudis (together with Maria & Photinë) and Protopresbyter Andreas Hadji-Savvi during the afternoon. In the evening, he was present at the 50th anniversary celebrations of Zela Shipping & the launch of the book "A Life Portrayal of Kyriakos Mouskas" by Jonathan Lovett, held at the Four Seasons Hotel in Park Lane, as well as at the Dinner held there in continuation.
17. In the morning, he was present at the funeral of Baroness Thatcher of Kesteven, held at St. Paul's Anglican Cathedral in the City of London. In the evening, he was present at a lecture delivered by Aidan Hart at the Hellenic Centre, entitled "Beauty and Truth : The Role of Icons and Art in Orthodox Spirituality".
18. In the morning, he received Andreas & Chrystalla Avghoustis. At midday, he entertained Mesdames Chrystalla Lazaridou & Athanasia Panaghiotou to lunch. In the afternoon, he was present at a meeting of London Church Leaders, held at the Methodist Central Hall in Westminster. In the evening, he was present at "An Evening of Greek Sacred Choral Music" held at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater.
19. In the evening, he presided at the Akathist Hymn at the church of the Holy Trinity & St. Luke the Evangelist in Erdington (Birmingham), being entertained to supper by the Community afterwards.
20. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of the Nativity of the Mother of God in Walsall, during the course of which he ordained Polyvios Polyviou to the diaconate, conferring on him the name of Theodoros. He was entertained to lunch by the Community afterwards. In the evening, he presided at Great Vespers at the Cathedral of the Dormition of the Mother of God & St. Andrew in Birmingham, being entertained to supper by the Community afterwards.
21. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of the Dormition of the Mother of God & St. Andrew in Birmingham, being entertained to lunch by the Community afterwards.
22. In the morning, he presided at the funeral of Loukas Tsangaridis at the Cathedral of the Dormition of the Mother of God in Wood Green. At midday, he entertained Ioannis Zoumbas to lunch. In the afternoon, he received Menas Hadji-Christou.
23. In the morning, he presided at the funeral of Georghios Loïzou at the church of St. Nicholas in Southampton.
24. In the morning, he travelled to Edinburgh where, in the early afternoon, he presided at the funeral of the late Archimandrite John Maitland-Moir, held at St. Peter's Scottish Episcopal church.
25. He returned from Scotland in the morning. At midday, he entertained Loïzos Loïzou, Dionysios Liveras, Takis Amerikanos & Kypros Nicholas to lunch. During the afternoon & early evening, he received Georghios Mystakidis & his cousin, Miss Sophia Georghakidou; Aris Ghiougas & Miss Jaki Mullane; Konstantinos Malles; Georghios Papatheodorou; and Ioannis Demetriadis, Photios & Heleni Zanetos & Demetrios Tsalos.
26. He received Father Spyridon Maïkantis (who was accompanied by Sotos Louka) and Ioannis Despotis during the morning and Christodoulos Mylonas in the afternoon.
27. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of Ss. Lazarus & Andrew the Apostle in Forest Gate on the occasion of its principal title feast, being entertained to lunch by the Community afterwards.
28. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at church of Ss. Cyril & Methodius in Huthwaite (Mansfield) and blessed the palms, being afterwards entertained to lunch by the Community afterwards. In the evening, he presided at the Service of the Bridegroom at the church of the Transfiguration of Christ the Saviour in Westwood Heath (Coventry), being entertained to supper by the Community afterwards.
29. In the afternoon, he received Konstantinos Massonos. In the evening, he presided at the Service of the Bridegroom at the church of St. Nectarius in Battersea, being entertained to supper by the Community afterwards.
30. In the morning, he received Anastasios Michalis. In the evening, he presided at the Service of the Bridegroom at the Cathedral of the Nativity of the Mother of God in Camberwell, being entertained to supper by the Community afterwards.

MAY

1. In the morning, he received Miss Christina Kalogherà. At midday, he presided at the funeral of Christophoros Toumazis at the Cathedral of the Holy Cross & St. Michael the Archangel in Golders Green. In continuation, he visited the Greek Orthodox section of Hendon Cemetery, where he read prayers at the gravesides of his predecessors Archbishops Germanos, Athenagoras I & Athenagoras II, and at a considerable number of other interments in the same section. In the evening, he presided at the Mystery of Holy Oil (Euchelion) at the church of St. Demetrius in Edmonton, being entertained to supper by the Community afterwards.
2. In the morning, he celebrated the Vesperal Liturgy of the Mystic (Last) Supper (during which he washed the feet of twelve persons) at the church of Ss. Anthony & John the Baptist in Islington, being entertained to lunch by the Community afterwards at the nearby Apollo Restaurant. In the evening, he presided at Matins of Great Friday – first in the Chapel of the Archdiocese and then at the Cathedral of St. Nicholas in Shepherd's Bush (being entertained to supper after the service at the latter).
3. In the morning, he presided at the Royal Hours and Vespers of the Deposition of the Body of Christ in the Chapel of the Archdiocese. During the afternoon, he received Pythagoras Petrakos and Dr. Olga Kapelou & her son, Christos Proukakis. In the evening, he presided at Matins of Great Saturday – first in the Chapel of the Archdiocese and then at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater.
4. In the evening, he presided at the Ceremony of the Resurrection of Christ in the Chapel of the Archdiocese and then at the same Ceremony & at the Resurrection Liturgy at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater. He broke his fast at the house of Father Savvas-David Vassiliadis & his presbytera Natalia (Kyriakidou).
5. In the evening, he presided at the Vespers of Love at the Cathedral of All Saints in Camden Town, being entertained to a Paschal Meal afterwards.
6. During the day, he received Mrs. Tanya Turner; Mrs. Zacharoula Mylona & her son; and Lukas Valavanis, Mrs. Philomila Maniati together with Eirini, Panaghiotis, Pavlos & Anastasia.
7. In the morning, he presided at the funeral of Efthymios Limniòs at the Cathedral

of St. Andrew the Apostle in Kentish Town. In continuation, he was a guest at a Luncheon given in honour of the retiring Chief Rabbi, Lord Sacks of Aldgate, at 'Bevis Marks, The Restaurant' in the City. Later, he was a guest at Mrs. Agni Georghalidou's 80th birthday celebration at the Nazomi Restaurant in Knightsbridge. In the evening, he visited the family of the late Efthymios Limniòs at their home in Hampstead.

8. In the morning, he received Hieromonk Spyridon Maïkandis (who was accompanied by Sotos Louka). He left for Cyprus in the early afternoon, flying to Larnaca from London's Heathrow Airport, where he was met by Stylianos Vrakas.

9. During the morning, he visited the Archdiocese of Cyprus, where he was received by His Beatitude Archbishop Chrysostomos II and met Bishop Christophoros of Karpassia (who was celebrating his nameday) and Metropolitan Jonah of Kampala (Patriarchate of Alexandria); and the Dependency (Metochion) of Kykkos, where he was received by Metropolitan Nikephoros of Kykkos & Tellyria and met Archimandrites Dionysios Kykkotis & Hieronymos Kykkotis. He was entertained to lunch at the house of Prokopios & Helle Panaghiotou (meeting their daughter Panaghiota & their grand-children, Elena & Georghios). Returning to his hotel, he received Miss Maria Stylianou. In the evening, he visited Pera Chorio - Neson, where he was entertained to supper by Georghios & Anna Yiangou (and with other guests including Arghyrios Papanastasiou, eparch of Nicosia, & his wife, Archimandrite Dionysios Kykkotis & Father Loïzos Koutsios & his presbytera).

10. During the morning, he was received by the President of the Republic of Cyprus, Nikolaos Anastassiadis, at the Presidential Mansion, and then (accompanied by Michalis Koutroulos) by the Attorney General, Petros Klerides, at his Offices. Afterwards, he visited his sister, Mrs. Heleni Hadji-Kyriakou, at the Archimandrite Konstantinos Lefkosiatis' St. Nectarius Foundation – St. Philotheï Sisterhood in a suburb of Nicosia. He then visited Mrs. Ourania Chr. Theocharous at her home in Latsià (also meeting her children, grandchildren & other relatives). He was entertained to lunch at a restaurant by Prokopios Panaghiotou. Returning to his hotel, he received Nikolaos Panaghiotou & Mrs. Helle Macrides. Leaving Nicosia in the mid-afternoon, he travelled to Paralimni, where he was present at Great Vespers at the Cathedral of St. George in Paralimni, at which Metropolitan Ignatios of Demetrias (Church of Greece) presided and following which there was a lengthy procession around the town. Afterwards, he was entertained to supper at the Metropolis of Konstantia - Famagusta.

11. In the morning, he presided at a concelebrated hierarchical Divine Liturgy and preached the Word of God at the Cathedral of St. George Paralimni on the occasion of the celebration of the (transferred) title feast of church, with his co-celebrants being Metropolitan Vassilios of Konstantia - Famagusta & Metropolitan Ignatios of Demetrias. In continuation, he was entertained to lunch at the Metropolis. Afterwards (and accompanied by Anastasios Moustakas), he visited a field, owned by k. Zacharis & his family. In the late afternoon, he blessed the marriage of Georghios A. Hadji-Menas and Vassiliki A. Karipidou at the chapel of St. Thekla in Haghia Napa, following which he visited the home of Michalis Koutroulos. Later, he was a guest at the wedding reception, held at the Grecian Park Hotel.

12. He left Cyprus in the morning, arriving at London's Heathrow Airport in the early afternoon. Returning to Thyateira House, he received Mesdames Anastasia & Georghia Protopapa.

13. He received Father Eleftherios Vetsopoulos, Mrs. Maria Makrokeraghos, and Andreas & Chrystalla Avghoustis during the morning and Lavrentios & Evghenia Spanos in the afternoon.

14. In the morning, he left for Bristol where he was entertained to lunch by the local Greek Orthodox Community at their church. In the afternoon, he presided at the inaugural session of the annual Clergy Conference held this year on the premises of the Community of Ss. Peter & Paul in Easton (Bristol). Later, he was present at Great Vespers at the church in Easton, following which the local Community entertained the conferees to supper.

15. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of Ss. Peter & Paul in Easton. In continuation (and together with the conferees), he visited the Orthodox church of the Nativity of the Mother of God in the city, following which they went to see the world-famous Clifton Suspension Bridge (a Grade 1 listed structure designed by Isambard Kingdom Brunel and opened in 1864, spanning the Avon Gorge and the River Avon and linking Clifton in Bristol to Leigh Woods in North Somerset). From there, he travelled to Weston-super-Mare, where he had lunch at the Seaward Hotel and then presided at further sessions of the Clergy Conference, held on the premises of the Community of St. Andrew the Apostle in Milton (Weston-super-Mare). In the evening, he was present at Great Vespers held at the church, and then went to Weston's Grand Pier, where he, the conferees and others were entertained to a festal supper (after which, he returned to Bristol).

16. In the morning, he was present at the Divine Liturgy celebrated at the church of Ss. Peter & Paul in Easton, following which he presided at the final session of the Clergy Conference and was entertained to lunch. He returned to London in the late afternoon, where – in the Chapel of the Archdiocese – he presided at a Memorial Service for the late Miss Maria Solomou. Later, he received Miss Vassiliki Papantoni.

17. In the morning, he received Protopresbyter Soterios Panaghiotopoulos. At midday, he was present at the Cyprus High Commission on the occasion of the conferral by the Rector of the University of Cyprus (Konstantinos Christophidis) of an honorary degree on Professor Nigel Wilson (awarded on the recommendation of Professor Ioannis Taïphakos, head of the University's Classical Studies' Department). In the afternoon, he received Guy & Roxane Whitby-Smith, accompanied by their seven-month-old daughter, Jessica, & Mrs. Whitby-Smith's brother, Dr. Alexandros Comninos.

19. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of the Transfiguration of Christ the Saviour in Westwood Heath (Coventry), being entertained to lunch by the Community afterwards. In the evening, he was present at a 'literary memorial' for the late Dr. Andreas Kanaris, held at the Britannia Country House Hotel, Northenden (Manchester), and at the commemorative Dinner given there afterwards.

20. He received Father Stylianos Savva & his presbytera, Androula, in the morning and Miss Victoria Michaïlidi, and Constantinos Kanellopoulos & Christos Patsios.

21. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of Ss. Constantine & Helen in Upper Norwood (Croydon) on the occasional of its title feast, being entertained to lunch by the Community afterwards.

23. In the morning, he presided at a Memorial Service for Patriarch Meletios II (1768-69, d. 1780) at Muswell Hill Methodist church and, in the name of His All-Holiness the Oecumenical Patriarch, received the patriarch's tombstone that had been identified in the grounds of the adjoining Guy Chester House broken into eight pieces. He was entertained to a buffet lunch there afterwards. In the afternoon, he presided at a meeting of the St. Nicholas Educational Trust, following which he received Marios Adamou. In the evening, he was present at the launch of the book "Blood and Iron: The crimes of Attila's Invasion and the Ethnic Cleansing of Cypriots under occupation" by Leonidas Leonidou, held at the Cypriot Brotherhood in North Finchley.

24. During the morning, he received Mrs. Varvara Kambouridou and Archimandrite Christodoulos Persopoulos. During the afternoon, he received Miss Vassiliki Tantzanaki; Professor Konstantinos Arkoumanis; Miss Heleni Phili (who was accompanied by Mrs. Aekaterini Tsingopoulou); and Steven Higgins (who was accompanied by his daughter, Maureen, and her children Jason & Morgan).

25. In the morning, he received Nina Theocharidis & her sons. At midday, he entertained Stephanos Papadopoulos & others to lunch. In the afternoon, he was present at the service and re-opening ceremony for The Museum of Methodism at Wesley's Chapel in London's City Road.

26. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of the Holy Unmercenaries in Gospel Oak, being entertained to lunch by the Community afterwards. In the afternoon, he blessed the marriage of Nicholas Marmor and Eleonora Iliadis at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater. Returning to the Archdiocese, he received Miss Vassiliki Tantzanaki.

27. In the evening, he was entertained to supper at the Four Seasons Hotel in London's Park Lane by Iakovos Tsounis & his daughter, Athenà.

28. In the morning, he received Miss Konstantina Papagregoriou (who was accompanied by Nektarios Vardikos). At midday, he entertained Miss Jane Allison to lunch. During the afternoon, he received Arghyros Aghyriou; Manos Karteris; Miss Heleni Demetriou; Vassilios Bequiri; and representatives of the newly-established St. Andrew the Apostle's Secondary School in north London.

29. At midday, he entertained Father Nikolaos Vernezos to lunch. In the evening, he presided at a meeting of the Guardians' committee of St. Cyprian's Primary Academy, held at Thyateira House.

30. He received Miss Rosie Dobson (City of Westminster's Arboricultural Officer) in the mid-morning, and then presided at a meeting of the London-based hierarchy (afterwards, entertaining them to lunch).

31. During the afternoon, he received Lavrentios & Eugenia Spanos and Archimandrite Seraphim Papathanasiou.

JUNE

1. In the evening, he was entertained to supper by Mr. & Mrs. Pieris Pierettis at their home in Wood Green.

2. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of All Saints in Camden Town. In continuation, he presided at a Memorial Service for the late Efthymios Limniòs at the Cathedral of St. Andrew the Apostle in Kentish Town. Returning to Thyateira House, he received Mrs. Edmée Leventis and Dr. Andrew Michael.

3. He received Andreas & Chrystala Avghoustis, Dr. Konstantinos Vranakis and Lambros Papaghiannis during the morning and Dr. Stavroula Nikitopoulou (who was accompanied by Miss Martha-Maria Chrysomali) and Anastasios Pankeris during the afternoon. In the evening, he presided at a meeting of the Board of Governors of St. Cyprian's Primary Academy in Thornton Heath.

4. In the morning, he was present at a Service at Westminster Abbey to celebrate the 60th anniversary of the Coronation of Her Majesty The Queen, held in Her Majesty's presence and that of The Duke of Edinburgh. Afterwards, he was

entertained by the Dean & Chapter to a reception in the Cellarium (where he was received by TRH The Duke of York & the Earl of Wessex) and was then a guest at the Luncheon given by same authorities for the Royal Couple in the nearby mediaeval College Hall. On returning to Thyateira House, he received Messrs. Stelios Papadopoulos, Costas Papanikolaou & Adamos Papadamou of the Community in Brighton. In the evening, he was present at a reception given at the Hellenic Ambassador's residence for the Hellenic Minister of Foreign Affairs, Demetrios Avramopoulos.

5. Throughout the day, he participated in informal conversations between representatives of the Oecumenical Patriarchate and the Anglican Communion, held at Lambeth Palace. Returning to Thyateira House, he received Stylianos Karras. In the evening, he participated in a programme transmitted by the Cyprus Broadcasting Corporation (R.I.K.).
6. He spent the day in Cambridge, where (together with Bishops Chrysostomos & Athanasios) he held at meeting with members of the Community at which they discussed matters related to the development and spiritual growth of the Community. They were entertained to lunch by Aghapios Pippas at his hotel afterwards. Returning to London in the late afternoon, he presided at a meeting of the E.F.E.P.E. Secretariat, held at Thyateira House.
7. In the evening, he presided at a meeting of clergy serving in the area of the recently-established St. Andrew the Apostle's Secondary School in north London.
8. In the morning, he received Paschalis G. Drikoudis. In the afternoon, he blessed the marriage of Christos Votsis and Josephina Charalambous at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater. Returning to the Archdiocese, he received Kypros Nicholas. Later, he was a guest at the reception held for the afternoon's wedding at The Dorchester in Park Lane.
9. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of St. Barnabas in Wood Green, being entertained to lunch by the Community afterwards. In the late evening, he left London's Heathrow Airport, flying to Greece with pilgrims from the Community of the Twelve Apostles in Brookman's Park (Hatfield).
10. After arriving at Venizelos Airport (for Athens), he received Mrs. Maria Vassiliadou. The pilgrims then transferred to a flight to Macedonia Airport for the northern Greek co-capital of Thessaloniki, where they visited the Metropolitan church of St. Gregory Palamas (where they venerated the relics of the saint) and were then received by Metropolitan Anthimos of Thessaloniki at the Metropolis. They were also conducted around the diocesan museum.
11. In the morning, they travelled to the Monastery of the Entry of the Mother of God ('Eikosiphinissa') on the Panghaeon Mountain, following which they visited the Metropolitan church of the Entry of the Mother of God in Dhrama. In continuation, they travelled to the Monastery of the Ascension of Christ in Analypsis (Sipsa), where they venerated the relics of the newly-proclaimed saint, George Karslidis. From there, they visited the Museum of the Fallen at Doxaton (commemorating two massacres of the inhabitants – one in 1913 & the other in 1941). In continuation, they were received by Metropolitan Hierotheos of Zichni & Nevrokopion at the church of St. Athanasius in Alistrati, and where His Eminence was interviewed by the local television station. They also visited the Alistrati Cave at Petrotò with its decorative stalactites and stalagmites. Returning to Thessaloniki, they were entertained to supper at a restaurant in the city by Mr. & Mrs. Constantinos Constantinidis.
12. In the morning, they visited the Monastery of St. John the Forerunner at Akritohorion (Serres), where they were present at the Divine Liturgy celebrated by Metropolitan Makarios of Siderokastron and in continuation were entertained to refreshments by the abbess, Eldress Iakovi, at monastery's Guest House. From there, they travelled to Fort Rupel (that played an important role in both World Wars) and then had lunch at a restaurant in Melenikitsi. In the afternoon, he visited Georghios & Panaghiota Giannousis at their home in Serres, afterwards rejoining the pilgrims and being received at the Metropolis by Metropolitan Theologhos of Serres & Nigrita and being conducted around the diocesan museum.
15. In the morning (and accompanied by Protopresbyter Iosif Paliouras), he visited the Monastery of the Annunciation of the Mother of God at Ormylia, where he was entertained to lunch. He then rejoined the pilgrims, visiting the Monastery of Ss. John the Theologian & Arsensius the Cappodocian in Souroti, where they venerated the relics of St. Arsenius and visited the grace of the Elder Paisios. In continuation, they were received at the Patriarchal Stavropegiac Monastery of St. Anastasia 'Deliverer from Potions', near Vassilikà, by the abbot, Metropolitan Apostolos of Miletus, where they venerated the relics of St. Theonas, archbishop of Thessalonica. They were entertained to supper by Metropolitan Varnavas of Neapolis & Stavroupolis at the Monastery of the Transfiguration of Christ the Saviour in Hortiati.
16. In the morning, they were present at the Divine Liturgy celebrated by Metropolitan Panteleïmon of Veria, Naoussa & Campania at the Monastery of the Dormition of the Mother of God 'Soumelà' at Kastanià on the Vermion Mountain, being received by the Metropolitan afterwards. In continuation, they visited the Bema of St. Paul the Apostle in Veria and were also conducted around an exhibition by Professor Efthymios Varlamis concerning the Holy Mountain of Athos. From there, they travelled to Vergina (historically, Aeghae), burial site of the kings of Macedon, and visited its awe-inspiring museum. They were entertained to lunch at the Monastery of the Dormition of the Mother of God 'Dovrà' (also on the Vermion Mountain). From there, they travelled to Edessa, where they admired the world-famous waterfalls and were received by Metropolitan Ioïl of Edessa & Pella at the Metropolis.
17. In the morning, the pilgrims flew from Macedonia Airport to Venizelos Airport (for Athens), where they transferred to a flight to London, arriving at Heathrow Airport in the mid-evening.
18. At midday, he entertained Professor David W. Holton to lunch. Later, he received Archimandrite Gennadios, superior of the monastery of St. Michael the Archangel in Monagrion (Cyprus), who was accompanied by Daphnis Panaghidis. In the evening, he was present at Anglican Evening Prayer in the Chapel of Lambeth Palace and, in continuation, was a guest at a reception to mark the beginning of the new Anglican primate's ministry.
19. He received Miss Zoë Vlamaki in the afternoon.
20. He received Mrs. Pandora Panaghou & her grand-daughter Pandora Konstantinou in the morning, Miss Vassilia Chatzaki in the afternoon and the committee of the church of St. Eleutherius in Leyton in the evening.
21. During the morning, he received Father Savvas-David Vasileiadis and Miss Lia Pavlou. At midday, he entertained Father Nicetas Lantsbury to lunch. In the late afternoon, he presided at Memorial Services n the Chapel of the Archdiocese. Afterwards, he received Miss Stamatia Kremmyda.
22. In the morning, he received Petros & Miltiadis Mylonas, together with their brother Konstantinos, his fiancée and her mother. At midday, he baptized Aekaterini, infant daughter of John & Nikë Whitehead, at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater.
23. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy of Pentecost at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater, following which he presided at Kneeling Vespers at the same church. In the evening, he received Konstantinos Nikolaïdis & Kyriakos Triandafylidis.
24. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of Ss. Anthony & John the Baptist in Holloway, being entertained to lunch by the Community at the Apollo Restaurant afterwards.
25. In the morning, he received Andreas Avgoustis. At midday, he entertained Mrs. Despoina Vassiliou to lunch.
26. At midday, he entertained Protopresbyter Stephen Maxfield & Kypros Nicholas to lunch. In the evening, he presided at a meeting of the Common Fund.
27. He received Soterios Millis in the morning and Mrs. Iris Dean & Mrs. Varvara Kambouridou during the afternoon. In the evening, he was a guest at a reception given at Lancaster House by the Secretary of State for Foreign and Commonwealth Affairs to celebrate the Official Birthday of Her Majesty Queen Elizabeth II.
28. He received Father Georghios Papacharalambous in the morning and Miss Kyriaki Gagavouzi in the afternoon. In the evening, he was present at the examination of students at the Archdiocese's School of Byzantine Music & Chant, held on the premises of the Community of St. Barnabas in Wood Green, and being entertained to supper by the Community afterwards.
29. In the morning, he presided at the Divine Liturgy at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater and preached the Word of God. In the afternoon, he was present at the official opening of the Cyprus Wine Festival, held at the Great Hall of Alexandra Palace.
30. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of the Holy Apostles in Brookman's Park (Hatfield), being entertained to lunch by the Community afterwards. In the evening, he presented diplomas to those successful in the Byzantine Music examinations that had been held in Wood Green and was entertained to a celebratory dinner by the School of Byzantine Music & Chant.

During the months of April, May and June,
His Eminence was represented by:

Bishop Athanasios of Tropaeou at a charitable function held under the auspices of Ladies' section of DE.SI (7/6), at the Ayios Amvrosios Dinner & Dance (9/6);
Archimandrite Vassilios Papavassiliou at a Charity Dinner in honour of St. Cyril of Ostrog (11/5), at the 2nd annual Premier Lecture, delivered by the Anglican bishop of London (10/6), at the Patronal Festival of the Community in Sutton, Shrewsbury (15 & 16/6);
Archimandrite Theonas Bakalis at the Hellenic Bankers' annual Gala Ball (11/5); & Deacon Meliton Oakes at a farewell reception for the Most Revd. Brian Udaigwe, titular archbishop of Suelli, on his appointment as Apostolic Nuncio in Benin (7/5); at a Concert of Mediaeval Byzantine Chant given by the Cappella Romana at the church of St. Bartholomew-the-Great in Smithfield (15/5); at a fund-raising concert for the Ionian Society's charitable activities, held at the Andipa Gallery in Knightsbridge (26/5); at a Summer Concert organised under the auspices of the Cyprus High Commission's Cultural Department at the Hellenic Centre (3/6); at an Investiture Ceremony and Reception honouring the President of the Republic of Colombia & HRH Prince Carlo of Bourbon Two Sicilies (7/6); at the Runciman Award Ceremony, held at the Hellenic Centre (12/6); at the CLAS AGM at London Diocesan House (13/6); at a lecture on Meister Eckardt, delivered by Professor Oliver Davies at the German Y.M.C.A. (27/6).

Ετήσια Σύναξη του ιερού κλήρου της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Θυατείρων και Μεγ. Βρετανίας την 14η - 16η Μαΐου 2013, εις Bristol

